

Voorjaarsnota 2017 / Eerste Bestuursrapportage 2017

Colofon

Voorjaarsnota 2017 en eerste bestuursrapportage 2017

Uitgave

Gemeente Utrecht

Drukwerk

Ricoh Nederland

Informatie

Gemeente Utrecht

Bestuurs- en concernstaf

Financiën en Control

Postbus 16200

3500 CE Utrecht

www.utrecht.nl/voorjaarsnota

finutrecht@utrecht.nl

Inhoudsopgave

Colofon.....	2
Voorwoord.....	5
Voorjaarsnota 2017	7
Inleiding.....	7
2 Financieel beeld.....	11
2.1 Financiële ontwikkeling.....	11
2.2 Tarieven en lokale heffingen.....	18
2.3 knelpunten	18
3. Groei van de stad en overige intensiveringen	27
3.1 Maatschappelijke agenda.....	27
3.2 Ruimtelijke agenda	30
3.3 Naar een nieuw groeikader	33
3.4 Overige intensiveringen.....	34
4. Meerjaren bijsturingvoorstellen	39
5. Bijlagen voorjaarsnota 2017.....	45
1 Overheveling taken naar gemeenten	45
2. Risicoinventarisatie jeugdwet en WMO 2017	49
3. Tekort op bijstand	51
Eerste bestuursrapportage 2017	53
6. Uitvoering Programma's	53
7.1 Uitvoering grote investeringsprojecten 2017.....	53
7.2 Bijsturingvoorstellen investeringsprojecten 2017	58
8. Budget neutrale bijsturingvoorstellen.....	63
9. Bijlagen bij de eerste bestuursrapportage 2017	73
1. Stand van zaken afwijkingen / knelpunten uitvoering wijkambities 2014- 2018	73

Voorwoord

Utrecht, 12 mei 2017
Raadsvoorstel nummer 60

Voor u ligt de Voorjaarsnota 2017 van de gemeente Utrecht. De voorjaarsnota maken we jaarlijks als voorbereiding op de programmabegroting. Met de voorjaarsnota actualiseren we het financiële beeld dat de basis is voor onze uitgangspunten en de keuzes voor de programmabegroting 2018.

We blijven investeren in een leefbare en gezonde stad, we doen wat nodig is en wat kan. We hebben in deze Voorjaarsnota een aantal keuzes gemaakt om forse onontkoombare knelpunten die we op ons af zien komen op te lossen. Tegelijk blijven we ook investeren in onze inwoners en de (groeiende) stad waarbij een solide begrotingsbeeld en behoedzaam ramen belangrijke uitgangspunten zijn.

De secretaris
Drs. G. Haanen

De burgemeester
Mr. J.H.C. van Zanen

Voorjaarsnota 2017

Inleiding

Met trots presenteert dit college haar vierde voorjaarsnota van deze collegeperiode. Bij de start van dit college hebben we ons als doel gesteld om van Utrecht een stad van vele mogelijkheden te maken. Utrecht de stad vol van historie, kennis en cultuur heeft alles in zich om met de groei van de komende jaren een prettige stad te worden; waar bewoners aan de slag gaan met hun eigen ideeën voor straat en buurt, waarbij we een gastvrije plaats zijn voor nieuwe en jonge bewoners, waar innovatieve bedrijven en creatieve ondernemers werken, waar we buurtteams hebben voor inwoners die wat extra aandacht nodig hebben. Kortom, een bruisende stad waar iedereen kan en wil wonen en mee kan doen. En waar we elkaar respecteren en op een tolerante en open manier naast elkaar wonen en kansen creëren, ook voor de meer kwetsbare inwoners van de stad.

Dit gaan we het komende jaar verder ontwikkelen door in te zetten op de onderstaande thema's. Daarbij continueren we onze strategie waarbij we extra inkomsten uit de groei ook investeren in de stad. Vorig jaar zijn we daarmee gestart bij onze ruimtelijke strategie; dit jaar doen we dit ook voor de maatschappelijke investeringen. We weten dat we daarbij nog de nodige knelpunten tegenkomen maar we willen onze ambitie voortzetten om gemiddeld 120 nieuwe inwoners per week op een groene, gezonde, sociale en slimme manier te verwelkomen.

Bouwen aan een gezonde toekomst van de stad

Over het algemeen gaat het goed met Utrecht. Dankzij de economische ontwikkelingen zien we de bouw in Leidsche Rijn weer goed op stoom komen. Hiervan getuigen de vele bouwkransen die momenteel Leidsche Rijn Centrum vormgeven. Het Berlijnplein krijgt steeds meer invulling; de eerste evenementen hebben al plaats gevonden. We zien de opening van het winkelcentrum in Leidsche Rijn Centrum in 2018 vol vertrouwen tegemoet. Ook in andere delen van de stad vindt een forse uitbreiding van het aantal woningen plaats. We willen het voor iedereen mogelijk maken om in Utrecht te (blijven) wonen. Bijna 35% van het totale aantal woningen dat in de komende jaren wordt gebouwd zijn daarom sociale huurwoningen. Daarnaast is bijna 30% van de totale woningbouwproductie de komende jaren in het middeldure huursegment.

In het komende jaar starten we met de voorbereidingen in het Cartesiusgebied, de Merwedekanaalzone en het Beurskwartier/Lombokplein. Daarbij investeren we ook in de aanpassingen op het terrein van verkeer die horen bij een dergelijke uitbreiding van de stad, met veel aandacht voor fiets- en wandelgebieden. Ook in andere gebieden prioriteren we onze middelen zo dat een kwaliteitsimpuls voor de openbare ruimte mogelijk is. Groei vindt niet alleen in de stad, maar ook in de regio plaats. Gezamenlijk willen we dit verantwoord accommoderen zodat het stedelijk gebied leefbaar en aantrekkelijk blijft.

De schaa sprong van Utrecht vraagt, naast fysieke investeringen, om nieuwe investeringen in maatschappelijke voorzieningen. Het is immers van groot belang dat we ons voorzieningenniveau voor alle Utrechters op peil houden. We hebben daarom een eerste stap gezet in de ontwikkeling van een maatschappelijke investeringsagenda. Dat betekent dat we extra middelen vrijmaken voor onder meer onderwijs, sport, cultuur, jeugd en volksgezondheid.

Werken in een leefbare en bruisende stad

Niet alleen woningen en voorzieningen zijn van groot belang voor de toekomst van de stad. Ook werk, banen en economie geven mede vorm aan een gezonde en aantrekkelijke stad en regio. Het college zorgt dat Utrecht een aantrekkelijke stad blijft voor grote en kleine bedrijven. Dat doen we door onze economische investeringsagenda te verlengen. We blijven daarbij inzetten op het versterken van ons

groene, gezonde, sociale en slimme profiel. Hierbij waarderen we start-ups en scale-ups als belangrijke aanjagers van de nieuwe economie, mede omdat zij de toekomst van de stad kunnen bepalen. Onze inzet om mensen aan werk te helpen gaat onverminderd door. We blijven inzetten op een goede match tussen vacatures en kandidaten; we willen de kansen van de oudere werkzoekenden versterken en we gaan door met de geïntegreerde trajecten bij het ROC Midden Nederland. In onze armoedeaanpak breiden we de preventieve begeleiding uit naar meerdere levensgebeurtenissen.

In onze stad wonen veel mensen met potentie en talenten, maar tegelijkertijd zien we ook dat niet alle Utrechters profiteren van huidige ontwikkelingen. Van groot belang is dat iedereen zich thuis blijft voelen in de stad en iedereen kansen en mogelijkheden blijven bieden. Het college heeft daarbij oog voor kwaliteit van wonen en verblijven, kwaliteit van ondersteuning en zorg, verkeersveiligheid en zoekt naar toekomstbestendige oplossingen. Zeker nu we met steeds meer mensen gebruik gaan maken van dezelfde vierkante meters in de stad.

Samen met onze partners in de stad zorgen we daarom ook voor een aangenaam verblijf in de stad. We zoeken daarbij naar een goede balans tussen levendigheid en leefbaarheid bij bijvoorbeeld evenementen en de uitbreiding van horeca. Uiteraard willen we onze (inter)nationale bezoekers onze prachtige historische binnenstad met de unieke werven laten zien. We zien dat het enorme investeringen vraagt om dit erfgoed voor de toekomst op een goede wijze te bewaren en we reserveren daarvoor in deze voorjaarsnota middelen.

In de binnenstad zien we veel veranderingen, onder andere ook in het winkelaanbod: een deel van het nieuwe Hoog Catharijne is inmiddels open voor het publiek. De nieuwe Noordpassage vormt een moderne inpassing in onze ambitie om de singel weer terug te brengen in de stad.

Afgelopen jaar zijn we gestart met onze extra inzet in Overvecht en zijn we ook op andere kwetsbare plekken met bewoners in gesprek gegaan over hun leefomgeving op het gebied van onder andere bereikbaarheid, veiligheid, wonen, verblijven en zorg. Zo zijn de buurtteams verder verstrekt. Ook werken bewoners en de gemeente samen met partners om nieuwe investeringen in de wijken mogelijk te maken. Zo zijn woningbouwcorporaties en energieleveranciers onze partners bij het verduurzamen van woningen. En zijn sinds vorig jaar de eerste 0-op-de-meter-woningen in Overvecht opgeleverd.

Daarnaast werken we met deze partners samen aan een plan om wijksgewijs woningen van het gasnet los te koppelen. We zien dat duurzaamheid als thema steeds meer leeft in de stad: dat is, naast de voorbeelden hiervoor, onder meer te merken aan de aanvragen voor elektrische oplaadpalen en het aantal daken dat belegd is met zonnepanelen.

In lijn met het mobiliteitsplan "Slimme Routes, Slim Regelen, Slim Bestemmen" staan fietsers en voetgangers in Utrecht op één. De Dafne Schippersbrug, herinrichtingen in de binnenstad zoals Twijnstraat, verbeterde fietsroute van USP naar Overvecht en nieuwe fietsenstallingen zijn daar voorbeelden van.

We pakken de leefbaarheid in steeds meer straten integraal aan, zoals bij de Amsterdamsestraatweg en de Kanaalstraat. Dit doen we door doorstroming en (verkeers)veiligheid te bevorderen (onder andere inrichting 30 km zone). Maar ook door verbeteringen aan te brengen op sociaal en maatschappelijk gebied, de economische vitaliteit te activeren en overlast te beperken.

Samen zijn we Utrecht en samen maken we Utrecht

Dit college is gestart met de ambitie om met de stad, met bestaande en nieuwe inwoners, met jong en oud in gesprek te gaan over de toekomst van de stad. Hiermee blijven we doorgaan. Samen wonen en elkaar respecteren blijven belangrijke onderdelen van een goed leefklimaat in onze stad. In een goede leefomgeving is het betrekken van bewoners belangrijk; daarom gaan we door met de vernieuwing van de wijkparticipatie.

We zetten ook in deze Voorjaarsnota wederom in op zorg dichtbij via de buurtteams die blijven werken aan een optimalisatie van hun werk en daarin – gezien de waardering van cliënten – ook goed slagen. Utrechters hebben oog voor elkaar en staan open voor nieuwkomers. Veel Utrechters leveren daar als vrijwilliger of mantelzorger een bijdrage aan en daar zijn we ze dankbaar voor. Mede door de veerkracht

en de overtuiging van deze Utrechtse is de zorg en ondersteuning in Utrecht (met alle landelijke aanpassingen die er zijn geweest) goed op weg en hebben vluchtelingen in de stad hun plek gevonden. We juichen dit toe en willen dit ook in de toekomst mogelijk blijven maken. We blijven alert op het bieden van kansen aan allen en hebben aandacht voor de verschillen die er zijn tussen mensen. Maatwerk waar dat kan zullen we ook het komend jaar weer toepassen, bijvoorbeeld bij het toeleiden van mensen naar werk. We zijn blij dat we in 2017 beginnen met het bieden van een unieke vorm van opvang van vluchtelingen in de stad in onze opvang Plan Einstein.

Verdraagzaamheid staat onder druk, waardoor een voedingsbodemp kan ontstaan voor gevoelens van **onbehagen en polarisatie**. **We blijven daarom investeren in onze aanpak van radicalisering "Utrecht Zijn We Samen"**. **Hoewel we successen boeken bij het bestrijden van criminaliteit en dat deels terug zien in de cijfers, realiseren we ons ook dat de cijfers maar een deel van de werkelijkheid laten zien.** We investeren daarom in mensen en middelen om meer zicht te krijgen op tot nu toe grotendeels onzichtbare criminele activiteiten en onderliggende structuren die onze samenleving ondermijnen.

Met de introductie van de maatschappelijke investeringsagenda investeren we in voorzieningen die Utrecht tot een prettige stad maken om in te wonen. Voor cultuur zetten we die extra middelen in voor de instellingen die een positieve waardering hebben ontvangen van de cultuurcommissie. We gaan door met de onderwijsimpuls – zeker nu 3 scholen mede dankzij deze impuls een nationale onderwijsprijs hebben ontvangen. Voor de sportliefhebbers staan (inter)nationale evenementen zoals het EK vrouwenvoetbal op het programma en maken we een reservering om toekomstige evenementen van wereld allure mogelijk te maken. Op verzoek van de raad zullen we onderzoeken of de Vuelta in die ambitie past.

Financieel solide en toekomstbestendig

Zoals gebruikelijk presenteert dit college een financieel solide voorjaarsnota. In deze voorjaarsnota nemen we onze verantwoordelijkheid voor een aantal forse knelpunten, maar zorgen dat ook de noodzakelijke investeringen die met de groei van de stad samenhangen doorgaan. Op die manier zorgen we ervoor dat de stad er ook in de toekomst solide en gezond bij ligt.

Onze historische gebouwen en ander erfgoed zijn door vorige generaties aan ons toevertrouwd en willen we behouden en doorgeven. Dat vraagt om aanvullend budget voor kosten die we nu voorzien. Op een verantwoorde manier reserveren we bedragen, zodat restauratie van wal- en kluismuren en de Domtoren voortgang kan boeken. Om ook een gezonde groene stad te blijven, reserveren we geld om te investeren in nieuwe bomen als bestaande bomen door de gaande en dreigende essentaksterfte de komende jaren vervangen moeten worden.

Een groot knelpunt dat we in deze voorjaarsnota opnemen is een ongewilde consequentie van het huidige rijksbeleid. Utrecht ontvangt net als alle gemeenten een gebundelde uitkering van het Rijk om daarmee de kosten uit de participatiewet te dekken. Utrecht krijgt, samen met enkele andere gemeenten, veel minder dan dat we aan uitkeringen aan haar bewoners uitgeven en daarom voorzien we een tekort. We ramen hiervoor nu een bedrag in waarmee we het tekort het hoofd kunnen bieden, maar leggen ons niet neer bij deze oneerlijke verdeling en de daarmee gepaard gaande merkwaardige prikkel vanuit het Rijk, waardoor ons tekort niet direct daalt als we mensen uit de bijstand aan het werk helpen. We blijven ons dan ook inzetten voor de correctie van het zogenaamde BUIG model.

De stad groeit niet meer alleen in Leidsche Rijn; afgelopen jaar vond 70% van de start van de bouw van nieuwe woningen in andere delen van de stad plaats. We hebben goede ervaringen met de groeisystematiek van Leidsche Rijn en gaan daarom dit jaar kijken hoe we de reserveringen voor de groei financieel solide kunnen ramen, in een groeikader voor de hele stad. Voor deze voorjaarsnota houden we nog vast aan het referentiekader Leidsche Rijn en voegen daar de uitgaven voor de ruimtelijke en maatschappelijke investeringsagenda aan toe.

In het volgende hoofdstuk gaan we uitgebreid in op de financiële ontwikkelingen, zowel aan de inkomsten als aan de uitgavenzijde.

2 Financieel beeld

Samenvattend financieel beeld Voorjaarnota 2017	2017	2018	2019	2020	2021
Financieel beeld	64.175	12.917	18.321	20.549	22.941
Knelpunten	-23.962	-17.152	-17.052	-13.977	-13.977
Uitgaven in verband met de groei van de stad	-7.700	-10.390	-8.890	-8.890	-8.890
Intensiveringen	-1.650	-2.260	-1.605	-2.135	-70
Totaal financieel beeld	30.863	-16.885	-9.226	-4.453	4
Vereveningen over de jaren via de algemene dekkingsreserve	-30.863	16.885	9.226	4.453	4
Saldo	0	0	0	0	0

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Het meerjarig financieel beeld is structureel sluitend. Door het incidentele voordeel van 2017 te storten in de algemene dekkingsreserve, kunnen de daarop volgende jaarschijven van dekking worden voorzien. Het saldo van deze vereveningen over de jaren is 0,300 miljoen euro. Dat betekent dat er over de periode 2017 - 2021 een incidenteel bedrag van 0,300 miljoen euro beschikbaar blijft, dat wordt toegevoegd aan de algemene dekkingsreserve.

In de volgende paragrafen lichten we de onderdelen in detail toe. Voor een uitgebreide toelichting op de uitgaven binnen het financiële kader voor de groei verwijzen we u naar hoofdstuk 3.

2.1 Financiële ontwikkeling

Het financieel beeld bepaalt de ruimte die er is om knelpunten, intensiveringen en uitgaven voor de groeiende stad te kunnen dekken. In dit beeld zijn de autonome ontwikkelingen verwerkt (accres gemeentefonds, bijstellingen in verband met onder andere loon- en prijscompensatie), de middelen die we extra verwachten als gevolg van de groei van de stad en overige ontwikkelingen. De samenstelling van de financiële ruimte is als volgt:

Financieel beeld	2017	2018	2019	2020	2021
Beschikbaar saldo Programmabegroting 2017	2.000	1.500	700	1.600	1.600
Te bestemmen resultaat 2016	46.953	0	0	0	0
Autonome ontwikkelingen	423	1.185	3.911	5.216	7.608
Financiële ruimte door groei van de stad	500	8.890	8.890	8.890	8.890
Overige ontwikkelingen	14.299	1.342	4.820	4.843	4.843
Totaal	64.175	12.917	18.321	20.549	22.941

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Beschikbaar saldo programmabegroting 2017

De voorjaarsnota is het kader voor het opstellen van de nominale begroting voor het volgende jaar en is gebaseerd op de uitkomsten van de september- en decembercirculaire van het voorgaande jaar. Ontwikkelingen tussen het gereed komen van de voorjaarsnota en de vaststelling van de programmabegroting leiden daarmee tot een saldo in de programmabegroting. In dit geval heeft de uitkomst van de meicirculaire 2016 geleid tot bovenstaand saldo in de programmabegroting 2017.

Te bestemmen resultaat 2016

Het resultaat over het begrotingsjaar 2016 bedraagt 72,650 miljoen euro voor bestedings- en dekkingsvoorstellen. Het te muteren saldo van de bestedings- en dekkingsvoorstellen bij de jaarrekening 2016 bedraagt 25,697 miljoen euro die in mindering wordt gebracht op dit resultaat. De ingediende bestedings- en dekkingsvoorstellen worden in een separaat raadsvoorstel voorgelegd. Met het vaststellen van deze voorstellen wordt het te bestemmen resultaat 2016 46,953 miljoen euro.

Autonome ontwikkelingen

De specificatie van de autonome ontwikkelingen is als volgt:

Autonome ontwikkelingen	2017	2018	2019	2020	2021
Gemeentefonds (acres, trap-op-trap-af)	125	6.731	9.457	9.762	12.112
Loon- en prijscompensatie programma's	-1.153	-7.676	-7.676	-7.676	-7.676
Belastingen (inflatiecorrectie)	0	1.179	1.179	1.179	1.179
Treasury/ Toevoegjaar	1.500	1.000	1.000	2.000	2.042
Erfpachtconversies en verkoop gemeentelijke eigendommen (exploitatieresultaat)	-49	-49	-49	-49	-49
Totaal	423	1.185	3.911	5.216	7.608

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Gemeentefonds (acres, trap-op-trap-af)

Allereerst zorgt de zogeheten "trap op, trap af" **systematiek ("accres") voor een positief effect op de** gemeentebegroting. De ontwikkeling van het gemeentefonds is gekoppeld aan de ontwikkeling van de uitgaven van de Rijksoverheid. Daarnaast wordt de begroting, en dus ook de algemene uitkering in constante prijzen geraamd. Voor het jaar t+1 worden steeds de budgetten gecompenseerd voor stijgende kosten. Dat is ook het moment om de raming van de algemene uitkering te gaan prognosticeren inclusief de loon en prijsontwikkeling voor t+1.

Loon- en prijscompensatie programma's

De bijstelling van het gemeentefonds hebben we nodig om een deel van onze uitgaven te indexeren voor loon- en prijs ontwikkelingen. Over 2017 zijn de lonen meer gestegen dan verwacht. Daardoor moet vanaf 2017 structureel 0,7% extra worden geïndexeerd. Voor 2018 en verder verwachten we een ontwikkeling van de loonkosten van 1,7%. Voor de prijsindex hanteren we het gemiddelde van de ontwikkeling van de overheidsconsumptie over de afgelopen 3 jaren. Die bedraagt 0,4%.

Zowel de looncorrectie over 2017 als de loon- en prijsontwikkeling 2018 vertalen we vanaf 2018 naar een gewogen index voor de subsidiebudgetten. Met de geschetste ontwikkelingen bedraagt die 1,8%

Belastingen (inflatiecorrectie)

Jaarlijks indexeren we de belastingopbrengst met de inflatie. Evenals voorgaande jaren bepalen we die aan de hand van de verwachte loon- en prijsontwikkeling vanaf 2018. De indexering komt daarmee op 1,3%.

Treasury/ Toevoegjaar

Door de aanhoudend lage rente ontstaat er een voordeel in het treasuryresultaat. Bij de doorrekening hiervan hebben we rekening gehouden met de aanpassing van onze interne rekenrente aan de regelgeving van het besluit begroten en verantwoorden (BBV). We stellen voor die rente te verlagen van 4% naar 2%. Een deel van het voordeel dat hiermee ontstaat wordt verwerkt in de tarieven van heffingen en leges en komt daarmee ten goede aan de inwoners en bedrijven in de gemeente. Dit effect is nog niet in bovenstaand bedrag verwerkt maar apart opgenomen bij de knelpunten.

Iedere voorjaarsnota wordt er een nieuwe jaarschijf toegevoegd aan de meerjarenbegroting. Door wijzigingen in de begroting die wel meerjarig maar niet structureel zijn, kan er een saldo in de begroting

ontstaan. Dat saldo wordt opgenomen in de voorjaarsnota onder de noemer toevoegjaar. Het saldo van de begroting uit de nieuw toegevoegde jaarschijf 2021 is een bedrag van 0,042 miljoen euro.

Erfpachtconversies en verkoop gemeentelijke eigendommen (exploitatieresultaat)

In het Jaarrekeningresultaat 2016 is een incidenteel voordeel ontstaan als gevolg van de conversie van erfpachtcontracten naar eeuwigdurende afkoop. De omzettingen zijn gerelateerd aan de transformatie van kantoren en beleggerswoningen. Met deze conversie vervallen echter ook de structurele inkomsten in de vorm van de canons. In 2016 zijn de erfpachtcanons van een aantal erfpachtcontracten herzien waarbij de jaarlijkse canon verhoogd is. Hiermee is het nadeel merendeels gecompenseerd.

In het Jaarrekeningresultaat 2016 is tevens een incidenteel voordeel ontstaan door de verkoop van gemeentelijke eigendommen. Met deze verkoop vervallen echter ook de structurele inkomsten in de vorm van huur. Om de begroting in lijn te brengen met de resultaten op de exploitatie van gemeentelijke eigendommen, verwerken we de structurele inkomstendaling in deze Voorjaarsnota.

Groei van de stad

De extra middelen voor de groei van de stad zijn als volgt samengesteld:

Groei van de Stad	2017	2018	2019	2020	2021
Gemeentefonds (Groei van de stad/volumeontwikkelingen)	250	8.320	8.320	8.320	8.320
Belastingen:	250	950	950	950	950
<i>Doorwerking toename areaal OZB</i>	0	700	700	700	700
<i>Toeristenbelasting</i>	500	500	500	500	500
<i>Naar budget toeristische stadspromotie</i>	-250	-250	-250	-250	-250
Doorwerking volume bijstand op formatie W&I	0	-66	-66	-66	-66
Areaaluitbreiding bestaande stad	0	-314	-314	-314	-314
Totaal	500	8.890	8.890	8.890	8.890

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Gemeentefonds (Groei van de stad/volumeontwikkelingen)

Op basis van ramingen die de afdeling Onderzoek opstelt worden de parameters van de algemene uitkering geactualiseerd. We actualiseren deze bij de voorjaarsnota. We actualiseren het lopende jaar en ramen de groei voor het komende jaar. De groei voor het komend jaar trekken we structureel door. We ramen dus niet de groei voor de jaren t+2+3+4. We ramen immers ook niet de eventuele extra lasten die zich in de jaren t+2+3+4 gaan voordoen. Bovenstaande toename is gebaseerd op een groei van 6.864 inwoners.

Belastingen

Met de groei van de stad neemt ook het bestand aan woningen en niet-woningen toe waarover onroerendezaakbelasting (OZB) wordt ontvangen. Het bedrag dat we hiervoor opnemen is lager dan vorig jaar, mede omdat eerst panden worden gesloopt of onttrokken aan de markt voordat er nieuwe gebouwen zijn gerealiseerd waarover OZB geheven kan worden.

Daarnaast zien we een toename van hotelkamers en kort verblijf in de stad in 2016. We verwachten dat dit doorgaat en stellen daarom de opbrengst van de toeristenbelasting naar boven bij. Conform afspraak in de nota leges en heffingen vloeit 50% van die meeropbrengst terug naar het budget voor toeristische stadspromotie.

Doorwerking volume bijstand op formatie W&I

Als het aantal bijstandsgerechtigden stijgt, moet ook de formatie van Werk & Inkomen meestijgen voor de uitvoering van de wettelijke taken voor de bijstandsuitkeringen. Bovenstaand bedrag is berekend op 1 fte extra formatie.

Areaaluitbreiding bestaande stad

Voor de areaaluitbreiding van de bestaande stad (buiten Leidsche Rijn om), voegen we jaarlijks een vast bedrag van 0,314 miljoen euro toe aan de begroting.

Overige ontwikkelingen

Het bedrag van de overige ontwikkelingen bestaat uit de volgende onderdelen

Overige ontwikkelingen	2017	2018	2019	2020	2021
Corresponderende posten	0	0	0	0	0
Structureel maken inkoopstaakstelling	0	0	3.500	3.500	3.500
Bijdrage BGHU	260	242	220	243	243
Structurele meeropbrengsten conversies en bestemmingswijzigingen erfpacht	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Bijstellingen begroting 2017	2.380	0	0	0	0
Doorlichting Reserves & Voorzieningen	3.559	0	0	0	0
Gerealiseerde efficiency op taken onderdeel wonen	100	100	100	100	100
Vrijvallen risicodeel fonds decentralisaties	13.000	0	0	0	0
Aanvullen weerstandsvermogen tot 1	-6.000	0	0	0	0
Totaal	14.299	1.342	4.820	4.843	4.843

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Corresponderende posten

Het Rijk voegt bedragen toe aan het gemeentefonds omdat gemeentelijke taken veranderen. In de financiële spelregels van het Coalitieakkoord staat dat extra middelen uit het Gemeentefonds voor een bepaald doel (zgn. corresponderende posten) niet één op één worden doorvertaald naar de programma's. **Bij elke post kijken we in** hoeverre we met ons beleid al het doel bereiken. Negatieve corresponderende posten worden wel doorvertaald, behalve als dat op grond van vastgesteld beleid niet redelijk is. In bijlage 5.1 staan de posten die we op basis van deze analyse verrekenen met de programma's.

Corresponderende posten	2017	2018	2019	2020	2021
Mutatie gemeentefonds	-782	-1.243	-1.333	-1.229	-
Doorvertalen naar inhoudelijke programma's	782	1.243	1.333	1.229	1.229
Totaal	0	0	0	0	0

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Structureel maken inkoopstaakstelling

In het coalitieakkoord 2014-2018: "Utrecht maken we samen" hebben we een inkoopstaakstelling opgenomen die loopt tot en met 2018. Gezien de omvang van de knelpunten en het feit dat de taakstelling al is ingevuld tot en met 2018, vinden wij het verantwoord om deze structureel door te trekken vanaf 2019. We laten bij het structureel maken van deze taakstelling de projectorganisaties Leidsche Rijn en Stationsgebied buiten beschouwing. De budgetten die daaraan zijn verbonden zijn eindig en daarmee kan de taakstelling niet structureel worden doorgevoerd.

Bijdrage Belastingssamenwerking Gemeenten en Hoogheemraadschap Utrecht (BGHU)

We hebben van de BGHU de meerjarenbegroting ontvangen. Het resultaat van de organisatie is zodanig dat de bijdragen van de deelnemende gemeenten naar beneden kan worden bijgesteld.

Structurele meeropbrengsten conversies en bestemmingswijzigingen erfpachten

We hebben de afwijkingen van de netto opbrengsten van erfpachtconversies en de meerwaardeafdracht bij wijziging van het gebruik van erfpachtpercelen over de afgelopen vijf jaren beoordeeld. In die netto opbrengst zit een continu voordeel, variërend in omvang, maar nooit lager dan 0,8 miljoen euro. Dit voordeel bestond steeds uit incidentele opbrengsten en was mede door conversies van corporatiebezit in

verschillende jaren meerdere miljoenen euro's. Voordelen van een dergelijke omvang verwachten we de komende jaren niet meer. In de huidige situatie zullen toekomstige incidentele baten voor het overgrote deel voortvloeien uit gewijzigde gebruiksbepalingen (bestemmingswijzigingen) in de lopende erfpachtcontracten. Maar gelet op de ontwikkelingen van de afgelopen jaren en de verwachte positieve economische ontwikkelingen voor de komende tijd, vinden wij het verantwoord structureel een meeropbrengst van 1 miljoen euro per jaar te begroten.

Op verzoek van de gemeenteraad werken wij op dit moment aan een aangepaste conversieregeling op grond waarvan erfpachtrechten onder voor de erfpachter gunstige voorwaarden kunnen worden omgezet naar de Algemene Voorwaarden voor de uitgifte van gronden in erfpacht van de gemeente Utrecht 1989 (AV 1989). Invoering van de regeling zal tot extra incidentele opbrengsten voor de gemeente leiden in de vorm van door de erfpachters betaalde afkoopsommen. Onzeker is daarbij hoeveel erfpachters gebruik zullen maken van de regeling en in welk jaar. Daarbij wijzigt de hoogte van de afkoopsom in de jaren. De financiële resultaten van de regeling worden vanwege deze onzekerheden niet opgenomen in de begroting, maar na realisatie meegenomen in de jaarlijkse besluitvorming bij de verantwoording en de voorjaarsnota.

Bijstellingen 2017

In 2017 zien we een aantal incidentele meevallers in de begroting optreden:

Bijstellingen 2017	2017
Parkeerexploitatie	950
Dividend BNG	800
Liquidatie BRU	600
Afrekening RUD 2016	30
Totaal	2.380

Bedragen zijn in duizenden euro's.

We verwachten bij parkeren in 2017 0,5 miljoen euro hogere baten. In de meerjarenbegroting is al rekening gehouden met een stijging van de baten, maar de stijging doet zich sneller voor. Daarmee is er in 2017 een incidenteel voordeel. Daarnaast is er incidenteel financiële ruimte doordat de realisatie van de fietsenstalling onder het postkantoor is vertraagd. In de begroting 2017 was al wel rekening gehouden met de exploitatie- en beheerkosten van 0,450 miljoen euro. Dit budget is in 2017 niet nodig en kan vrijvallen. Daarmee is er in 2017 een totaal incidenteel voordeel van 0,950 miljoen euro.

De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) heeft de dividenduitkering over 2016 bekend gemaakt. Deze valt hoger uit dan verwacht. De aankondiging geeft geen reden om aan te nemen dat dit voordeel zich in de komende jaren weer zal voordoen, daarom verwerken we dit incidenteel.

Het liquidatiesaldo van de Bestuursregio Utrecht (BRU) is hoger uitgevallen dan verwacht. De gemeente Utrecht deelt in dit saldo en daardoor hebben we een incidenteel voordeel.

Ook de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) heeft haar cijfers over 2016 bekend gemaakt en laat een voordeel zien.

Doorlichting Reserves & Voorzeningen

We hebben de reserves en voorzieningen doorgelicht en langs de spelregels gehouden en stellen hierin een aantal mutaties voor. Het overzicht van die mutaties ziet er als volgt uit:

Doorlichting Reserves & Voorzeningen	2017
Woonfonds	1.000
Reserve PvA Maatschappelijke Opvang	954
ICT investeringen	500
Muziekcentrum Vredenburg (rode doos)	345
Overig Voorzeningen	295

Overig Reserves	265
Utrechtse Cultuurlening	100
TivoliVredenburg	100
Saldo	3.559

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Uit de reserve woonfonds worden tot nu de subsidies "Keurmerk veilig wonen" en "Huurdersparticipatie" begroot. Wij stellen voor om deze in de exploitatie op te nemen en te dekken uit het voordeel op het product Wonen (zie toelichting bij product wonen). Met dit voorstel bestaan er geen structurele onttrekkingen uit de reserve Wonen meer. Voorgesteld wordt om daarom 1,0 miljoen euro van de reserve Wonen vrij te laten vallen.

De reserve Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang betreft de oorspronkelijke geormerkte middelen voor Openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGZ) van het Rijk die voor het terugdringen van dakloosheid zijn toegekend aan de vier grote steden. Hiervoor is indertijd een plan van aanpak opgesteld voor onder andere het realiseren van hostels. In 2016 heeft een onttrekking plaatsgevonden voor de begrote inzet voor het programma voorzorg. De omvang van deze reserve bedraagt ultimo 2016 4,429 miljoen euro. Daarnaast maken de risico's op het gebied van maatschappelijke opvang, Beschermd wonen en OGGZ inmiddels deel uit van de reguliere gemeentebrede risico-inventarisatie. Dit maakt dat het niet meer nodig deze **'oude' reserve aan te houden**. In 2017, 2018 en 2019 zal de reserve gedeeltelijk worden aangewend voor de Vernieuwing van de "Eerste opvang" voor daklozen (onder andere het stadsbrede team herstel) en voor extra schuldhelpverlening om uitstroom in de maatschappelijke opvang te bevorderen en wachtlijsten terug te dringen. In hoofdstuk 4 lichten we dit en een aantal andere voorstellen nader toe. Na deze voorstellen resteert in de reserve een ruimte van 0,954 miljoen euro. Wij stellen voor dit bedrag te laten vrijvallen.

Op basis van een analyse van het ICT investeringsprogramma en een actualisatie van de verwachte nog te maken kosten, kan uit de betreffende reserve 0,500 miljoen euro vrijvallen.

De bestemmingsreserve Muziekcentrum Vredenburg / Muziekpaleis is in 2012 ingesteld ter dekking van het opheffen van Muziekcentrum Vredenburg en van knelpunten bij de realisatie van het Muziekpaleis. In 2016 is 0,054 miljoen euro met dit doel onttrokken aan de reserve. Er resteert eind 2016 nog een saldo van 0,445 miljoen euro. Er zijn nog verplichtingen opgenomen voor een bedrag van 0,100 miljoen euro. Verder worden er geen knelpunten meer voorzien, waardoor 0,345 miljoen euro kan vrijvallen.

Overige Voorzieningen en overige Reserves laten we conform financiële spelregels vrijvallen voor zover deze minder dan 0,100 miljoen bedragen. Waar voorzieningen gevormd zijn voor zaken die we binnen de begroting kunnen opvangen, laten we die ook vervallen. Tot slot stellen we voor 0,040 miljoen euro aan de reserve toeristische stadspromotie te onttrekken vanwege de minder ontvangen hotelcommissie voor de Grand Départ in 2015. Over dit voornemen hebben we u geïnformeerd in de raadsbrief d.d. 24 januari 2017.

De reserve Utrechtse Cultuurlening is gevormd om het risico van oninbare leningen binnen de regeling af te dekken. Dit risico blijkt in de praktijk kleiner dan aanvankelijk gedacht. Er zijn in 2015 6 leningen verstrekt met een totale omvang van 0,043 miljoen euro. 2016 is naar verwachting van gelijke omvang. Er zijn nog geen achterstallige betalingen opgetreden. We kunnen daarom de risicodekking terugbrengen van 100% naar 50% en 0,100 miljoen euro uit deze reserve laten vrijvallen.

Door een minder groot tekort dan verwacht in voorgaande jaren resteert er in de reserve TivoliVredenburg nog 0,100 miljoen euro in de reserve. Wij stellen voor om deze te laten vrijvallen.

Gerealiseerd efficiencyvoordeel op taken onderdeel wonen

Binnen het product Wonen zien we een structureel voordeel van 0,575 miljoen euro. Dit wordt grotendeels gerealiseerd door het effectief doorvoeren van bezuinigingen en door het niet meer subsidiëren van taken die in het verleden door het overkoepelend orgaan van de woningbouwcorporaties werden uitgevoerd. Deze worden nu door de gemeente op een efficiëntere wijze uitgevoerd.

Van dit voordeel zetten we 0,250 miljoen euro in om invulling te geven aan de resterende **inkooptaakstelling op het programma**. Van het restant stellen we voor de subsidie "Keurmerk veilig wonen" (0,075 miljoen euro) en "Huurdersparticipatie" (0,150 miljoen euro) structureel in de begroting op te nemen. Deze subsidies worden op dit moment bekostigd uit de reserve wonen en met deze invulling kan uit die reserve 1,0 miljoen euro vrijvallen. Zie ook onder doorlichting reserves & voorzieningen. Hiermee resteert er 0,100 miljoen euro structureel voordeel in de begroting.

Vrijval risicodeel fonds decentralisaties

Voor deze voorjaarsnota is de risico inventarisatie voor de programma's Jeugd en Maatschappelijke Ondersteuning geactualiseerd. De maximale risico's zijn gerelateerd aan de omvang van de programma onderdelen. Omdat de programma's in omvang afnemen, onder andere door de verlaging van de rijksbijdragen, neemt ook het maximale risico af. Omdat er tegelijk mutaties optreden in de kans en de mate van beheersing, neemt het netto af te dekken risico echter niet af, maar bedraagt evenals vorig jaar 13,0 miljoen euro. Voor een uitgebreidere toelichting op de actualisatie verwijzen wij naar bijlage 5.2.

We bevinden ons nu in het derde jaar van de decentralisaties. Bij aanvang van deze collegeperiode in 2014 heeft uw raad voor het afdekken van de risico's en het garanderen van een zachte landing een apart fonds in het leven geroepen. Het doel daarbij was om snel maatregelen te kunnen nemen als er mensen tussen wal en schip dreigen te raken. Bovendien waren de decentralisaties omgeven met veel onzekerheden en onduidelijkheden en ontbrak heldere, eenduidige informatie over de omvang en de aard van de ondersteuningsvraag. Daardoor was het verwerken van de decentralisaties in het integrale, gemeente brede risico management en weerstandsvermogen niet wenselijk.

De afgelopen jaren zijn een aantal keren maatregelen genomen; denk onder andere aan de huishoudcoaches en de tijdelijke versterking van de buurtteams. We hebben uitgebreid ervaring kunnen opdoen met de nieuwe taken in het Sociaal Domein en laten zien dat deze taken succesvol zijn opgepakt en dat gezorgd is voor een goede landing. De informatie uit de gegevensuitwisseling en die we zelf verzamelen in de contacten met onze aanbieders is steeds beter en vollediger. Dat geeft meer grip en stelt ons in staat goed te monitoren en waar nodig snel in te grijpen. Dit heeft er ook toe geleid dat we in de voorjaarsnota 2016 de totale risico inventarisatie al naar beneden hebben bijgesteld. Bovendien is er meer zicht op ontwikkelingen in de kosten en kunnen we daar op anticiperen, zoals we met het voorziene tekort op Jeugd in 2017 hebben gedaan en zoals we in deze voorjaarsnota ook doen met het voorziene tekort op de Rijksuitkering BUIG.

Door deze voortgang en ontwikkelingen kunnen we de risico's Jeugd en Wmo nu ook behandelen als de risico's op onze andere reguliere taken. We stellen daarom voor deze onder te brengen in het integrale risico management en af te dekken in het gemeente brede weerstandsvermogen.

Dit betekent niet dat de risico's anders worden beoordeeld of hoger of lager worden. De decentralisaties betreffen nog steeds een relevant deel van de taken en begroting van de gemeente. Onze aanpak en sturing blijft echter gericht op het uitvoeren van onze taken binnen het budget dat het Rijk daarvoor beschikbaar stelt. Het betekent wel dat we voorstellen om het risicodeel van het fonds decentralisaties van 13 miljoen euro laten vrijvallen. Als zich een risico voordoet in de betreffende programma's, pakken we dat op dezelfde manier aan als onze andere risico's. We monitoren en nemen maatregelen waar mogelijk, rapporteren hierover in de bestuursrapportages en doen, bij een gemanifesteerd tekort, voorstellen voor dekking. De 5 miljoen euro innovatiemiddelen uit het fonds decentralisaties handhaven wij. Voor de inzet van een deel daarvan doen we in deze voorjaarsnota voorstellen.

Dit voorstel heeft gevolgen voor de omvang van het benodigde weerstandsvermogen. In de volgende paragraaf komen we hier op terug en doen we hiervoor een voorstel.

Aanvulling weerstandsvermogen tot 1,0

De benodigde weerstandscapaciteit bedraagt in de jaarrekening 57,570 miljoen euro. Door de voorgestelde vrijval van het fonds decentralisaties en de actualisering van de risico inventarisatie Wmo en Jeugd neemt dit bedrag toe tot 68,070 miljoen euro. In deze voorjaarsnota doen wij nog een aantal voorstellen die invloed hebben op de benodigde weerstandscapaciteit. Het risico voor de Willibrord kerk vervalt bij instemming met de oplossing voor de garantstelling. Daarnaast vervalt het risico van fluctuaties in de legesopbrengsten op het moment dat de egalisatiereserve in de bestedings- en

dekkingsvoorstellen wordt vastgesteld. Gezamenlijk leidt dit tot een daling van de benodigde weerstandscapaciteit met 1,255 miljoen euro naar 66,815 miljoen euro.

De beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt in de jaarrekening 2016 60,817 miljoen euro. Om de dekkingsgraad van het weerstandsvermogen op 1,0 te brengen, moet het weerstandsvermogen worden aangevuld. De benodigde aanvulling bedraagt 6,0 miljoen euro (66,815 miljoen euro -/- 60,817 miljoen euro).

2.2 Tarieven en lokale heffingen

We stellen voor om de tarieven 2018 met niet meer dan de inflatie te laten stijgen, dan wel de kostendekkendheid van de heffingen te handhaven. Voor de betreffende tarieven betekent dit dat deze stijgen met een mixpercentage van de loonontwikkeling en de prijsontwikkeling.

Bij de afvalstoffenheffing stellen we voor deze op de gebruikelijke wijze te indexeren en daarna de éénpersoons huishoudens 1 euro te verlagen. De kostenontwikkeling biedt hiertoe de mogelijkheid. Het verschil ten opzichte van het tarief voor meerpersoonshuishoudens komt zo weer dichterbij de door de raad gewenste 50 euro.

Bij de rioolheffing stellen we voor om conform de vorig jaar afgesproken systematiek ("de vervuiler betaalt"), het tarief voor eigenaren en het tarief voor grootgebruikers te verlagen. Deze daling wordt mede veroorzaakt door de verlaging van de omslagrente.

Als gevolg van de krimp van het aantal standplaatsen op Vredenburg is het noodzakelijk om de markttarieven extra te verhogen. Een laatste uitzondering zijn die tarieven waarvan de maxima door de rijksoverheid worden bepaald, zoals de tarieven voor de aanwezigheidsvergunning speelautomaten en het kostenbedrag voor de naheffing parkeerbelasting. Bij de begroting en de gelijktijdig daarmee aangeboden belastingverordeningen komen we hierop nader terug.

2.3 knelpunten

Knelpunten	2017	2018	2019	2020	2021
Verwacht tekort bijstandsuitkeringen (BUIG)	4.000	6.700	9.100	9.100	9.100
Exploitatie Vastgoed	3.550	1.990	1.990	1.990	1.990
Werkzaamheden Wal- en kluisuren	3.000	6.000	3.000	0	0
Essentaksterfte	5.000	0	0	0	0
Reservering groot-onderhoud Domtoren	2.000	0	0	0	0
Effect aanpassing omslagrente	0	1.000	1.000	1.000	1.000
Verwacht tekort programma Jeugd 2017	4.600	0	0	0	0
Garantstelling Willibrordkerk	725	0	0	0	0
Openstelling landgoed Oud Amelisweerd	100	100	100	100	100
Projectkosten nieuwe prostitutiezone	425	0	0	0	0
Verminderde reclameopbrengsten	230	580	580	505	505
Bijdrage regionale uitvoeringsdienst (RUD)	82	82	82	82	82
Verbouwing en onderhoud Stadhuis	0	450	450	450	450
Organisatie ontwikkeling	250	250	250	250	250
Wettelijke taak kern- en basisregistraties	0	0	500	500	500
Saldo	23.962	17.152	17.052	13.977	13.977

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Verwacht tekort bijstandsuitkeringen (BUIG)

	2017	2018	2019	2020	2021
Verwacht tekort bijstandsuitkeringen (BUIG)	21.000	21.000	25.100	25.100	25.100

Af: Inzet vangnetbijdrage Rijk	-10.000	-10.300	-13.000	-13.000	-13.000
Af: Inzet extra middelen Voorjaarsnota 2015/ reserve W&I	-7.000	-4.000	-3.000		
Af: Taakstelling verbetering verdeelmodel/ vangnet				-3.000	-3.000
Totaal	4.000	6.700	9.100	9.100	9.100

Bedragen zijn in duizenden euro's.

In 2015 is een nieuw verdeelmodel ingevoerd voor de verdeling van de rijksmiddelen voor bijstandsuitkeringen. De uitkomst van dit nieuwe verdeelmodel is voor de gemeente Utrecht en voor veel andere grote gemeenten zeer ongunstig. Hoewel het model in 2016 en 2017 is aangepast leidt dit nog steeds tot een fors tekort voor Utrecht. Dit betreft in 2017 naar verwachting een tekort van 21 miljoen euro, uitgaand van de prognose van 10.200 uitkeringen eind 2017. Door toepassing van een vangnet-regeling die door het Rijk is ingesteld kan dit tekort worden beperkt tot 11 miljoen euro. Bij de Voorjaarsnota 2015 hebben wij tot en met 2019 budget gereserveerd ter dekking van dit tekort in het programma Algemene Middelen.

Het verwachte tekort over 2018 en verder is onzeker, omdat we niet kunnen inzien in hoeverre de door het Rijk ingezette doorontwikkeling van het verdeelmodel tot een gunstiger uitkomst voor Utrecht leidt. Samen met de G4 gemeenten zetten wij daarnaast onze acties richting het rijk door om ervoor te zorgen dat het model verder wordt doorontwikkeld om daarmee de negatieve herverdeel-effecten uit het model te krijgen. Ook pleiten wij voor een vangnet met prikkelwerking, waarbij extra inzet van gemeenten financieel wordt beloond.

Uit behoedzaamheid boeken wij in de jaren 2017 tot en met 2019 het volledige geprognosticeerde resterende tekort in. Vanaf 2020 boeken wij structureel 9,1 miljoen euro in en geven we ons een opdracht van 3,0 miljoen euro om met onze acties richting het rijk te zorgen dat het verdeelmodel en het vangnet significant en structureel wordt verbeterd. Hiervoor zullen we zelf ook acties in gang zetten. Daarom stellen we in deze Voorjaarsnota ook voor om impulslijnen in te zetten en deze te dekken uit het innovatiedeel van het fonds decentralisaties.

Exploitatie vastgoed

	2017	2018	2019	2020	2021
Problematiek 2017	3.550				
Structureel tekort (index)		1.990	1.990	1.990	1.990
Totaal	3.550	1.990	1.990	1.990	1.990

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Bij de tweede bestuursrapportage 2016 is een tekort gemeld op het programma Vastgoed van 4,7 miljoen euro. Daarop hebben wij opdracht gegeven tot het uitvoeren van een diepgaand onderzoek naar de oorzaken van en oplossingsmogelijkheden voor het tekort.

Fluctuaties in kosten en opbrengsten zijn een gegeven bij de exploitatie van vastgoed. Het resultaat van de exploitatie op pandniveau is afhankelijk van de levensfase waarin het pand zich bevindt. Op grond van de parameters in de Kadernota Vastgoed wordt de meerjarige exploitatie van de panden doorgerekend met een jaarlijkse kosten- en opbrengstenstijging van 2%. Dit is het langjarig gemiddelde gedurende de exploitatietermijn van 40 jaar. In werkelijkheid fluctueert de ontwikkeling rond dit percentage. Incidentele afwijkingen worden in principe geëgaliseerd ten laste van de reserve vastgoedbeheer, voor de gehele portefeuille. Vanaf 2014 blijft de inflatie sterk achter bij het langjarig gemiddelde. Aan de inkomstenkant leidde dit tot een zeer beperkte inkomstengroei, terwijl een aantal uitgavenposten, zoals verzekeringspremies en de OZB bleef stijgen. Daarnaast zijn nieuwe huurcontracten in verband met de marktomstandigheden afgesloten op een lager niveau dan de oude. Dit deel van de problematiek vatten wij samen onder de noemer index.

De cumulatief opgelopen achterstand op de indexering van de huuropbrengst bedraagt inmiddels 3,3 miljoen euro. Het is niet realistisch aan te nemen dat in de komende jaren de index zodanig ver boven de gemiddelde 2% uitkomt dat dit bedrag kan worden goedgeemaakt (daarvoor is een index van bijna 9% in één jaar nodig). Daarom stellen wij voor 1,990 miljoen euro van de indexproblematiek structureel ten

laste van de algemene middelen te brengen en de systematiek van indexering tegen het licht te houden. Het resterende (incidentele) deel kan ten laste van de vastgoedreserve worden gebracht.

Een ander deel van het tekort wordt veroorzaakt door leegstand van panden. De kosten lopen grotendeels door, terwijl er geen huur meer wordt ontvangen. Een zekere mate van leegstand is inherent aan de vastgoedexploitatie en ook noodzakelijk voor de flexibiliteit binnen de portefeuille. In de huursom is het leegstandsrisico verwerkt. Fluctuaties in de portefeuille als gevolg van leegstand worden ten laste van de vastgoedreserve geëgaliseerd.

In het kader van het onderzoek is de vastgoedbegroting volledig opnieuw opgebouwd, zodat de begrotingsbasis nu op orde is. Op basis van de nieuwe begroting blijkt een tekort van 4,4 miljoen euro in 2017. Dat betekent dat het positieve resultaat van het programma Vastgoed dit jaar 5,2 miljoen euro bedraagt in plaats van de begrote 9,6 miljoen euro (op een vastgoedbegroting van 60 miljoen euro). In het tekort 2017 bedraagt de component leegstand 0,850 miljoen euro. Dit bedrag vangen wij op binnen het programma, door de leegstaande panden opnieuw te verhuren, af te stoten, of ten laste te brengen van de vastgoedreserve. In 2017 zijn de overige oplossingsmogelijkheden beperkt. Daarom brengen we het resterende tekort van 0,355 miljoen euro ten laste van de algemene middelen.

Het onderzoek is nog niet volledig afgerond. De voorstellen nu zijn gebaseerd op de nieuw opgebouwde begroting van kosten en opbrengsten, waarbij voor een deel van de panden het onderhoud op basis van normbedragen is verwerkt en nog niet op basis van de lang-cyclische onderhoudsplanning. Een deel van de fluctuaties in de begroting wordt geëgaliseerd ten laste van de vastgoedreserve. Dit zijn incidentele afwijkingen ten opzichte van de langjarige kosten- en opbrengstenontwikkeling (index), leegstand en fluctuaties op pandniveau als gevolg van de levensfase waarin het pand zich bevindt. De benodigde omvang van de reserve vastgoedbeheer is nog niet betrokken in het onderzoek. Dat zal in de loop van het jaar gebeuren. Mogelijk leidt dit bij de Jaarstukken 2017 tot een voorstel tot aanvulling van de reserve.

Om te voorkomen dat er opnieuw grote verschillen als gevolg van de indexering ontstaan is het wenselijk de systematiek aan te passen. Dit betreft zowel de rekensystematiek binnen het programma Vastgoed, de wijze van huuraanpassing in de contracten en de gemeentebrede systematiek van loon- en **prijsaanpassing op de programma's. In de nieuwe Kadernota Vastgoed wordt de systematiek globaal** beschreven, de bijbehorende parameters en methoden moeten nog worden bepaald. Deze parameters kunnen daarom niet worden vastgelegd in het Meerjarenperspectief Utrechts Vastgoed (MPUV) 2017. Dit MPUV heeft een ander karakter dan gebruikelijk en bevat een terugblik op de afgelopen jaren, waarmee de resultaten van het onderzoek uitgebreider worden toegelicht dan in het bestek van de voorjaarsnota mogelijk is. Het beleid voor de toekomst wordt in het MPUV op hoofdlijnen geduid, maar nog niet financieel vertaald, omdat de methoden en parameters nog moeten worden uitgewerkt. Deze uitwerking zal ter vaststelling worden voorgelegd bij de behandeling van de Programmabegroting 2018.

Werkzaamheden wal- en kluisuren

	2017	2018	2019	2020	2021
Wal- en Kluisuren	3.000	6.000	3.000	0	0
Totaal	3.000	6.000	3.000	0	0

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Werkzaamheden aan de Utrechtse werven zijn noodzakelijk. De staat van de wal- en kluisuren voldoet niet aan de daartoe gestelde functionele en veiligheidseisen. De fundering is aangetast en het hout is rot. Zoals al aangekondigd in de voortgangsrapportages "Herstel Utrechtse Werven/Project Wal- en kluisuren" is op basis van de opgedane ervaringen in de uitvoering tot en met 2016 een herijking van het project gedaan in planning en financiën.

Uitkomst herijking

Ten opzichte van de oorspronkelijke raming (35,6 miljoen euro) is een bijstelling van het budget nodig van 12 miljoen euro, als gevolg van prijsontwikkelingen, complexiteit van de werkzaamheden en specifieke maatregelen. Wij stellen voor om dit bedrag beschikbaar te stellen. Met deze 12 miljoen euro

kunnen naar verwachting de werkzaamheden worden afgerond aan de gehele Oudegracht, de gehele Nieuwegracht en het 1e deel van de Kromme Nieuwegracht (rak 21: tussen Pausdam en Hiëronymusplantsoen). Het 1e en het 2e deel van de Kromme Nieuwegracht kennen een eigen verder (financieel) verloop dat we hieronder schetsen:

Kromme Nieuwegracht 1e deel (Pausdam tot Hiëronymusplantsoen)

Bij het herijkingsonderzoek is de actuele status van de Kromme Nieuwegracht 1e deel meegenomen. De herstelwerkzaamheden van de wal- en kluisuren langs de Kromme Nieuwegracht zijn tijdelijk stilgelegd. Bij werkzaamheden eind januari 2017 zijn er op de Kromme Nieuwegracht bewegingen ontstaan in de kluisuur en de daarachter gelegen kelder. In eerste instantie gingen we er bij de herijking vanuit dat het verantwoord was, gelet op de opgedane ervaringen, om de binnen het totale budget opgenomen risico-reservering naar beneden bij te stellen. Maar vanwege de recente ontwikkelingen aan de Kromme Nieuwegracht achten wij dit niet langer verantwoord. Duidelijk is dat deze ontwikkelingen substantiële meerkosten met zich meebrengen. We verwachten het 1e deel van de Kromme Nieuwegracht te kunnen afronden met de inzet van de volledige risico-reservering en het inzetten van het beschikbare budget van het 2e deel Kromme Nieuwegracht. Op deze wijze is voor het 1e deel van de Kromme Nieuwegracht een budget beschikbaar van ruim 8 miljoen euro.

Kromme Nieuwegracht 2e deel (tussen Hiëronymusplantsoen tot de Drift)

Bovenstaande betekent dat voor het 2e deel van de Kromme Nieuwegracht geen middelen meer beschikbaar zijn. Pas na afronding van het 1e deel Kromme Nieuwegracht is duidelijk wat de verwachting is van de kosten voor de werkzaamheden voor de Kromme Nieuwegracht 2e deel. De financiële consequenties voor herstelwerkzaamheden aan de Kromme Nieuwegracht 2e deel maken om deze reden geen deel uit van deze financiële herijking.

Essentaksterfte

	2017	2018	2019	2020	2021
Essentaksterfte	5.000	0	0	0	0
Totaal	5.000	0	0	0	0

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Bij brieven van 26 september 2016 en 9 februari 2017 hebben wij u geïnformeerd over de ernst en omvang van de gevolgen van de Essentaksterfte (verder afgekort als ETS). Daarin hebben wij drie **scenario's geschetst: van de meest ongunstige tot het meest gunstige**. Dit geeft de bandbreedte weer van de mogelijke uitval als gevolg van de ETS. Deze bandbreedte is gebaseerd op de ervaring van andere landen in Europa, die al langer met deze ziekte kampen én de onderzoeken in Utrecht. ETS is een natuurlijk proces waarbij het verloop niet precies te voorspellen is. Het ene scenario is niet waarschijnlijker dan het andere. Het totaal aantal essen in Utrecht belooft meer dan 24.000. Bij vervanging van de zieke bomen loopt ieder scenario op tot een kostenpost van ca. 20 miljoen euro, verspreid over een periode van 7 tot 20 jaar.

Gezien de onzekerheid over het verloop van de ziekte en ontwikkelingen die de schade mogelijk kunnen beperken, stellen wij voor nu een bedrag beschikbaar te stellen van 5,0 miljoen euro en deze te storten in een nieuw te vormen reserve, waaruit wij de jaarlijkse kosten onttrekken. Daarmee zijn wij naar verwachting in staat gedurende de komende 5 jaren de noodzakelijke maatregelen uit te voeren en de gevolgen van het daadwerkelijke verloop van de ziekte in de praktijk te monitoren. In de loop van die periode zullen we op grond van de daadwerkelijke ontwikkeling nadere voorstellen doen.

Reservering groot-onderhoud Domtoren

	2017	2018	2019	2020	2021
Domtoren	2.000	0	0	0	0
Totaal	2.000	0	0	0	0

Bedragen zijn in duizenden euro's.

In 2017 zijn we gestart met de voorbereiding voor een onderzoek naar de conditie van de Domtoren. Het is op dit moment onzeker wat de totale restauratie kosten zullen worden. De provincie en het Rijk

hebben aangegeven een deel van deze kosten te willen co-financieren onder de voorwaarde dat de gemeente ook een gelijk deel van de kosten voor haar rekening neemt. Ondanks de onzekerheid over het totaal benodigd bedrag, stellen wij voor om in ieder geval een gelijk bedrag als de aangekondigde bijdragen van rijk en provincie van ieder 4 miljoen euro te reserveren. In de Voorjaarsnota 2016 heeft uw raad al 2 miljoen euro beschikbaar gesteld. Daarom stellen we nu voor om nog eens 2 miljoen euro beschikbaar te stellen.

Effect aanpassing omslagrente

	2017	2018	2019	2020	2021
Effect aanpassing omslagrente	0	1.000	1.000	1.000	1.000
Totaal	0	1.000	1.000	1.000	1.000

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Het aanpassen van de omslagrente conform regelgeving in het Besluit Begroting en Verantwoorden (BBV) is een omvangrijke, maar puur technische wijziging, die zoveel als mogelijk budgettair neutraal in onze begroting wordt doorgevoerd. Enerzijds leidt dit tot een lagere rente opbrengsten in het programma algemene middelen. Daar staat tegenover dat de rente lasten afnemen in de programma's waar kapitaallasten zijn begroot. Een deel van deze afname leidt echter tot lagere (kostendekkende) tarieven. Als de lasten afnemen, leidt dat immers ook tot lagere tarieven waardoor de opbrengsten van deze tarieven afneemt. Daardoor is de aanpassing niet geheel budgettair neutraal, maar heeft een negatief effect van 1,0 miljoen euro op de inkomsten in de gemeentebegroting (en komt daarmee ten goede aan de inwoners en bedrijven in de gemeente). We stellen voor dit negatieve effect op de gemeentebegroting hiermee op te lossen.

Verwacht tekort programma Jeugd 2017

	2017	2018	2019	2020	2021
Verwacht tekort programma Jeugd 2017	4.600	0	0	0	0
Totaal	4.600	0	0	0	0

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Voor 2017 verwachten we een knelpunt van 4,6 miljoen euro op het programma Jeugd. Dit tekort is een direct gevolg van de snelheid waarmee de rijksbijdrage voor jeugdhulp in de afgelopen jaren is gekrompen. Die ligt hoger dan de snelheid waarmee het lukt om het zorglandschap zorgvuldig te transformeren om die krimp op te vangen. In 2016 hebben we gestuurd op een positief financieel resultaat voor het programma Jeugd. Daarom stellen we voor het verwachte tekort in 2017 in deze voorjaarsnota op te lossen. Dat levert tijd op om de vertraging in de transformatie op te vangen.

Hoewel we verwachten dat de kosten voor de landelijk ingekochte zorg en PGB op hetzelfde niveau blijven als in 2016 zien we tegelijkertijd ook dat de afname van kosten voor de aanvullende zorg minder snel gaat dan verwacht. Met de benodigde (en voorziene) investeringen in de sociale basis en het buurtteam en de verwerking van de laatste tranche van de rijkskorting, kunnen we een tegenvallende krimp van de aanvullende zorg niet goed opvangen.

Om structureel binnen het budget te blijven en de investeringen in de sociale basis en het buurtteam te kunnen handhaven, moeten de kosten van de aanvullende zorg nog verder dalen. Hoewel niet zeker is dat dit lukt, zetten we hier nog steeds op in. De komende periode moeten we scherp blijven monitoren of de daling haalbaar is. Als de vraag naar aanvullende zorg niet voldoende afneemt, dreigt ook voor 2018 een tekort. Bij de bestuursrapportages informeren we u over de financiële voortgang.

Garantstelling Willibrordkerk

	2017	2018	2019	2020	2021
Garantstelling Willibrordkerk	725	0	0	0	0

Totaal	725	0	0	0	0
---------------	------------	----------	----------	----------	----------

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Wij hebben **verschillende scenario's onderzocht om tot een oplossing te komen voor de financiële** problematiek bij de Sint Willibrord Stichting (hierna SWS). De SWS is niet in staat haar schulden aan het Nederlands Restauratiefonds (NRF) te voldoen. Wij staan garant voor deze schuld en aanvullend 0,1 miljoen euro aan rente en aflossing in 2016 en 2017. Afhankelijk van het gekozen scenario, zal er een beroep gedaan worden op deze garantstelling van de gemeente op de gehele lening van de SWS bij het NRF (ca. 1,3 miljoen euro). Er is nu een partij die een deel van de schuld wil overnemen. Wanneer de gemeente instemt met het voorstel van deze partij, resteert nog een op te lossen bedrag van 0,725 miljoen euro. Wij stellen voor dat bedrag beschikbaar te stellen waarmee wij voldoen aan onze verplichting van de garantstelling.

Openstelling Landhuis Oud Amelisweerd

	2017	2018	2019	2020	2021
Openstelling Landgoed Oud Amelisweerd	100	100	100	100	100
Totaal	100	100	100	100	100

Bedragen zijn in duizenden euro's.

In vervolg op de raadsnotie 188 zijn in een onafhankelijk onderzoek scenario's verkend voor een toekomstbestendige en realistische openstelling van het Landhuis Oud Amelisweerd (LOA). Dat heeft geleid tot 5 mogelijke scenario's te weten:

- 1) LOA Horeca: een invulling met horeca en/of kantoren
- 2) Centraal Museum (CM) Integraal: een museale invulling door het Centraal Museum gedurende de lente/zomermaanden
- 3) Centraal Museum (CM) "light": een invulling door het Centraal Museum waarbij het landhuis louter wordt beheerd en er een beperkte openstelling is van enkele dagen per jaar, om het Landhuis als zodanig incidenteel te tonen
- 4) Museum Oud Amelisweerd (MOA) Aangescherpt: een museale invulling met programmering van oude & moderne kunst, inclusief Armando. De lijn naar een bredere programmering wordt doorgezet
- 5) Huis voor Cultuurhistorie: een museale invulling waarbij het landhuis zich specifiek richt op zijn cultuurhistorische waarde.

Al deze varianten leiden tot een structureel verlieslatende exploitatie, uiteenlopend van 0,086 miljoen euro (MOA Aangescherpt) tot 0,216 miljoen euro per jaar (CM Integraal). Bij de variant waarin MOA wordt gecontinueerd is uitgegaan van een bijdrage vanuit Amersfoort (van 0,090 miljoen euro) voor de periode tot en met 2021. Op basis van dit onderzoek stellen wij voor om een bedrag van 0,100 miljoen euro structureel beschikbaar te stellen voor de openstelling van het monument. Hiermee stellen wij de raad ook voor om te kiezen uit het scenario CM light en het scenario MOA Aangescherpt. De andere varianten hebben een te hoge verlieslatende exploitatie, al dan niet in combinatie met benodigde extra eenmalige investeringen. In een aparte raadsbrief ontvangt u van ons het uitgevoerde scenario-onderzoek en de uitkomsten van het overleg daarover met de gemeenten Amersfoort, Bunnik en de provincie Utrecht.

Projectkosten nieuwe prostitutiezone

	2017	2018	2019	2020	2021
Projectkosten nieuwe prostitutiezone	425	0	0	0	0
Totaal	425	0	0	0	0

Bedragen zijn in duizenden euro's.

De concentratie van raamprostitutie op een nieuwe locatie aan het Zandpad vormt een meerjarige, complexe operatie. Na de ontbinding van de contracten met BeJa Accommodaties zijn de onderhandelingen gestart met andere ontwikkelaars. Als de gunning slaagt, worden de kosten voor 2018 en later goedge maakt uit de huuropbrengst die de gemeente ontvangt voor bouwrijpe grond in de komende 15 jaar. Naast de plankosten die vallen binnen de grondexploitatie is voor de uitvoering in 2017

0,425 miljoen euro nodig, onder ander voor projectkosten, kosten voor (juridische) advisering en communicatie.

Verminderde reclameopbrengsten

	2017	2018	2019	2020	2021
Niet te realiseren taakstelling reclamemasten	50	400	400	325	325
Verminderde opbrengsten lichtmastreclame	180	180	180	180	180
Totaal	230	580	580	505	505

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Bij de Voorjaarsnota 2012 heeft u besloten om het verdienend vermogen van de openbare ruimte te verhogen door de plaatsing van extra reclamemasten langs snelwegen. Hiervoor is vanaf 2013 een opbrengst begroot van 0,5 miljoen euro. Onderzoek door een extern adviesbureau laat zien dat door de ontwikkelingen op de reclamemarkt deze opbrengst van 0,5 miljoen euro niet (meer) realistisch is. Er is naar verwachting commercieel slechts interesse voor een toplocatie en toplocaties voor een reclamemast zijn beperkt. Bij de realisatie moet een evenwicht worden gevonden tussen privaatrechtelijke en publiekrechtelijke belangen en tussen planologische / ruimtelijke aspecten en een commercieel aantrekkelijke locatie. We zien nog kans om een mast langs de A2 te plaatsen en verwachten nog een 2^e mast te kunnen plaatsen langs het rijkswegennet rondom Utrecht.

Daarnaast betekent het gewijzigde contract met de nieuwe exploitant van lichtmastreclame ten opzichte van het bestaande contract (jaarlijks) een verminderde afdracht van 0,180 miljoen euro. Wij stellen voor deze knelpunten in deze Voorjaarsnota structureel op te lossen.

Bijdrage regionale uitvoeringsdienst (RUD)

	2017	2018	2019	2020	2021
Bijdrage RUD	82	82	82	82	82
Totaal	0	82	82	82	82

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Vanaf 2017 is voor de Utrechtse bijdrage aan de Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht (RUD) rekening gehouden met een ophoging van 0,082 miljoen euro. Dit bedrag is de uitkomst van een onderzoek door een extern bureau naar de extra kosten bij vergunningverlening voor bedrijven in de gemeente Utrecht. Deze verhoging wordt veroorzaakt door de toename van vergunningaanvragen als gevolg van de groei van de stad, een gunstiger investeringsklimaat en een toename van meer complexe vergunningaanvragen (onder andere door een wetwijziging).

Verbouwing en onderhoud Stadhuis

	2017	2018	2019	2020	2021
Verbouwing stadhuis (kapitaallast)	0	350	350	350	350
Meerjaren onderhoud stadhuis	0	100	100	100	100
Totaal	0	450	450	450	450

Bedragen zijn in duizenden euro's.

In 2000 is het vernieuwde Stadhuis opgeleverd, sindsdien is er alleen regulier en geen groot onderhoud meer gepleegd. De ambitie is om het Stadhuis, als blikvanger en visitekaartje van de stad, te verduurzamen. Dit houdt onder andere in het (ingrijpend) opknappen van de binnenkant door het schilderen, herstellen van scheuren door onder andere stucwerk, vervangen van vloerbedekkingen, vernieuwen interieur, meubilair en een nieuw lichtplan. Daarnaast kan de spraakverstaanbaarheid en galm sterk worden verbeterd en kan ook de gastvrije ontvangst zoals het nu in Stadskantoor is, nader doorgevoerd worden in het Stadhuis.

We stellen voor om voor de nodige renovatie en onderhoud vanaf 2018 een structureel budget beschikbaar te stellen van 0,45 miljoen euro. Hiervan heeft 0,35 miljoen euro betrekking op de kapitaalslasten voor de renovatie. Daarnaast is voor het reserveren en uitvoeren van regulier (groot)

onderhoud gemiddeld 0,1 miljoen euro per jaar nodig. Dit bedrag van 0,1 miljoen is gebaseerd op een Meerjarenonderhoudsplan (MJOP). Daarmee voorkomen we in de toekomst een nieuw knelpunt voor groot onderhoud.

Organisatie ontwikkeling

	2017	2018	2019	2020	2021
Organisatie ontwikkeling	250	250	250	250	250
Totaal	250	250	250	250	250

Bedragen zijn in duizenden euro's.

De externe visitatiecommissie geeft in haar rapport 'Spiegel van de stad' aan dat onze organisatie de komende tijd voor grote uitdagingen staat. Denk bijvoorbeeld aan de enorme groei van de stad met de bijbehorende verdichting en de ambities op het gebied van gezond stedelijk leven en de digitale revolutie. De kern is dat de stad voor een schaa sprong staat en dat de organisatie daar in mee moet kunnen. En dat vraagt een nieuwe stap in de organisatieontwikkeling. Het werken aan grotere integrale opgaven dan voorheen, het werken met netwerken in de stad en explicieter sturen op publieke waarden moeten verder ontwikkeld worden om de schaa sprong waar te kunnen maken.

De werkzaamheden bestaan enerzijds uit het faciliteren van het management om de doorontwikkeling op te pakken (organiseren managementbijeenkomsten, externe sprekers, externe visitatie) en anderzijds het faciliteren van de ontwikkeling in de organisatie. Zoals de visitatiecommissie aangeeft is het samen leren belangrijk. Beter worden in het werken aan integrale opgaven of in netwerken met de stad is een ontwikkeling die niet binnen één onderdeel plaatsvindt, maar binnen het geheel van de organisatie. Het uitwisselen van goede ervaringen en het ontwikkelen van gemeenschappelijke taal om als één organisatie voor de stad te werken heeft aandacht nodig. We stellen voor om hiervoor 0,250 miljoen euro structureel beschikbaar te stellen.

Wettelijke taak: kern- en basisregistratie

	2017	2018	2019	2020	2021
Kern- en basisregistratie	0	0	500	500	500
Totaal	0	0	500	500	500

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Het stelsel van kern- en basisregistraties (KBR) betreft uitvoering van een aantal nieuwe wettelijke taken rond het beheren en beschikbaar stellen van verschillende landelijke basisregistraties. De afgelopen jaren hebben we deze geïmplementeerd, deels in samenwerking met de gemeenten Den Haag en Rotterdam. Nu is de overdracht naar en inrichting van regulier, structureel beheer noodzakelijk. Deze basisregistraties worden in de hele organisatie gebruikt, bij ruim 300 processen en straks bijvoorbeeld ook bij de uitvoering van de Omgevingswet. Het beschikbaar stellen van de basisregistraties wordt uitgevoerd door een samenwerkingsverband met de gemeenten Den Haag en Rotterdam in de coöperatie BIRGIT. Voor de dekking van deze wettelijke taken is conform het coalitieakkoord 2014 – 2018 budget beschikbaar in het **kader van digitale innovaties inclusief het "actiever benutten van gegevens"**. Vanaf 2019 stellen we voor structureel 0,5 miljoen euro beschikbaar te maken om deze taken te kunnen blijven uitvoeren.

3. Groei van de stad en overige intensiveringen

De stad blijft voorlopig groeien, met inkomsten- en uitgavenstijging als gevolg. Bij de Voorjaarsnota 2016 is besloten de ruimte die in de begroting ontstaat dankzij de groei van de stad te bestemmen voor uitgaven die samenhangen met de groei van de stad: het faciliteren van de groeibeweging en het op peil houden van het voorzieningenniveau. Jaarlijks wordt de structurele inkomstenstijging vanwege de groei (algemene uitkering, OZB en toeristenbelasting) bij de Voorjaarsnota geraamd voor het eerstkomende begrotingsjaar. Naast de forse onvermijdelijke knelpunten die we in deze Voorjaarsnota oplossen, zijn we in staat voorstellen te doen voor de groeiende stad in de lijn waartoe uw raad in 2016 heeft besloten. In 2017 en 2018 is een extra impuls opgenomen.

De voorstellen voor investeringen in dit hoofdstuk tellen als volgt op:

Groei van de stad	2017	2018	2019	2020	2021
Referentiekader Leidsche Rijn		3.350	3.350	3.350	3.350
Maatschappelijke agenda	150	3.840	2.840	2.840	2.840
Ruimtelijke investeringsimpuls	7.550	3.200	2.700	2.700	2.700
Totaal	7.700	10.390	8.890	8.890	8.890

Een deel van de inkomstenstijging gerelateerd aan de groei van de stad gaat op grond van het referentiekader Leidsche Rijn naar kapitaallasten voor voorzieningen en naar activiteiten en dienstverlening ten behoeve van de nieuwe inwoners. Een steeds groter deel van de groei vindt buiten Leidsche Rijn plaats, door inbreiding in de bestaande stad. Gezonde verstedelijking is het uitgangspunt, zoals uitgewerkt in de vorig jaar vastgestelde Ruimtelijke Strategie Utrecht. Investeren in gezonde verstedelijking betekent ook het in stand houden en versterken van de maatschappelijke voorzieningen en activiteiten op het gebied van het voorkomen van armoede, het investeren in kinderen, het bieden van kansen op werk, toezicht en handhaving op straat, het faciliteren van betrokken bewoners, sportaccommodaties en culturele activiteiten. Dit alles draagt bij aan een duurzame, gezonde en inclusieve stad. Als het aanbod van deze voorzieningen niet meegroeit met het aantal inwoners gaat het voorzieningenniveau sluipenderwijs achteruit. Daarom hebben wij in deze Voorjaarsnota ook een maatschappelijke groeiagenda opgenomen, het resultaat van een eerste exercitie.

Met de ruimtelijke en maatschappelijke groeiagenda in deze Voorjaarsnota kunnen we de verwachte inwonersgroei in 2018 op een adequate wijze accommoderen, die past bij de ambities voor gezonde duurzame verstedelijking. Echter de ruimtelijke en de maatschappelijke ontwikkeling zijn niet los van elkaar te bezien.

Voor de jaren na 2018 willen wij daarom de ruimtelijke strategie en de maatschappelijke agenda verder uitwerken naar een nieuw, integraal groeikader, mede op basis van de ervaringen met het referentiekader Leidsche Rijn.

3.1 Maatschappelijke agenda

Een toereikend niveau van maatschappelijke en inwonersvoorzieningen is integraal onderdeel van gezonde verstedelijking. Wij zien een maatschappelijke agenda als randvoorwaarde voor het realiseren van duurzame, gezonde en inclusieve groei. Voor deze (eerste) exercitie zijn wij uitgegaan van instandhouding van het huidige voorzieningenniveau. Dat betekent, om de groei op te kunnen vangen, het investeren in nieuwe accommodaties en het op peil houden van de beschikbare middelen per inwoner voor activiteiten. Bij het vormgeven van deze agenda hebben we gebruik gemaakt van bekende gegevens, zoals de bevolkingsprognoses en het aantal en type op te leveren woningen. De uitkomsten treft u in onderstaande tabel, daarna volgt een korte toelichting over de bestemming van de betreffende middelen. Volgend jaar zullen we de systematiek verder verfijnen ten aanzien van de sociale structuur en precieze fasering maar ook met effecten van verdichting.

Maatschappelijke agenda	2017	2018	2019	2020	2021
Kapitaallasten onderwijs	0	200	200	200	200
Kapitaallasten sport	0	100	100	100	100
Investeringsimpuls sport	0	1.000	0	0	0
Activiteiten Veiligheid	0	110	110	110	110
Activiteiten Volksgezondheid	150	345	345	345	345
Activiteiten Werk en Inkomen	0	543	543	543	543
Activiteiten Maatschappelijke Ondersteuning	0	263	263	263	263
Activiteiten Jeugd	0	216	216	216	216
Activiteiten Sport	0	15	15	15	15
Activiteiten Onderwijs	0	541	541	541	541
Activiteiten Cultuur	0	507	507	507	507
Totaal	150	3.840	2.840	2.840	2.840

De maatschappelijke agenda heeft een lange termijn perspectief, maar wordt nu alleen concreet met bedragen ingevuld voor het jaar 2018 (T+1). Het werken aan deze agenda is behulpzaam bij een integrale werkwijze, zowel op stedelijk niveau (onderwerpen als beschermd wonen en langer thuis wonen met ondersteuning) als op gebiedsniveau (concrete invulling van plannen). De bedragen voor de activiteiten zijn aanvullend op de bedragen die in het referentiekader Leidsche Rijn zijn opgenomen voor de groei in dat stadsdeel. Activiteiten die worden bekostigd uit specifieke en integratie-uitkeringen zijn buiten beschouwing gebleven. Wij gaan ervan uit dat deze bijdragen meegroeien met het aantal inwoners.

Kapitaallasten en investeringsimpuls

Bij het bepalen van de benodigde investeringen in accommodaties voor maatschappelijke voorzieningen is het uitgangspunt dat de reeds beschikbare voorzieningen optimaal en efficiënt worden gebruikt, waarbij ook dubbel gebruik van accommodaties tot de mogelijkheden behoort. Uitbreiding van accommodaties is met name nodig voor sport en onderwijs. Deze behoefte hebben wij in beeld gebracht, door slim te kijken naar ruimtelijke inpassingsmogelijkheden op verschillende schaalniveaus (wat stedelijk en wat binnen verschillende groeigebieden), integraal (ruimtelijk en maatschappelijk), in de tijd en vanuit andere verdienmodellen. Dit heeft bijvoorbeeld geleid tot plannen voor de intensivering van het gebruik van bestaande sportaccommodaties en ideeën over alternatieve inpassingsmogelijkheden (sportvelden op het dak). Zo kunnen de sportvelden voor de nieuwe bewoners van onder meer de Merwedekanaalzone buiten het gebied worden gerealiseerd.

Onderwijs is een wettelijke taak. In het Meerjarenprogramma Onderwijshuisvesting is aangegeven welke investeringen nodig zijn om het groeiende aantal leerlingen te kunnen huisvesten. De extra kapitaallasten die hieruit voortvloeien bedragen vanaf 2018 0,200 miljoen euro. Dit bedrag loopt de komende jaren verder op en zal worden meegenomen in de afwegingen van het nieuwe groeikader (zie paragraaf 3.3), waarbij de dwarsverbanden met de ruimtelijke ontwikkeling verder worden uitgewerkt en geïntegreerd.

Bij de sportvoorzieningen zien we al op korte termijn een groeiende behoefte, gezien op stedelijke schaal. De grote sporten bij de jeugd (voetbal en hockey) kennen op dit moment al wachtlijsten. Er is dus extra capaciteit nodig, naast het slimmer en efficiënter gebruiken van de huidige capaciteit. In de **nota 'Capaciteitsbehoefte Sport 2018 – 2030, groei van de stad vertaald naar capaciteit en investeringen'** is deze meerjarige invulling aangegeven. Deze behoefte is vertaald in een voorlopig investeringsprogramma, dat verder zal worden uitgewerkt in het nieuwe groeikader. Wij nemen de uitwerking van de nodige investeringen voortvarend ter hand en ramen daarom alvast een structureel bedrag voor kapitaallasten van 0,100 miljoen euro. Daarnaast stellen wij voor een incidentele investeringsimpuls van 1,0 miljoen euro te doen, omdat de (grond) kosten op de beschikbare ontwikkellocaties vaak hoog zijn.

Voor sport en onderwijs ziet de meerjarige ontwikkeling van de kapitaallasten er als volgt uit:

Maatschappelijke agenda	2017	2018	2019	2020	2021
Kapitaallasten onderwijs		200	1.800	1.600	3.900
Kapitaallasten sport		100	540	660	780
Totaal	0	300	2.340	2.260	4.680

Activiteiten Veiligheid

Toename van het aantal inwoners en gebouwen vraagt meer inzet voor toezicht en handhaving op straat. Daarnaast neemt de bijdrage aan de Veiligheidsregio toe.

Activiteiten Volksgezondheid

De toename van het aantal kinderen vraagt meer inzet voor de uitvoering van de wettelijke taken op het gebied van de jeugdgezondheidszorg; het vaccineren en onderzoeken van kinderen en het toezicht op de kinderopvang.

Activiteiten Werk en Inkomen

Om de participatiemogelijkheden op gelijk niveau te houden groeit de dienstverlening mee. Het armoedebeleid kent voornamelijk open einderegelingen. De groei van het aantal inwoners leidt tot een toenemend beroep op deze regelingen. Deze activiteiten zijn aanvullend aan de extra benodigde formatie ten behoeve van de uitvoering van de wettelijke taken (zie paragraaf 2.1, groei van de stad).

Activiteiten Maatschappelijke Ondersteuning

Voor de leefbaarheid en sociale samenhang in snel groeiende buurten is het essentieel om de ontwikkeling van de civil society –dat wat inwoners met en voor elkaar doen- te faciliteren en te ondersteunen. De extramuralisering van de zorg vergroot de noodzaak hiertoe. Voor de buurtteams bestaat het risico dat wachttijden zullen oplopen als het budget niet meegroeit.

Activiteiten Jeugd

De rijksbijdrage voor jeugdhulp is de afgelopen jaren sneller gekrompen dan we het zorglandschap zorgvuldig kunnen transformeren. Het mee laten groeien van het budget voor jeugdhulp (gemeentelijk aandeel) is van groot belang om dit effect niet verder te versterken.

Activiteiten Sport

Bevolkingsgroei biedt kansen aan sportverenigingen en kan tegelijkertijd leiden tot druk op het vrijwillige kader. Passende ondersteuning is nodig en kan worden gerealiseerd door het budget mee te laten groeien met de bevolking. Het grootste deel van het programma Sport bestaat uit accommodatiegebonden kosten voor rente en aflossing, beheer en exploitatie. Zoals hierboven beschreven nemen deze lasten toe als gevolg van investeringen in nieuwe sportaccommodaties.

Activiteiten Onderwijs

Dit betreft in algemene zin uitgaven voor bijvoorbeeld leerplicht, leerlingenvervoer, cognitie, zorg, talentontwikkeling, schoolloopbaan, cultuureducatie en bibliotheek. Zo groeit het budget voor peuterspeelzalen, bestrijden van taalachterstand en het voorkomen van schooluitval mee met de doelgroep.

Activiteiten Cultuur

Dit budget is nodig om bij de groei van het aantal inwoners de bijdrage die cultuur levert aan de aantrekkingskracht van de stad te behouden en de kwaliteit van het aanbod in stand te houden. Het budget zal deze cultuurnotaperiode worden ingezet voor het behoud van de instellingen die ondanks een positief advies buiten het budgettaire kader dreigden te vallen (**motie 189 'Perspectief voor de zeven'**).

3.2 Ruimtelijke agenda

Met de Ruimtelijke Strategie Utrecht (RSU) is een investeringsstrategie vastgesteld voor de periode tot en met ongeveer 2030. Daarin is aangegeven dat diverse partijen in de stad zullen moeten investeren om de groei van de stad op de gewenste wijze te kunnen faciliteren. De gemeente levert haar bijdrage via de investeringsimpuls die jaarlijks bij de voorjaarsnota wordt bepaald en ingevuld. Doordat Nederland in het algemeen en Utrecht in het bijzonder economisch de wind in de zeilen heeft, is er momentum om kansen te benutten. Blijven investeren in het faciliteren van de groei is juist nu van belang, om marktpartijen en andere overheden te laten zien dat we koersvast zijn op onze prioriteiten. Utrecht is één van de motoren voor de economische doorontwikkeling van Nederland. We nodigen daarom andere partijen, waaronder de rijksoverheid, uit bij te dragen aan de gezonde duurzame verstedelijking van Utrecht.

Bij de Voorjaarsnota 2016 is als richtlijn voor de omvang van de investeringsimpuls bepaald dat ca. 50% van de financiële ruimte als gevolg van de groei van de stad voor dit doel wordt bestemd. Deze middelen worden aangevuld met incidenteel beschikbare middelen, waaronder het restant van de reserve stedelijke herontwikkeling, het economisch investeringsfonds en een deel van de meerwaardeafdracht van woningcorporaties.

Wij doen op basis van het Bestedingskader voor de Investeringsimpuls RSU een voorstel tot invulling van deze ruimte. De prioritering sluit aan op de twee hoofdkeuzes uit de RSU, namelijk groei opvangen door inbreiding en gezonde verstedelijking, waarbij een koppeling is gemaakt met de prioritaire verdichtingsgebieden van de RSU. Een andere stap is het reserveren van aanvullende middelen voor de systeemsprong OV, ook om aan de andere overheden te laten zien dat wij onze eigen rol en financiële verantwoordelijkheid serieus nemen voor deze opgave.

Ruimtelijke investeringsimpuls	2017	2018	2019	2020	2021	Struct
1. Verdichtingsgebieden RSU						
Merwedekanaalzone (gebied 4, 5 en 6)	1.100	1.100	1.100	1.600	1.600	1.100 ¹
Merwedekanaalzone, bereikbaarheid impuls	3.000	0	0	0	0	0
Beurskwartier-Lombokplein	2.000	1.100	1.100	1.100	1.100	1.600
Cartesiusdriehoek/2e Daalsedijk	1.000	0	0	0	0	0
2. Economische ontwikkelgebieden RSU						
Versterking USP/Rijnsweerd	350	500	500	0	0	0
3. Aandachtsgebieden RSU						
Uit meerwaardeafdracht corporaties	-4.000	0	0	0	0	0
Verduurzaming 10-hoogflat Overvecht	4.000	0	0	0	0	0
4. Systeemsprong OV/mobiliteit RSU						
Volgende stap sparen	0	0	0	0	0	1.100 ²
5. Overige programmatische opgaven						
Ontwikkeling Amsterdamsestraatweg	0	500	0	0	0	0
Ontwikkeling Kanaalstraat	100	0	0	0	0	0
Kwaliteitsimpuls openbare ruimte en groen	850	0	0	0	0	0
Herprioritering reserve stedelijke herontwikkeling	-850	0	0	0	0	0
Totaal	7.550	3.200	2.700	2.700	2.700	2.700

¹ Tot en met 2024

² Vanaf 2025

1. Verdichtingsgebieden RSU

Merwedekanaalzone (gebied 4, 5 en 6)

Om de ontwikkelingen in de Merwedekanaalzone in goede banen te kunnen leiden en in 2018 te kunnen beginnen met de bouw van woningen op het Defensierrein (deelgebied 4) is het noodzakelijk een MER en een structuurvisie voor de gehele zone vast te stellen. Dit vraagt ook om een beslissing over het OPG-terrein en de daarmee samenhangende verplaatsing van de busstalling in deelgebied 5. Beide zijn eigendom van de gemeente en kennen hoge boekwaardes. Wij stellen voor om een deel van de middelen vanuit de investeringsimpuls 2017 te bestemmen voor de ontwikkeling van deelgebied 5.

Merwedekanaalzone, bereikbaarheid impuls

In de investeringsstrategie die parallel met de RSU is opgesteld, is inzichtelijk gemaakt dat de mobiliteitsopgave een grote bepalende factor is bij de verdichtingsopgave voor de Merwedekanaalzone. Passend bij gezonde verstedelijking is het streven de mobiliteitsgroei zoveel mogelijk op te vangen met OV en fiets. In aanvulling op de noodzakelijke systeemsprong OV zal moeten worden geïnvesteerd in het fiets- en wandelverkeer door het realiseren van een aantal fiets- en voetgangersbruggen en/of tunnels en adequate fietsverbindingen voor de ontsluiting met andere gebieden. Wij denken hierbij als eerste aan een fietstunnel. De tunnel kost naar verwachting circa 8,9 miljoen euro. Hiertoe reserveren we in de Voorjaarsnota 2017 3 miljoen euro. Met de reservering nodigen we nadrukkelijk andere partijen uit, bijvoorbeeld in de vorm van subsidies, bij te dragen aan de realisatie van de fietstunnel bij de Mandelabrug.

In het IPvE van de busbaan Dichterswijk/Van Zijstweg hebben we voor de kruising bij de Mandelabrug een variant uitgewerkt met een fietstunnel en een variant zonder fietstunnel, conform de toezegging aan de raad. Of de tunnel kan worden gerealiseerd met de uitvoering van het project HOV Dichterswijk / Van Zijstweg is mede afhankelijk van bijdragen van derden. Besluitvorming over de tunnel leggen we voor aan de raad bij de vaststelling van het Voorlopig Ontwerp, die naar verwachting eind 2017 plaatsvindt.

Beurskwartier-Lombokplein

Ook voor de ontwikkeling van het Beurskwartier is het noodzakelijk investeringen van de markt uit te lokken. Na de zomer zal de Omgevingsvisie voor het Beurskwartier en het Lombokplein ter vaststelling aan de gemeenteraad worden voorgelegd. Op basis van die visie kan in 2020 worden gestart met de ontwikkeling van het Lombokplein (stadsstraat en verdere infrastructuur, bevaarbare Leidse Rijn inclusief bruggen, woningbouw). Voor dit project is een investeringsbijdrage nodig van 51 miljoen euro, aangevuld met 2 miljoen euro voor voorbereiding en begeleiding. Wij stellen voor vanuit de investeringsimpuls 2017 een eerste tranche (waaronder vanaf 2022 1,6 miljoen euro meerjarig) te bestemmen voor de investeringslasten Lombokplein, waarmee ongeveer een derde van de benodigde dekking beschikbaar is. De uitvoering van de plannen voor het Beurskwartier kan op basis van de overeenkomst met de Jaarbeurs in 2023 starten.

Cartesiusdriehoek/2e Daalsedijk

Een bijdrage aan dekking voor de onderdoorgangen 2^e Daalsedijk is noodzakelijk ten behoeve van de realisatie van ca. 1.000 woningen vanaf 2018 (2^e Daalsedijk) en voor de (start van de) realisatie van ca. 2.500 woningen in de Cartesiusdriehoek vanaf 2019. In het Meerjaren Perspectief Bereikbaarheid (MPB) 2017 wordt hier nader op ingegaan.

2. Economische ontwikkelingsgebieden RSU

Het economisch ontwikkelingsgebied USP-Rijnsweerd is voor het versterken van de werkgelegenheid essentieel. Samen met partners wordt deze ontwikkelruimte de komende jaren in beeld gebracht. Waar mogelijk worden de kosten verhaald op initiatiefnemers in het gebied, maar we hebben ook zelf een verantwoordelijkheid. Concreet maken we in 2017 voor Rijnsweerd een Gebiedsvisie met een agenda van maatregelen en starten we voor het Utrecht Science Park samen met de Universiteit Utrecht het traject om een Omgevingsvisie op te stellen. De maatregelen worden vanaf 2018 nader uitgewerkt. Wij stellen voor hiervoor 1,35 miljoen euro uit te trekken verdeeld over de jaren 2017, 2018 en 2019.

3. Aandachtsgebieden RSU

Met de prestatieafspraken met de woningcorporaties en huurdersorganisaties is vastgelegd dat tweederde van de meerwaardeafdracht bij bestemmingswijzigingen van sociale huurwoningen

beschikbaar komt voor de reserve stedelijke herontwikkeling. In lijn met het bestedingskader voor de investeringsimpuls RSU zijn met de woningcorporaties en huurdersorganisaties afspraken gemaakt over de aanwending van de meerwaardeafdracht over 2016 (in totaal 4 miljoen euro voor verduurzaming van de 10-hoogflat Apollo/Centaurus in Overvecht).

4. Systeemsprong OV/Mobiliteit RSU

Een systeemsprong OV komt niet tot stand indien de rijks- en provinciale overheden daarvoor geen middelen beschikbaar stellen. Cofinanciering door de gemeente is evenwel onontkoombaar. Bij de Voorjaarsnota 2016 is daartoe een eerste tranche aan reserveringen gedaan. Om de hoge prioriteit van de systeemsprong te benadrukken (ook in combinatie met de ontwikkeling van Merwedekanaalzone, Beurskwartier en USP) stellen we voor ook dit jaar middelen uit de investeringsimpuls voor dit doel te reserveren. Met de investeringsimpuls en de (eerdere) financiële keuzes in het Meerjarenprogramma Bereikbaarheid hebben we als gemeente tot en met 2030 nu zelf bijna 60 miljoen euro gereserveerd voor de systeemsprong OV.

5. Overige programmatische opgaven RSU

Ontwikkeling Amsterdamsestraatweg

Om de leefbaarheid en de economische vitaliteit op de Amsterdamsestraatweg te verbeteren hebben college en raad in 2014 de Ontwikkelstrategie Amsterdamsestraatweg vastgesteld. Deze aanpak volgt drie sporen: openbare ruimte, vastgoed en veiligheid. Onderdeel van het spoor openbare ruimte is het creëren van verblijfskwaliteit en verkeersveiligheid (oversteekbaarheid). Sinds de zomer van 2016 is er een brede participatie ingezet om te komen tot een ontwerp en fasering (Uitvoeringsstrategie) voor de 30km/u zone op de Amsterdamsestraatweg met betrokkenheid van honderden belanghebbenden, omwonenden en ondernemers. Daarbij bleek dat betrokkenen graag de voortgang willen vasthouden in de integrale aanpak en transformatie van de straat, waarbij de herinrichting van de openbare ruimte c.q. de realisatie van de 30 km/u zone een belangrijk onderdeel is.

De totale kosten voor de eerste fase van de uitvoeringsstrategie bedragen ca. 3 miljoen euro. Bij de Voorjaarsnota 2016 is 1,5 miljoen euro uitgetrokken voor 2017 en 2018 voor deze eerste fase. Voor de herinrichting van het Plein bij de Watertoren is in het kader van het Economisch Investeringsfonds (EIF) 0,3 miljoen euro beschikbaar. In het MPB 2017 is 0,2 miljoen euro gereserveerd voor de ontwikkeling Amsterdamsestraatweg.

Voor de realisatie van de gehele eerste fase (integrale aanpak inclusief 30 km/u zone, aanpak pleinen) is dus nog 1,0 miljoen euro nodig. De helft van dit bedrag kan worden gedekt binnen het budget voor krachtwijken. We stellen voor 0,5 miljoen euro in deze Voorjaarsnota beschikbaar te stellen zodat de gehele eerste fase van de uitvoeringsstrategie kan worden gerealiseerd.

Ontwikkeling Kanaalstraat

Voor de Kanaalstraat wordt momenteel samen met bewoners een visie opgesteld voor verbetering van de leefomgeving, mogelijk door een herinrichting. Er wordt gestreefd naar een breed draagvlak en daarom wordt veel energie gestoken in het proces. Als bijdrage aan dit proces en mogelijke eerste quick wins stellen wij voor 0,1 miljoen euro te reserveren. Tezamen met de 0,1 miljoen euro die binnen het Meerjaren Programma Bereikbaarheid 2017 voor dit project wordt bestemd, is in totaal 0,2 miljoen euro beschikbaar.

Kwaliteitsimpuls openbare ruimte en groen

Binnen de beschikbare middelen voor de reserve Stedelijke Herontwikkeling valt ca. 0,85 miljoen euro vrij voor herprioritering. Wij stellen voor deze middelen in te zetten voor openbare ruimte en groen in de aandachtsgebieden en de gebieden die niet onder de prioritaire gebieden vallen. Ook gegeven de raadsbrede motie (2016/248) om vanaf de Voorjaarsnota 2017 aan te geven hoe groot jaarlijks de bijdrage vanuit de investeringsstrategie is aan het verhogen van de kwaliteit, het onderhoud en het beheer van het groen en de openbare ruimte in de bestaande en nieuwe stad. Specifiek worden extra middelen vrijgemaakt voor de Donaudreef (2^e fase) in het aandachtsgebied Overvecht, voor een groenimpuls in relatie tot projecten rondom de Eykmanlaan (Noordoost) en voor een kwaliteitsimpuls in de openbare ruimte in Rotsoord (Zuid). Naast deze herprioritering sluiten ook de extra middelen uit de Ruimtelijke Investeringsimpuls voor de ontwikkeling van de Amsterdamsestraatweg, de Kanaalstraat en het Lombokplein aan bij de motie 2016/48. In deze Voorjaarsnota wordt daarmee een volgende stap gezet in het verhogen van de kwaliteit van het groen en de openbare ruimte in de bestaande en nieuwe stad. Een volgende stap, omdat in de Voorjaarsnota 2016 vanuit de investeringsstrategie al extra

middelen zijn vrijgemaakt voor een kwaliteitsimpuls van de openbare ruimte in de binnenstad, Overvecht en Kanaleneiland en voor de Catharijnesingel Zuid.

3.3 Naar een nieuw groeikader

Integrale ontwikkelprincipes

De maatschappelijke agenda is een aanvulling en verrijking van de ruimtelijke strategie. In deze voorjaarsnota zijn de maatschappelijke en de ruimtelijke investeringen afzonderlijk gepresenteerd, terwijl dit onderscheid zich in de werkelijkheid niet zo voordoet. Om de kansen van de groei van de stad optimaal te benutten en mogelijke negatieve effecten zoveel mogelijk teniet te doen, willen wij de samenhang tussen ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkeling verder versterken, vanuit integrale, inhoudelijk onderbouwde ontwikkelprincipes. Een integrale visie op de groei is behulpzaam bij het faciliteren van de groeibeweging en het voorzien in de behoeften van de steeds intensiever gebruikte stad.

Begrotingssystematiek

Jaarlijks actualiseren wij bij de voorjaarsnota de inkomstenkant van de begroting, waarbij de groeiprognose één jaar vooruit wordt verwerkt (t+1). Dit is financieel behoedzaam en heeft als voordeel dat er zolang de stad groeit financiële ruimte beschikbaar komt, waarmee de gemeente flexibel kan reageren op economische, maatschappelijke en innovatieve ontwikkelingen. Echter een nadeel van deze systematiek is dat de lange termijnontwikkeling buiten beeld kan blijven. Dit klemt bij het programmeren van investeringen in voorzieningen en bij (voor)investeringen die randvoorwaardelijk zijn om gebiedsontwikkeling mogelijk te maken. Op het moment dat de planvorming moet starten, is de benodigde financiële dekking nog niet beschikbaar. De inkomsten komen pas als de bevolkingsgroei is gerealiseerd en worden bovendien maar één jaar vooruit ingeboekt (t+1). De programmering loopt vooruit op de inpasbaarheid in de begroting.

Bij de ontwikkeling van Leidsche Rijn heeft de systematiek van het referentiekader geholpen om de noodzakelijke voorzieningen tijdig te **realiseren en om de begrotingsprogramma's aan te vullen in lijn** met het vooraf bepaalde voorzieningenniveau. De organisatie kon hierdoor planmatig werken aan de ontwikkelopgave; (toekomstige) bewoners, bedrijven en organisaties wisten wat ze mochten verwachten. **Het referentiekader is zo'n twintig jaar geleden ontwikkeld en de laatste jaren niet meer** beleidsinhoudelijk geactualiseerd.

Een nieuw groeikader

Om de toekomstige groei beleidsmatig en financieel beheersbaar te maken stellen wij voor een nieuw groeikader te ontwerpen, vanuit integrale ontwikkelprincipes, voor besluitvorming bij de Voorjaarsnota 2018. Het referentiekader Leidsche Rijn is qua doelstelling vergelijkbaar. Echter de toekomstige groei is niet vergelijkbaar met de ontwikkeling van Leidsche Rijn: inbreiding in een bestaande stedelijke omgeving ten opzichte van bouwen in de wei. De groei naar ca. 425.000 inwoners vindt binnen bestaand stedelijk gebied plaats, op een vijftal grote ontwikkellocaties en daarnaast waar zich kansen voordoen voor inbreiding en transformatie. Dat betekent dat de ontwikkeling van zowel inkomsten als uitgaven niet helemaal voorspelbaar is. En dat is lastig, omdat met name voorzieningen (investeringen) die een groot beslag leggen op ruimte en geld (onderwijs en sport) een lange voorbereiding vragen. Die voorbereiding begint nu al, terwijl de financiële dekking nog niet beschikbaar is: de groei heeft zich immers nog niet voorgedaan. Dit is een punt voor de uitwerking van het nieuwe kader.

Een nieuw groeikader beperkt de toekomstige flexibiliteit van de begroting, maar is nodig om de noodzakelijke investeringen financieel en ruimtelijk planmatig te kunnen inpassen en ontwikkelen. Wat noodzakelijke investeringen zijn, moet vooraf bestuurlijk worden bepaald, met een afweging tussen het gewenste voorzieningenniveau en de (verwachte) beschikbare financiële ruimte. Daarnaast ligt de vraag voor of voor de groei buiten Leidsche Rijn een systeem wordt ingevoerd om het gewenste voorzieningenniveau te bereiken en in stand te houden. Een dergelijk systeem geeft houvast voor het bestuur en de organisatie en helpt daarom bij een (financieel) beheerste ontwikkeling. Bestaande compensatiemechanismen (formatie Werk en Inkomen, areaalontwikkeling openbare ruimte en referentiekader Leidsche Rijn) zullen in het nieuwe kader worden verwerkt.

Samen met de RSU en de bijbehorende investeringsstrategie geeft de exercitie die is gedaan voor de maatschappelijke agenda globaal inzicht in de benodigde investeringen en de kosten van instandhouding van het bestaande voorzieningenniveau. Het nieuwe groeikader bouwt hierop voort. De programmering gebeurt in integrale gebiedsplannen, met slim kijken als uitgangspunt, waarbij bestaande voorzieningen optimaal worden benut. Dit waarborgt een doelmatige inzet van middelen. En dit betekent ook dat het nieuwe kader flexibel moet zijn.

Begin 2018 zullen wij een voorstel voor het nieuwe groeikader aan uw raad voorleggen.

3.4 Overige intensiveringen

Overige intensiveringen	2017	2018	2019	2020	2021
Voortzetten initiatieven werkgelegenheid	0	1.000	0	0	0
Reservering gemeentelijke bijdrage Vuelta	0	0	0	1.300	0
Digitaal stelsel omgevingswet	560	370	370	0	0
Intensiveringen Veiligheid en Utrecht zijn we samen	70	400	865	765	0
Inclusieve organisatie (Arbeidsgehandicapten)	120	120	0	0	0
Vernieuwing Audit & interne controle	0	200	200	0	0
Nedereindse plas	250	0	0	0	0
Modernisering en toegankelijkheid Stadhuis	0	70	70	70	70
Verwijdering asbestdaken	500	0	0	0	0
Subsidie onderhoud Domkerk	150	0	0	0	0
Religieus erfgoed	0	100	100	0	0
Saldo	1.650	2.260	1.605	2.135	70

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Voortzetten initiatieven werkgelegenheid

	2017	2018	2019	2020	2021
Aanjagen werkgelegenheid	0	1.000	0	0	0
Saldo	0	1.000	0	0	0

Bedragen zijn in duizenden euro's.

De beroepsbevolking van Utrecht groeit tot 2035 veel sneller dan de werkgelegenheid, zelfs in het positieve CPB scenario van de ontwikkeling van de werkgelegenheid. De werkgelegenheid groeit dus niet hard genoeg en niet vanzelf. Gelukkig liggen er in de huidige opgaande conjunctuur voor Utrecht als meest concurrerende regio wel veel kansen. Maar die moeten verzilverd worden. Bij de Voorjaarsnota 2016 is extra budget vrijgemaakt voor het vergroten van de werkgelegenheid in 2016 en 2017. Een aantal van deze initiatieven is succesvol en willen wij doortrekken naar 2018. Daarom stellen wij voor in 2018 1,0 miljoen euro incidenteel in te zetten op de versterking van de economie en de werkgelegenheid. Dit doen wij langs de lijnen van de opgave nieuwe economie en de versterking van het ecosysteem en vestigingsklimaat.

Reservering gemeentelijke bijdrage Vuelta, onder voorbehoud van het haalbaarheidsonderzoek

	2017	2018	2019	2020	2021
Reservering Vuelta	0	0	0	1.300	0
Saldo	0	0	0	1.300	0

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Een vertegenwoordiging van het lokale bedrijfsleven (Business Peloton Utrecht) heeft de gemeente Utrecht gevraagd mee te werken aan een haalbaarheidsonderzoek naar de start van de Ronde van Spanje (La Vuelta) in 2020 in onze stad. Voor dit haalbaarheidsonderzoek zijn ook de provincie Utrecht, provincie Noord-Brabant en de gemeente Breda benaderd. Middels de motie 2017 M13 heeft de Raad het College opgeroepen om dit haalbaarheidsonderzoek uit te voeren en alvast geld te reserveren. In dit

haalbaarheidsonderzoek, zoals voorgesteld in de raadsbrief van 11 april jl., worden onder andere het draagvlak, de begroting, de verdeling tussen publiek & private financiering, de governance en de thematisering uitgewerkt. Het college stelt voor om 1,3 miljoen euro te reserveren voor de start van de Vuelta in 2020. Wanneer de uitkomsten van het haalbaarheidsonderzoek en het raadsbesluit positief zijn dan kunnen deze middelen worden ingezet voor het evenement.

Digitaal stelsel omgevingswet

	2017	2018	2019	2020	2021
	560	370	370	0	0
Saldo	560	370	370	0	0

Bedragen zijn in duizenden euro's.

De Implementatie van de Omgevingswet is een wettelijk taak. Het betreft onder andere de invoering van een nieuw instrumentarium, meer inhoudelijke verantwoordelijkheid voor de gemeente, betere dienstverlening, een nieuwe manier van werken op het gebied van de fysieke leefomgeving en de introductie van een landelijke digitaal stelsel Omgevingswet. De wet wordt van kracht op 1 januari 2020. Om aan de wettelijke verplichting te voldoen moeten zowel voor als na de inwerkingtreding van de wet een aantal stappen worden gezet in onderlinge samenhang.

Gemeenten zijn zelf verantwoordelijk voor de bekostiging van de implementatiekosten, het Rijk draagt daarin niet bij. Daar staat tegenover dat er ook geen korting plaatsvindt op het gemeentefonds, waardoor (efficiency)voordelen als gevolg van de nieuwe wetgeving bij de gemeenten blijven.

We stellen voor om incidenteel 1,3 miljoen euro beschikbaar te stellen om een start te maken met de implementatie van met name het digitale stelsel. Om goed uitvoering te kunnen geven aan de Omgevingswet zal de kwaliteit van data over de omgeving en de beschikbaarheid van data in samenhang gerealiseerd moeten worden. Met de middelen kunnen we een begin maken met het ontsluiten van deze **data. Onderdeel hiervan is het project "Alle data op 1 kaart".**

Het betreft uitsluitend middelen voor een begin met de implementatie. Voor een volledige implementatie zijn meer middelen nodig. Daarnaast zal, na invoering van de wet, het structurele beheer en gebruik van instrumentaria georganiseerd moeten worden. Hiervoor is een versterking van de organisatie nodig op het terrein van informatie- en procesmanagement. Bij een volgende Voorjaarsnota vraagt dit nadere besluitvorming. In een voorstel daartoe zal ingegaan worden op de impact van de gerealiseerde voorzieningen op de organisatie en de financiële consequenties. We kijken daarbij welke kosten voortkomen uit vervanging en opgevangen kunnen worden binnen de bestaande begroting, welke efficiencywinst we kunnen realiseren en welke meerkosten we verwachten als gevolg van de wijzigingen in de dienstverlening.

Intensiveringen met betrekking tot veiligheid en Utrecht zijn we samen.

	2017	2018	2019	2020	2021
Stedelijke aanpak radicalisering (continuering tijdelijk budget)	0	0	320	320	0
Programmageduld Utrecht zijn we Samen	70	100	100	0	0
Bibob (continuering tijdelijk budget)	0	0	60	60	0
Ondermijning, bestuurlijke aanpak	0	120	120	120	0
Gebiedsmanager / bestuurlijke aandachtsgebieden	0	120	120	120	0
Informatiegestuurd werken	0	0	85	85	0
Preparatie Crisisorganisatie	0	60	60	60	0
Saldo	70	400	865	765	0

Bedragen zijn in duizenden euro's.

We werken in Utrecht samen aan een stad waarin mensen veilig zijn en zich veilig voelen. Mede door de betrokkenheid en inzet van onze veiligheidspartners, bewoners, ondernemers, instellingen en organisaties geven de criminaliteitscijfers jaar na jaar een steeds positiever beeld.

Dat geldt echter niet voor het veiligheidsgevoel. Mensen ervaren onveiligheid en dat gevoel neemt de laatste jaren niet af. Gevoel van veiligheid (of onveiligheid) heeft te maken met een groot aantal factoren. De afgelopen tijd is een aantal van die factoren heel prominent en zichtbaar geworden in onze samenleving. Te denken valt aan gebeurtenissen op mondiale schaal zoals oorlogen, aanslagen, terrorismedreiging en machtswisselingen. De beschikbare informatie en de snelheid van (media)informatie is enorm. Dat heeft invloed op de samenleving als geheel en op individuen. Mensen trekken zich terug in hun eigen wereld. Verdraagzaamheid staat onder druk waardoor een voedingsbodemp ontstaat voor gevoelens van onbehagen en polarisatie.

Deze ontwikkelingen hebben grote invloed op lokaal niveau, zowel op de feitelijke als op de ervaren veiligheid. We zien een toename van spanningen in de wijken (bijvoorbeeld rond de jaarwisseling en in de zomerperiode) en een toename van dreigingen op nationaal en lokaal niveau.

De afgelopen jaren hebben we vooral gestuurd op basis van de criminaliteitscijfers van de politie en de meldingen bij de gemeente, met als prioriteiten de High Impact criminaliteit (HIC)-delicten en Jeugdoverlast en -criminaliteit. Steeds duidelijker wordt dat deze criminaliteitscijfers slechts een deel van de werkelijkheid laten zien. We krijgen meer zicht op de tot nu toe grotendeels onzichtbare criminele activiteiten en onderliggende structuren die onze samenleving ondermijnen. We zien ook dat achter veel geweldsincidenten een netwerk of structuur van criminele ondermijnende activiteiten schuilgaat. De huidige aanpak blijkt voor deze vormen van criminaliteit ontoereikend. Het combineren van bestaande werkwijzen met een vernieuwende aanpak leidt tot een integrale en effectievere aanpak. Die vernieuwende aanpak bestaat onder andere uit het verkrijgen van een beter inzicht in ongewenste hardnekkige symptomen en patronen en het op basis van dat inzicht toepassen van bestuursrecht, strafrecht en fiscaal recht door de samenwerkingspartners op de meer onzichtbare vormen van criminaliteit.

Om in te kunnen spelen op de bovengenoemde gebeurtenissen en ontwikkelingen is het van essentieel belang dat we zowel qua kwaliteit als kwantiteit voldoende toegerust zijn voor onze taak. Om nu en in de toekomst onze inwoners, ondernemers en bezoekers een omgeving te bieden waar ze veilig zijn en zich **veilig voelen, stellen wij voor incidenteel middelen beschikbaar te stellen voor de volgende thema's:**

1. Het tegengaan van polarisatie en radicalisering

In de Voorjaarsnota 2015 is tot en met 2018 budget beschikbaar gesteld voor het versterken van de stedelijke regie op de aanpak radicalisering, in de wijken inzetten op het onderhouden van de relevante lokale netwerken, signalering, kennisuitwisseling en het uitvoeren van preventieve maatregelen. Deze inzet willen we continueren tot en met 2020.

De gelden voor "Utrecht zijn we samen" (uzws) worden ingezet voor cofinanciering van toegepast onderzoek, projectondersteuning en het uitvoeren van projecten die voortkomen uit de Taskforce UZWS. De focus van de Taskforce ligt de komende tijd op **onderwijs, zoals 'handelingsverlegenschap' bij docenten aan te pakken, zodat op school en in de klas beter omgegaan kan worden met polarisatie en radicalisering.**

2. Aanpak ondermijnende criminaliteit; uitbreiding Bibob-onderzoeken

In de Voorjaarsnota 2015 is tot en met 2018 budget beschikbaar gesteld voor onder andere. Bibob onderzoek. Deze inzet willen we continueren tot en met 2020.

Door de Wet Bibob toe te passen willen we voorkomen dat de gemeente criminaliteit faciliteert, dat er vermenging optreedt tussen onder- en bovenwereld, dat de concurrentiepositie van bonafide ondernemers wordt beschadigd en dat de gemeente imago schade oploopt. Bij vastgoed en bouw- en milieuvergunningen is de inzet nu incidenteel, bij aanbestedingen en subsidies wordt de Wet Bibob nog niet toegepast. Met deze uitbreiding kan het Bibob-instrument wat breder toegepast gaan worden.

3. Flexibele inzet voor gebiedsgerichte aanpak van criminaliteit

Naast Amsterdamsestraatweg en Overvecht (het Versnellingsplan) vragen ook andere gebieden om meer aandacht, zoals Lombok-oost. Meer regie door de gemeente in de samenwerking met ketenpartners bij **de uitvoering van integrale, gebiedsgerichte aanpakken, om buurten 'tegel voor tegel' weerbaarder te**

maken tegen ondermijnende criminaliteit. Daarbij gaat het om de verbinding tussen professionals, **bewoners en ondernemers 'op straat', en om initiatieven om de leefbaarheid en veiligheid in een buurt te versterken.** Patronen van overlast, grensoverschrijdend gedrag en ondermijning te leren herkennen, en hefbomen te zoeken om daar iets aan te doen.

Voortzetting van informatiegestuurd werken in de wijken zodat er gerichte aanpak kan plaatsvinden op bijvoorbeeld woninginbraak, autokraak of fietsendiefstal. Ook ontstaat door versterking van de informatiepositie van de gemeente meer inzicht in de aard en omvang van de ondermijnende criminaliteit en kunnen we komen tot een effectieve aanpak van ondermijning.

4. Preparatie van de crisisbeheersingsorganisatie met het oog op terrorismedreiging

Het bevorderen van bewustwording, kennis en kunde op het gebied van terrorismedreiging en terrorismegevolgbestrijding het intensiveren van de samenwerking met lokale, regionale en nationale **partners en het trainen en oefenen van scenario's op het gebied van terrorismedreiging** en terrorismegevolgbestrijding.

Inclusieve organisatie (Arbeidsgehandicapten)

	2017	2018	2019	2020	2021
Arbeidsgehandicapten	120	120	0	0	0
Saldo	120	120	0	0	0

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Onze organisatie werkt er in haar rol als werkgever aan mee om als overheid 25.000 extra plekken te creëren voor mensen uit de doelgroep van de Participatiewet. Omgerekend betekent dit een doelstelling van 125 arbeidsplekken voor deze doelgroep extra in 2026. Om deze doelstelling te realiseren, is inzet van specialistische hulp nodig. We stellen voor om hiervoor incidenteel 0,120 miljoen euro beschikbaar te stellen in 2017 en 2018.

Rechtmatigheid

	2017	2018	2019	2020	2021
Audit en Interne Controle	0	200	200	0	0
Saldo	0	200	200	0	0

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Audit en interne controle gaat aan de slag met een innovatieve (digitale) en risicogerichte aanpak. Dit is onder andere nodig om over 2018 een rechtmatigheidsverklaring af te kunnen geven. Door een wetswijziging wordt deze verantwoordelijkheid verschoven van de externe accountant naar het College van Burgemeester en Wethouders. Om de benodigde innovatie vorm te kunnen geven in kwalitatief en kwantitatief opzicht is – tijdelijk – extra personeel nodig. Verder zijn er extra kosten voor de aanschaf van tools, applicaties en opleidingen. Vanaf 2019 zullen de kosten van audit en interne controle verminderen door de uitstroom van enkele pensioengerechtigde medewerkers en toegenomen efficiency als gevolg van de digitalisering. We stellen daarom voor incidenteel een bedrag van 0,200 miljoen euro beschikbaar te stellen in 2018 en 2019.

Nedereindseplas

	2017	2018	2019	2020	2021
Sanering 2e plas nedereindseplas	250	0	0	0	0
Saldo	250	0	0	0	0

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Nu de sanering van het westelijk deel van de Nedereindse Plas is afgerond wordt begonnen aan het **oostelijk deel van de plas. Hiertoe zullen een aantal saneringsscenario's worden opgesteld. Tevens zullen op grond van de huidige kennis van de plas, aangevuld met extra onderzoek, de argumenten die indertijd ten grondslag hebben gelegen aan de saneringsinspanning worden afgezet tegen dit totaal pakket aan gegevens.**

Voor het opstellen van de scenario's, het aanvullend onderzoek en de weging van de huidige kennis van de milieuhygiënische situatie van de plas tegen de indertijd bedachte saneringsmaatregelen is incidenteel een bedrag van 0,250 miljoen euro nodig. Wij stellen voor dit bedrag in 2017 beschikbaar te stellen.

Modernisering en toegankelijkheid Stadhuis

	2017	2018	2019	2020	2021
Stadhuis als publiek domein	0	50	50	50	50
Modern en eigentijds vergaderen	0	20	20	20	20
Saldo	0	70	70	70	70

Bedragen zijn in duizenden euro's.

In de toelichting op de knelpunten in paragraaf 2.3 hebben we een voorstel gedaan om het noodzakelijke groot onderhoud (renovatie) van het Stadhuis te bekostigen en structureel budget te organiseren. Tegelijk met de renovatie kunnen een aantal gebruikerswensen worden meegenomen. De eerste wens betreft de (publieke) toegankelijkheid: een groter publiek gebied, betere looproutes. De tweede wens betreft het aanpassen van de trouwzaal voor multifunctioneel gebruik. We stellen voor vanaf 2018 structureel 0,070 miljoen euro hiervoor beschikbaar te stellen.

Verwijdering asbestdaken

	2017	2018	2019	2020	2021
Verwijdering asbestdaken	500	0	0	0	0
Saldo	500	0	0	0	0

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Het Rijk gaat vanaf 2024 een verbod op asbestdaken invoeren. Particulieren, bedrijven en (overheids-) instellingen mogen dan geen asbestdaken meer bezitten. Momenteel heeft Utrecht naar schatting ca. 6.000 asbestverdachte daken. De komende tijd willen we aangrijpen om eigenaren van asbestdaken te informeren, stimuleren en verleiden om zoveel mogelijk asbest te laten verwijderen. Wij willen hiermee hoge handhavingskosten en een asbestoverschot voorkomen, en tevens de volksgezondheid waarborgen. We stellen voor hiervoor incidenteel 0,500 miljoen euro beschikbaar te stellen, die over een meerdere jaren projectmatig wordt ingezet. Daarnaast biedt dit project een kans voor het stimuleren van energiebesparende en duurzame oplossingen.

Subsidie onderhoud Domkerk

	2017	2018	2019	2020	2021
Subsidie onderhoud Domkerk	150	0	0	0	0
Saldo	150	0	0	0	0

Bedragen zijn in duizenden euro's.

De Domkerk heeft een zeer grote onderhoudsbehoefte, die deels wordt bekostigd door de eigenaar (Protestantse Gemeente Utrecht) en wordt gesubsidieerd door het rijk. Een apart onderdeel van deze grotere onderhoudsopgave is het herstel van natuurstenen onderdelen en scheuren aan het koor van de Domkerk: de wimbergen (tympanen), pinakels, luchtbogen, waterlijsten en de schoorstenen. De schade wordt onder andere veroorzaakt door corrosie van roestende ankers en andere metalen onderdelen (zgn. doken). Dit specifieke restauratie onderdeel dat 0,350 miljoen kost valt niet onder de reikwijdte van de rijksbijdrage. De provincie Utrecht verstrekt wel subsidie ter hoogte van 0,175 miljoen en de Protestantse Gemeente Utrecht heeft ook de gemeente Utrecht verzocht om aan dit natuursteenherstel eenmalig 0,150 miljoen euro bij te dragen. Wij stellen voor om incidenteel dit bedrag beschikbaar te stellen, zodat de onderhoudswerkzaamheden in zijn geheel uitgevoerd kunnen worden.

Religieus erfgoed

	2017	2018	2019	2020	2021
Religieus erfgoed	0	100	100	0	0
Saldo	0	100	100	0	0

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Het aantal monumentale kerkgebouwen (katholiek, protestants en diverse andere gezindten) dat vrij zal komen en zal worden afgestoten, zal de komende twee tot drie jaar oplopen tot minimaal tien. In de verdere toekomst zal dit aantal nog stijgen door toename van de ontkerkelijking. In het kader van de Utrechtse visie religieus erfgoed (naar verwachting vast te stellen door de raad in juli 2017) is voor het doen van onderzoek naar de cultuurhistorische waarden van deze kerkgebouwen en hun toekomstige gebruiksmogelijkheden budget nodig, als onderdeel van de herbestemming en daarnaast de extra inzet voor de (ambtelijke) intensieve begeleiding bij deze verwachte transformatieprocessen noodzakelijk. Wij stellen voor om hiervoor incidenteel 0,100 miljoen euro beschikbaar te stellen in 2018 en 2019.

4. Meerjaren bijsturingvoorstellen

In deze paragraaf leggen wij onze (meerjarige) bijsturingvoorstellen van de programma's aan de **gemeenteraad voor. Het gaat hier om meerjarige financiële bijsturingvoorstellen bij de programma's** of om wijzigingen waarvoor er binnen het betreffende programma een voorstel voor dekking of bestemming is. Uitgangspunt van de financiële voorstellen is dat ze geen effect hebben op de financiële ruimte.

Stedelijke ontwikkeling:

Erfpacht: Doelstelling "Een optimale verdeling van het ruimtelijke programma en de daaraan gekoppelde middelen over de verschillende onderdelen van de stad"

Erfpacht	2017	2018	2019	2020	2021
Verhogen van de baten	3.176	3.206	3.236	3.266	3.296
Verhogen van de lasten	3.176	3.206	3.236	3.266	3.296
Totaal	0	0	0	0	0

Bedragen zijn in duizenden euro's.

In 2016 hebben een aantal uitgiftes in erfpacht plaatsgevonden waarbij de structurele canonontvangsten gelijk zijn aan de kapitaallasten die worden toegerekend aan de erfpachtgronden. De lasten en baten nemen jaarlijks toe. In het voorstel is tevens de toename van de lasten en baten uit eerder afgesloten overeenkomsten meegenomen.

Overheveling dividend inkomsten naar het juiste taakveld

Onderwerp	2017	2018	2019	2020	2021
Dividend ontvangst, cultureel erfgoed	-46	-46	-46	-46	-46
Dividend ontvangst, treasury	46	46	46	46	46
Totaal	0	0	0	0	0

Bedragen zijn in duizenden euro's.

In de begroting staat een bedrag van 0,046 miljoen euro aan dividend ontvangsten begroot op taakveld 5.5 Cultureel Erfgoed. Conform het Besluit Begrotingen en Verantwoorden (BBV) moeten alle dividend ontvangsten op taakveld 0.5 Treasury terecht komen. Wij stellen voor om de dividend ontvangsten van 0,046 miljoen euro structureel op taakveld 0.5 te begroten.

Bereikbaarheid:

Mutatie reserve meerjaren investeringen bereikbaarheid

Onderwerp	2017	2018	2019	2020	2021
P1.3.2 uitvoeren maatregelen fietsparkeren	420	420	420	420	420
Correctie storting MIB reserve	-420	-420	-420	-420	-420
Totaal	0	0	0	0	0

Bedragen zijn in duizenden euro's.

In dit bijstellingsvoorstel stellen we voor om de administratie te vereenvoudigen door de jaarlijkse **voeding aan de 'Meerjaren Investerings Bereikbaarheid'** (MIB) van 0,420 miljoen euro voor fietsparkeren rechtstreeks te verwerken in de exploitatie.

Correctie structurele onttrekkingen aan reserves bij parkeren

In de programmabegroting 2017 zijn ten onrechte de reserveonttrekkingen structureel in de begroting verwerkt. Met dit bijstellingsvoorstel corrigeren wij dit door de reserveonttrekkingen terug te draaien en de exploitatielasten te verlagen. Het betreft de volgende mutaties:

Onderwerp	2017	2018	2019	2020	2021
P1.4.3.1 uitvoeren van maatregelen parkeren:					
Vaste activa reserve P+R westraven	341	341	341	341	341
Bijstelling lasten	-341	-341	-341	-341	-341
Onderhoudsreserve	298	484	355	173	173
Bijstelling lasten	-298	-484	-355	-173	-173
P+R Actieplan	-100	35	50	150	150
Bijstelling lasten	100	-35	-50	-150	-150
P1.4.3.2 uitvoeren maatregelen fietsparkeren					
Intensivering fietsparkeren	0	243	243	243	243
Bijstelling lasten	0	-243	-243	-243	-243
Totaal	0	0	0	0	0

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Economie

Coördinatie Expat Center, taak en budget overheveling

Onderwerp	2017	2018	2019	2020	2021
Economie, coördinatie Expat Center	-150	-150	-150	-150	-150
Internationale zaken, coördinatie Expat Center	150	150	150	150	150
Totaal	0	0	0	0	0

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Vanaf 2017 neemt Internationale Zaken de coördinatie van het Expat Center op zich. De doorontwikkeling van het Expat Center Utrecht raakt aan het internationale regionale netwerk en de opgave Taskforce Internationalisering. Het betreft regie en afstemming tussen de verschillende regionale en internationale netwerken, relaties en communities. Voorbeelden zijn afstemming tussen Expat Center Utrecht met de International Talent Community Utrecht van de EBU, of het vormen van een linking pin tussen expat community en (de voorzieningen in) gemeente Utrecht, bijvoorbeeld via het netwerk internationaal. Dit sluit aan bij het werkveld van Internationale Zaken. Wij stellen daarom voor om het budget van 0,150 miljoen voor de uitvoering en coördinatie van het Expat Center over te hevelen van Economie naar Internationale Zaken. Het programma Economie blijft nauw betrokken bij het Expat Center.

Onderwijs

Onderwijsachterstandenbeleid:

Onderwerp	2017	2018	2019	2020	2021
Onderwijsachterstandenbeleid	-1.000	1.000			
Totaal	-1.000	1.000	0	0	0

Bedragen zijn in duizenden euro's.

We verwachten in verband met rijksbezuinigingen op de begroting van het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (OCW), het aflopen van het bestuursakkoord met het Rijk voor Voor- en vroegschoolse educatie en het aanpassen van de indicator op basis waarvan de rijksmiddelen worden verdeeld een fikse bezuiniging op het onderwijsachterstandenbeleid. Deze bezuiniging kan voor de gemeente Utrecht oplopen tot 10 miljoen euro (60% van de rijksmiddelen). Op dit moment is nog niet zeker in welke mate de kortingen worden toegepast. We verwachten voor 2018 een reële korting van minimaal 3 miljoen euro. Door het behoedzaam inzetten van de beschikbare middelen in 2017 en de niet bestede middelen over te hevelen naar 2018 kunnen we de eerste bezuiniging opvangen, zodat er voor schooljaar 2017-2018 nog geen terugval in uitvoering zal zijn.

Centrale Bibliotheek

Centrale bibliotheek	2017	2018	2019	2020	2021
Structurele storting in reserve (bibliotheek Neude) stop zetten m.i.v. 2017	785	785	785	785	785
Dekking Exploitatiesubsidie (bibliotheek Neude) (totaal 1 miljoen euro)	-785	-785	-785	-785	-785
Totaal	0	0	0	0	0

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Wij stellen voor de structurele toevoeging van 0,785 miljoen euro in de reserve bibliotheek Neude met ingang van 2017 niet meer te storten en dit bedrag beschikbaar te stellen ten behoeve van de exploitatiesubsidie aan de bibliotheek voor ingebruikname van de nieuwe centrale bibliotheek op de Neude (conform besluitvorming rondom nieuwe centrale bibliotheek). Hiermee sluit de begroting aan op de besluitvorming uit het coalitieakkoord, waarin de nieuwe financiële kaders voor de bibliotheek aan de Neude zijn vastgesteld. U bent hierover op 2 juni 2014 geïnformeerd middels raadsbrief 14.040821. In de begroting is een deel van de exploitatiesubsidie van 1 miljoen euro nu nog onterecht opgenomen als storting in de reserve Nieuwbouw centrale bibliotheek.

In de commissiebrief van 29 juni 2015 is toegezegd dat de bibliotheek van de 1 miljoen euro exploitatiesubsidie, bestemd voor de vestiging aan de Neude, in 2017 0,75 miljoen euro mag aanwenden ter dekking van de investeringsbegroting. Aangezien de nieuwe centrale bibliotheek nog niet opent in 2017, is de subsidie van 1 miljoen euro dit jaar nog niet nodig voor de exploitatie. De overige 0,25 miljoen euro kan in 2017 gebruikt worden om de hogere investeringskosten, als gevolg van duurzamere keuzes, deels te kunnen dekken.

Naar verwachting opent de nieuwe centrale bibliotheek eind 2018. Hierdoor is het grootste deel van het budget in 2018 niet nodig voor exploitatiekosten van de Neude. De bibliotheek wil dit bedrag inzetten om investeringen in een aantal filialen te kunnen doen. De investeringen betreffen onder andere het sleutelvrij maken van de filialen Zuilen en Hoograven, de bouw en inrichting van cursusruimten (laaggeletterden en digibeten) in de filialen Overvecht en Zuilen en het onderbrengen van de logistiek van dienstverlening aan scholen in Zuilen. Tevens wordt rekening gehouden met een voorziening voor **aanbestedingsrisico's**.

Maatschappelijke ondersteuning

Mutatie reserve Plan van aanpak Maatschappelijke Opvang

Onderwerp	2017	2018	2019	2020	2021
Eerste opvang, Stadsbreed team herstel	875	500	500	0	0
Regeling tegemoetkoming ziektekosten	700	0	0	0	0
Sociaal Makelschap/ beheer speeltuinen	0	650	0	0	0
Bijdrage Utrechts zijn we samen /Tolerantie	0	250	0	0	0
Vrijval t.b.v de algemene middelen	954	0	0	0	0
Onttrekking res. PvA Maatschappelijke Opvang	-2.529	-1.400	-500		
Totaal	0	0	0	0	0

Bedragen zijn in duizenden euro's.

De reserve Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang betreft de oorspronkelijke geormerkte OGGZ-middelen van het Rijk die voor het terugdringen van dakloosheid zijn toegekend aan de vier grote steden. Hiervoor is indertijd een plan van aanpak opgesteld, onder andere voor het realiseren van hostels. In 2016 heeft een onttrekking plaatsgevonden voor de begrote inzet voor het programma voorzorg. De omvang van deze reserve bedraagt ultimo 2016 4,429 miljoen euro en kan vanwege veranderingen in het beleid anders worden ingezet.

Utrecht werkt aan een vernieuwde visie op de eerste opvang, begeleiding en ondersteuning voor daklozen en aan het bevorderen van de doorstroom. Dit zal naar verwachting leiden tot nieuwe concepten en herschikking van bestaande voorzieningen op het gebied van signalering en toeleiding, dagopvang, nachtopvang, crisisopvang en activering. De start van het Stadsteam Herstel begin 2017 is een eerste stap in de vernieuwing van de Eerste opvang van daklozen. Met de vernieuwing van de eerste opvang en de start van het Stadsteam Herstel zijn incidentele kosten gemoeid op het vlak van huisvesting, faciliteiten, aanpak schulden en een extra impuls op de hulpverlening. Voor 2017 is dit aanvullend op de begroting, zodat de nieuwe werkwijze en het team ook goed kunnen worden neergezet. Wij stellen voor om de incidentele extra kosten in de jaren 2017,2018 en 2019 te onttrekken aan de reserve Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang. Het Stadsteam Herstel wordt gevormd uit verschillende organisaties. Door het vormen van een team geven we een impuls aan de kwaliteit van de hulpverlening en bereiken we betere resultaten voor de daklozen. Door gekoppeld aan de vernieuwing te herschikken binnen de bestaande budgetten kunnen de extra (zorg)kosten uiteindelijk binnen het bestaande budget worden opgevangen.

Vervolgens stellen we voor om voor de voortzetting van de huidige tegemoetkoming zorgkosten in 2017 0,7 miljoen euro te onttrekken aan de reserve Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang. Voor de uitvoering van de huidige regeling ontbreekt volledige dekking. Het jaar 2017 wordt als overgangsjaar gezien waarin de huidige regeling wordt voortgezet maar wel wordt gekeken hoe deze vanaf 2018 structureel gaat passen binnen het daarvoor beschikbare budget. Nog voor de zomer wordt een aantal **scenario's hiervoor aan de Raad voorgelegd ter bespreking**

Daarnaast stellen we voor om een deel van het resterende bedrag te gebruiken voor 2 knelpunten binnen de maatschappelijke opgave en de rest te laten vrijvallen in de algemene middelen (dit is in het financiële beeld al meegenomen). Deze twee onderwerpen zijn:

1. Sociaal makelaarschap/ beheer speeltuinen

Er ontstaat een incidenteel knelpunt in 2018 van 0,650 miljoen euro bij de sociaal makelaars organisaties (SMO) in verband met het nieuwe beleid rond beheerde speeltuinen. Het bestuurlijk voornemen is om het nieuwe beleidskader per 1 januari 2018 in te laten gaan (zie commissiebrief nr. 16.509770). Dit beleidskader omvat verzelfstandiging (waar mogelijk) van speeltuinwerk, waarvan het sociaal beheer momenteel ondergebracht is bij de sociaal makelaars organisaties. De middelen voor het sociaal beheer zijn van oudsher bedoeld voor het speeltuinwerk en zijn nu opgenomen in de subsidies voor de sociaal makel organisaties (2 miljoen euro). De dekking voor het nieuwe beleidskader komt voor 2 miljoen euro uit de subsidies van de SMO's, en zal dan per 1 januari 2018 uit de beschikbare middelen voor de SMO's gehaald worden. De verzelfstandiging van de speeltuinen zou gelijk lopen met de nieuwe subsidieperiode voor de SMO's. In de commissiebrief (16.505045) is gemeld dat de nieuwe subsidieperiode voor het

Sociaal Makelaarschap met 1 jaar is uitgesteld. De SMO's krijgen voor de speeltuinen die niet per 1 januari verzelfstandigen subsidie op basis van het nieuwe beleidskader. Doordat de nieuwe subsidieperiode en de verzelfstandiging van speeltuinen niet meer gelijk lopen ontstaan in 2018 echter **friktiekosten bij de SMO's**. Deze friktiekosten bedragen 1 miljoen euro. Hiervan wordt 0,350 miljoen euro gedekt uit het eigen vermogen van de SMO's, een onttrekking van 0,650 miljoen euro uit de reserve dekt het overige deel. Daarnaast behouden de SMO's hiermee in 2018 ook de benodigde ruimte om hun actieve rol bij de verzelfstandigingstrajecten te blijven spelen.

2. Utrecht zijn we samen/tolerantie (extra dialoog)

Vanuit Utrecht zijn we Samen zetten we extra in op dialoog, ouderbetrokkenheid en op de ontwikkeling van tools voor het onderwijs, mede vanuit de onlangs ingestelde Task Force. Daarvoor is in de begroting nu onvoldoende ruimte. Daarnaast is ons voornemen om de extra subsidie aan Artikel 1 Midden Nederland (anti-discriminatiebureau) volgens de lijn van 2016 voort te zetten. Voor de activiteiten gericht op Tolerantie worden de rijksmiddelen in 2017 en 2018 gefaseerd afgebouwd. Hierdoor zouden verschillende projecten voor bi-culturele LHBT-ers en activiteiten zoals Veilige Haven niet meer voortgezet kunnen worden. Met de onttrekking uit de reserve dekken we het tekort 2018. Bij de Voorjaarsnota 2019 doen wij een nieuw voorstel op basis van de laatst bekende informatie Voor 2017 wordt een tekort voorzien van 0,150 miljoen euro. We stellen voor dit te dekken uit de incidentele middelen taalschool

Incidentele middelen taalschool	2017	2018	2019	2020	2021
incidentele middelen taalschool	-400	0	0	0	0
Utrecht zijn we samen / tolerantie	150	0	0	0	0
Extra taalcursussen	250	0	0	0	0
Totaal	0	0	0	0	0

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Inzet incidentele middelen Taalschool

In de Voorjaarsnota 2016 is besloten eenmalig 0,400 miljoen euro in 2017 beschikbaar te stellen ten behoeve van de exploitatie van de Taalschool. Reden voor de extra middelen was een dreigend exploitatietekort bij de Taalschool door de grotere toestroom van leerlingen. Inmiddels is er voor het PO vanaf schooljaar 2016-2017 maatwerkbekostiging vanuit het Rijk ingevoerd met een vast bedrag per asielzoeker per kwartaal. Hierdoor is de 0,400 miljoen euro aanvullende subsidie in 2017 voor de Taalschool niet nodig. De middelen zijn toegevoegd aan het programma maatschappelijke ondersteuning. De middelen zijn niet nodig en kunnen vrijvallen. We stellen voor dit bedrag in te zetten voor het tekort Utrecht zijn we samen/Tolerantie 2017 en voor extra taalcursussen.

Extra taalcursussen

In onze brief van 21 december 2016 (kenmerk 16.509814) hebben wij u gewezen op een toenemende vraag naar taalcursussen. In samenwerking met de Taal+ en Volksuniversiteit proberen wij wachtlijsten te voorkomen, om zoveel mogelijk inwoners die dat willen, de kans te bieden om hun taalniveau aantoonbaar te vergroten. Daarom wordt in 2017 ingezet op 10 extra taalcursussen, in totaal een bedrag van 0,250 miljoen euro.

5. Bijlagen voorjaarsnota 2017

1 Overheveling taken naar gemeenten

In de wet staat dat het Rijk de plicht heeft om bij overheveling van taken naar decentrale overheden, aan te geven hoe dit gedekt dient te worden. Dit is geen garantie voor (voldoende) budget. Het Rijk kan ook aangeven dat de extra taken binnen de gemeentelijke middelen moeten worden ingepast. Indien het Rijk budget overhevelt wordt aansluiting gezocht bij de verwachte kostenstructuur en passende maatstaven voor de verdeling. Onderstaande taakmutaties (corresponderende posten) komen uit de september- en decembercirculaire 2016.

Taakmutaties	2017	2018	2019	2020	2021
WMO (met name huishoudelijke hulp)	-371	-371	-371	-371	-371
Maatschappelijke opvang en OGGz (DU)	79	79	79	79	79
Vrouwenopvang (DU)	58	16	16	16	16
Integratie-uitkering Sociaal Domein WMO:	-1.553	-1.498	-1.480	-1.376	-1.376
Integratie- uitkering Sociaal Domein Jeugd:	-871	-1.348	-1.348	-1.348	-1.348
Integratie- uitkering Sociaal Domein Participatie:	-4	-4	-3	-3	-3
Armoedebestrijding onder ouderen	106	109	0	0	0
Armoedebestrijding onder kinderen	1.774	1.774	1.774	1.774	1.774
Mutatie algemene uitkering	-782	-1.243	-1.333	-1.229	-1.229
Door te vertalen	782	1.243	1.333	1.229	1.229
Mutatie financieel beeld	0	0	0	0	0

Bedragen zijn in duizenden euro's.

WMO (met name huishoudelijke hulp)

Het betreft een correctie voor de Hulp bij het Huishouden (HbH) van 0,4 miljoen euro. Deze correctie was per abuis ten laste gebracht van de integratie-uitkering Sociaal Domein WMO maar deze dient ten laste te komen van de integratie-uitkering WMO.

Maatschappelijke opvang en OGGz

De objectieve verdeling door het rijk van de decentralisatie uitkering Maatschappelijke Opvang over de centrumgemeenten is gebaseerd op verschillende parameters/maatstaven zoals aantal inwoners met een laag inkomen, aantal eenoudergezinnen, aantal uitkeringsgerechtigden etc. De aantallen van deze maatstaven zijn geactualiseerd wat leidt tot een aanpassing van de verdeling over de centrumgemeenten. Deze actualisatie van de maatstaven en dus de verdeling vindt bij iedere circulaire plaats.

Vrouwenopvang

De mutatie van de decentralisatie uitkering vrouwenopvang heeft betrekking op een correctie van het bedrag per centrumgemeente voor 2016 en 2017 voor centra voor seksueel geweld van 0,042 miljoen euro conform landelijke afspraken. De verdeling voor mannenopvang over de centrumgemeenten is iets aangepast waardoor er vanaf 2017 0,010 miljoen euro voor Utrecht bij komt. Daarnaast is er nog een zeer beperkte mutatie als gevolg van geactualiseerde verdeelmaatstaven, zie ook de toelichting onder de uitkering Maatschappelijke Opvang.

Integratie-uitkering Sociaal Domein WMO:

Er zijn vanaf 2017 een aantal mutaties verwerkt in de integratie-uitkering Sociaal domein WMO omdat bij de start van de decentralisaties werd verwacht dat de zorg voor een bepaalde groep cliënten zou overgaan naar de gemeenten. Deze veronderstellingen zijn niet juist gebleken, een groot deel van deze zorg wordt toch geleverd uit een ander domein, meestal de Wet Langdurige Zorg (WLZ).

In een bestuurlijk overleg van 24 augustus tussen VNG en Rijk is over deze foutieve veronderstellingen een akkoord gesloten. Per saldo gaat het om een bedrag van 178,9 miljoen euro in 2017 dat wordt

uitgenomen uit het macrobudget WMO, omdat de prestaties niet onder de WMO vallen. Voor Utrecht betekent dit een neerwaartse bijstelling van bijna 2,7 miljoen euro voor de gemeentetaken. In het bestuurlijk overleg is er ook afgesproken dat er een toevoeging moet plaatsvinden voor cliënten die na afloop van het overgangsrecht WLZ onder de WMO vallen. De verdeling van het budget dat hiervoor wordt toegevoegd zal plaatsvinden op basis van het werkelijke aantal indicaties en zal rond 1 oktober bekend worden. Voor de WMO is dit slechts een beperkt bedrag en dit zal geen grote consequenties hebben.

Er zijn nog twee toevoegingen gedaan aan de integratie-uitkering Sociaal Domein WMO. De correctie voor de Hulp bij het Huishouden (HbH) van 0,4 miljoen euro die er bij de meicirculaire ontorecht uit is gehaald, is weer teruggedraaid. Deze correctie moet ten laste te komen van de integratie-uitkering WMO, dat is nu in deze septembercirculaire geregeld. Derhalve betekent dit per saldo geen extra middelen voor Utrecht.

Tevens heeft er een toevoeging plaatsgevonden van 0,7 miljoen euro om gemeenten te compenseren voor de verlaging van de eigen bijdragen. Dit betreft dan ook geen extra opbrengst omdat de gemeente als gevolg van deze maatregel minder eigen bijdrage zal ontvangen.

Integratie- uitkering Sociaal domein Jeugd:

Septembercirculaire 2016 (1,348 miljoen euro negatief, structureel)

De negatieve bijstelling van de rijksmiddelen voor Jeugd bestaat uit twee uitnamen. Deze bijstellingen zijn net als bij het onderdeel WMO uitvloeisel van het bestuurlijk overleg tussen VNG en Rijk. De eerste uitname van ca. 0,6 miljoen euro wordt gedaan voor GGZ zorg aan 18-23 jarigen waarvan de prestaties onder de WLZ vallen, maar waarvoor het budget aan gemeenten was toegekend. De andere uitname betreft een verlaging van ca. 0,75 miljoen euro omdat bij afloop van het overgangsrecht AWBZ blijkt dat veel cliënten onder de WLZ komen te vallen en niet, zoals verwacht (en budgettair geregeld), onder de Jeugdwet of WMO.

Er is nog een toevoeging aangekondigd voor de cliënten die na afloop van het overgangsrecht WLZ onder de Jeugdwet gaan vallen. De verdeling vindt plaats op basis van het werkelijke aantal indicaties voor de Jeugdwet per gemeente. Het CIZ maakt de verdeling rond 1 oktober bekend.

Decembercirculaire 2016 (0,477 miljoen euro positief, incidenteel 2017)

Er zijn middelen toegevoegd vanwege het aflopen van het overgangsrecht voor de Wlz indiceerbaren. Voor het onderdeel Jeugd betreft de toevoeging in 2017 30,4 miljoen euro en vanaf 2018 60,8 miljoen euro structureel. In 2017 gaat het om de helft van het bedrag, omdat gemeenten vanaf 1 juli 2017 voor de betreffende groep cliënten verantwoordelijk worden. In het bestuurlijk overleg van 24 augustus 2016 is met de VNG overeengekomen om deze middelen in 2017 specifiek over de gemeenten te verdelen. Vanaf 2018 vindt verdeling plaats via het objectieve verdeelmodel, met verwerking in de meicirculaire 2017.

Integratie- uitkering Sociaal domein Participatie:

Voor het Participatiebudget onderdeel Wet sociale werkvoorziening (Wsw) is voor een aantal gemeenten het gehanteerde aantal gerealiseerde plaatsen aangepast. Dit leidt tot een kleine herverdeling van de beschikbare middelen. Deze aanpassing leidt voor Utrecht tot een hanteerbare daling van de Wsw budgetten 2016 en verder.

Armoedebestrijding onder ouderen

In 2017 en 2018 worden aanvullende middelen beschikbaar gesteld voor armoedebestrijding onder ouderen met een bijstandsuitkering. Het kabinet wil daarmee meer financiële ruimte aan gemeenten geven om ouderen in moeilijke situaties te kunnen helpen. Er is daarbij expliciet gedacht aan bijzondere bijstand voor gepensioneerden zonder volledige AOW. Hiermee kunnen we ouderen ondersteunen die onvoorziene kosten moeten maken die hun draagkracht te boven gaan. Deze groep kan via de Sociale Verzekeringsbank weliswaar een beroep doen op algemene bijstand in de vorm van Aanvullende Inkomensondersteuning voor Ouderen (AIO), maar is op de gemeente aangewezen in situaties waarin bijzondere bijstand nodig kan zijn.

Armoedebestrijding onder kinderen

Zoals aangekondigd in de **septembercirculaire 2016** en de brief 'Kansen voor alle kinderen' van de staatssecretaris van SZW aan de Tweede Kamer (TK 2016-2017, 24 515, nr. 378) stelt het kabinet vanaf 2017 structureel 100 miljoen euro beschikbaar voor de bestrijding van de gevolgen van

armoede onder kinderen. Hiervan wordt 85 miljoen euro aan gemeenten beschikbaar gesteld. Op 11 november 2016 zijn hierover tussen het Rijk en de VNG bestuurlijke afspraken gemaakt.

Hierin zijn de kaders genoemd voor de besteding van deze zogenoemde Klijsma-gelden. De Klijsma-gelden moeten in natura terecht komen bij kinderen die opgroeien in armoede. De doelgroep wordt als volgt omschreven: Kinderen (0-18 jaar) uit gezinnen met een laag besteedbaar inkomen die door geldgebrek niet kunnen meedoen op het gebied van sport of cultuur, met sociale activiteiten op school of in hun vrije tijd, komen hiervoor in aanmerking. In het convenant is afgesproken dat:

1. gemeenten de aanwezige infrastructuur benutten en optimaliseren;
2. gemeenten met relevante partners samenwerken zoals scholen en fondsen;
3. het belangrijk is om kinderen ook zelf te betrekken;
4. de extra middelen dienen als aanvullende impuls bovenop de reeds bestaande financiële middelen;
5. Rijk en VNG in de gaten houden in hoeverre de ambities worden gehaald.

2. Risicoinventarisatie jeugdwet en WMO 2017

Toelichting op de berekeningswijze fonds decentralisaties WMO en Jeugd

Aanpak 2016 en wijzigingen 2017

Aanpak 2016

In de aanpak voor 2016 zijn de risico's geclusterd op een aantal thema's:

- De buurtteams als spil in het systeem (capaciteit: zowel kwalitatief als kwantitatief, vindbaarheid, imago, effectiviteit, toegangsfunctie)
- De versterking van Spoor 1
- De aanvullende zorg
- **PGB's**
- Rijksmiddelen en wetgeving
- Landelijke en regionale afspraken en samenwerkingen
- Bedrijfsvoering en systemen

Per thema zijn de mogelijke risico's benoemd die zich kunnen voordoen en de maatregelen en kansen die er zijn om deze risico's te beheersen. In deze maatregelen en kansen zien we veel van onze sturingsaanpak terug.

Het risicobedrag is waar mogelijk gebaseerd op de begrote budgetten (spoor 1, buurtteams, aanvullende zorg en PGB's) waarbij het maximale risico is gesteld op 10% van deze budgetten. Dit is een regulier percentage voor het bepalen van een post onvoorzien in een begroting.

Bij het bedrag voor rijksmiddelen gaan we ervan uit dat eventuele aanpassingen door het rijk nooit een groter herverdeeleeffect zullen opleveren dan 15 euro per inwoner, een bedrag dat door het rijk in het verleden vaker is toegepast. Het maximale risico voor landelijke en regionale afspraken en samenwerkingen bepalen we op de omvang van de Landelijke Transitie Afspraken Jeugd. Het maximale risico voor bedrijfsvoering en systemen bepalen we op 10% van de bedrijfsvoeringsbudgetten verhoogd met 1x de maximale boete voor datalekken onder de nieuwe privacywetgeving (0,800 miljoen euro).

Daar waar we zelf meer invloed hebben op sturing en uitvoering, het oppakken van kansen en het maken van afspraken, zijn we ervan uitgegaan dat dit het maximum risico verlaagt met 25%. Daar waar we afhankelijker zijn van andere partijen (Rijk, SVB, meerdere partners) ramen we de impact van de beheersmaatregelen op 10%. De kans dat een van de risico's zich voordoet is gesteld op 50%.

Uitzondering hierop vormt het cluster buurtteams, omdat we zowel in 2015 als in 2016 zien dat de druk op dit cluster groot is en er maatregelen genomen moeten worden om het bereiken van de doelen veilig te stellen.

Van het uiteindelijk berekende bedrag moet volgens de uitgangspunten van de nota risicomanagement en weerstandsvermogen 90% van het berekende risicobedrag worden afgedekt.

Wijzigingen 2017 ten opzichte van 2016

Zoals al gezegd zijn er geen grote wijzigingen ten opzichte van de risico inventarisatie 2016. De risico omschrijvingen zijn waar nodig iets aangepast of iets beter omschreven.

De maximale risico's voor de afzonderlijke onderdelen zijn wel gewijzigd omdat is uitgegaan van de begroting jeugd en WMO 2017, en er veranderingen ten opzichte van de begroting 2016 hebben plaatsgevonden. Daarbij is voor de WMO in de risicoberekening voor 2017, in tegenstelling tot 2016, het budget voor de individuele voorzieningen wel meegenomen. Gewijzigd beleid (huisbezoeken door het buurtteam voor het toewijzen HbH kunnen leiden tot meer toegekende uren HbH) en de korting op de integratie-uitkering sociaal domein waardoor er minder ruimte is, maakt dat dit nu wel onderdeel is van de risico inventarisatie.

Het maximale risico voor de landelijke en regionale afspraken is gewijzigd omdat deze was gebaseerd op de omvang risicodeling jeugd, die niet meer geldt. Deze is nu gebaseerd op de Landelijke Transitie Afspraken Jeugd.

De uitgangspunten voor de berekening van de risico's zijn niet gewijzigd. We gaan ervan uit dat de beheersingsmaatregelen dezelfde impact zullen hebben als in 2016 en de kans dat een van de risico's zich voordoet niet wijzigt. Het is het derde jaar van de transformatie en wij zien de druk op de buurtteams en de aanvullende zorg nog niet afnemen. Met een risico inschatting van 50% kiezen we voor de veilige middenweg.

De totale inventarisatie van de risico's en de daaraan gekoppelde berekening komt uit op 14,650 miljoen euro. Gezien de regel dat hiervan 90% afgedekt moet zijn, is het benodigde bedrag voor afdekking weer 13 miljoen euro.

3. Tekort op bijstand

Inleiding

In deze paragraaf wordt een analyse gegeven op het verwachte tekort op de bijstand. We geven hierbij ook een overzicht van maatregelen ter vermindering van dit tekort. Om als gemeente voor de vangnetregeling van het rijk in aanmerking te komen moeten de opvattingen van de raad over de analyse en de maatregelen blijken. In het raadsbesluit, behorende bij de Voorjaarsnota/eerste bestuursrapportage is daarom een apart beslispunt hierover opgenomen.

Aanpassing verdeelmodel bijstandsuitkeringen

In 2015 is een nieuw verdeelmodel ingevoerd voor de verdeling van de rijksmiddelen voor bijstandsuitkeringen. De uitkomst van dit nieuwe verdeelmodel is voor de gemeente Utrecht en voor veel andere grote gemeenten zeer ongunstig. Hoewel het model in 2016 en 2017 is aangepast leidt dit nog steeds tot een fors tekort voor Utrecht. Dit betreft in 2017 naar verwachting een tekort van 21 miljoen euro, uitgaand van de prognose van 10.200 uitkeringen eind 2017. Door toepassing van een vangnetregeling die door het Rijk is ingesteld, kan dit tekort worden beperkt tot 11 miljoen euro. Een voorwaarde voor de vangnetregeling is een analyse van het tekort en een overzicht van maatregelen die het beroep op bijstand verminderen. Hieronder geven we de analyse en het overzicht weer.

Context

In onderstaande tabel is het verwachte resultaat voor Utrecht in 2017 in beeld gebracht

Totaal verwachte uitgaven bijstand (incl. IOAW) eind 2017	147 miljoen euro.
<u>Voorlopig beschikking budget 2017</u>	<u>126 miljoen euro.</u>
Verwacht tekort	21 miljoen euro.

Bij toepassing van de vangnetregeling bedraagt het tekort 11 miljoen euro.

Analyse tekort: model is nog steeds onvoldoende doorontwikkeld

In 2015 is het budget voor de bijstandslasten voor het eerst verdeeld op basis van het nieuwe verdeelmodel van het SCP. Vrijwel direct na de bekendmaking van de budgetten aan gemeenten is duidelijk geworden dat het model niet goed werkt en daarmee niet leidt tot een objectieve verdeling van de middelen. Het objectieve verdeelmodel is in 2016 en in 2017 verder aangepast. Hoewel dit tot een verbetering heeft geleid is dit model nog steeds onvoldoende doorontwikkeld. Het tekort waarmee we dit jaar worden geconfronteerd schrijven we hier aan toe. Dit wordt ook impliciet onderkend door het ministerie van SZW, doordat er een onderzoek wordt gedaan naar doorontwikkeling van het verdeelmodel voor 2018 en een landelijk onderzoek naar uitschieters in het verdeelmodel.

Wij zullen ook in 2017 doorgaan met onze acties voor een verbetering van het model en de vangnetregeling. We voeren met andere gemeenten een actieve lobby richting het rijk omdat wij van mening zijn dat het verdeelmodel zowel de prijs van de uitkering als de hoeveelheid uitkeringen niet goed voorspelt. Tevens pleiten we voor een aanpassing van de vangnetregeling. Daarnaast voeren we bestuursrechtelijke procedures inzake de vaststelling van het BUIG-budget over de jaren 2015, 2016 en 2017.

Maatregelen ter vermindering van het aantal bijstandsuitkeringen

Onze dienstverlening is erop gericht zoveel mogelijk mensen aan het werk te helpen. In de uitvoeringsnota Werken aan Werk is beschreven welke vormen van dienstverlening we inzetten en voor wie. Om de trend van het stijgend aantal huishoudens met een bijstandsuitkering te keren zetten we in 2017 een aantal nieuwe maatregelen in.

Impulslijnen

De impulslijnen zetten in op een gecombineerde aanpak van intensiveren van werkdienstverlening, voorlichting over re-integratieverplichtingen en vervolgens handhaving op het niet naleven hiervan. Nieuw is dat de impulslijnen zich voornamelijk richten op de twee factoren die in het verdeelmodel negatief uitpakken: de gemiddelde prijs van de uitkering is hoger en het aantal huishoudens in de uitkering is hoger dan het verdeelmodel voorspelt.

De drie impulslijnen zijn:

1. *Van deeltijd naar voltijd*

Door combinatie van begeleiding, inzet instrumenten, jobhunting en handhaving stimuleren we hen mensen die nu deeltijd werken én (hun) werkgevers een dienstverband om te zetten naar voltijd.

2. *Intensivering aanpak partneruitkeringen*

Uit onderzoek blijkt dat Utrecht méér partneruitkeringen heeft dan wordt voorspeld in het verdeelmodel. Deze uitkeringen zijn duurder, en hebben daarom meer invloed op het tekort in het BUIG-budget. Door intensivering van de werkdienstverlening voor deze groep is de verwachting dat zowel het aantal uitkeringen als de gemiddelde prijs van de uitkering daalt.

3. *Serious Work*

Dé kans op extra volumedaling biedt de gecombineerde aanpak op de bovenstaande twee impulslijnen. In aanvulling hierop zien we nog een paar mogelijkheden voor aanscherpingen in onze dienstverlening die hieraan bijdragen. Zo zetten we bijvoorbeeld (in samenwerking met het UWV) in op een preventie van instroom in de bijstand vanuit de WW.

Experiment Weten wat Werkt

Een andere maatregel die in 2017 wordt genomen om de tekorten terug te dringen is het experiment 'Weten wat werkt'. Dit experiment start in het voorjaar van 2017 en heeft tot doel te onderzoeken wat de beste aanpak is om mensen met een bijstandsuitkering te ondersteunen, te prikkelen om te participeren en aan het werk te komen.

Eerste bestuursrapportage 2017

In de eerste **bestuursrapportage** rapporteren we over de uitvoering van de programma's (hoofdstuk 6), grote investeringsprojecten (hoofdstuk 7.1) en investeringen in 2017 (hoofdstuk 7.2). Bij de uitvoering van de programma's wordt ingegaan op verwachte (financiële) afwijkingen ten opzichte van de Programmabegroting 2017. Als een programma niet is opgenomen, betekent dat daar op dit moment geen majeure afwijkingen zijn. In hoofdstuk 8 leggen wij bijsturingsvoorstellen aan de gemeenteraad. In de bijlagen volgt de stand van zaken knelpunten/afwijkingen uitvoering van de Wijkambities 2014-2018. Dit is onderdeel van onze ambitie het wijkgericht werken te versterken.

De eerste bestuursrapportage gaat over de eerste drie maanden van het begrotingsjaar. Gepresenteerde financiële afwijkingen zijn daardoor nog met de nodige onzekerheden omgeven.

6. Uitvoering Programma's

Op dit moment verwachten we, buiten de bijstellen die wij al in de voorjaarsnota hebben verwerkt (zie hoofdstuk 2), geen overige majeure (financiële) afwijkingen ten opzichte van de programmabegroting. Bij de tweede bestuursrapportage actualiseren wij deze verwachting.

7.1 Uitvoering grote investeringsprojecten 2017

In deze paragraaf bespreken we de ontwikkelingen bij grote investeringsprojecten. Als criterium geldt een door uw gemeenteraad beschikbaar gesteld krediet van 10 miljoen euro of meer, een lange looptijd, de mate van complexiteit en het risicoprofiel.

Voor te autoriseren wijzigingsvoorstellen verwijzen wij u naar paragraaf 'Bijsturingsvoorstellen investeringsprojecten 2017'.

Programma Stedelijke Ontwikkeling: Stationsgebied

Project	Startjaar	Geautoriseerde uitgaven	Prognose uitgaven einde project	Project gereed in jaar...	Verwachte wijzigingen in geld of planning
Bouw parkeergarage jaarbeursplein	2015	49.150	49.150	2018	n.v.t.

Bedragen zijn in duizenden euro's.

De realisatie van de parkeergarage onder het Jaarbeursplein vordert gestaag na besluitvorming over het investeringskrediet begin 2015 en de gunning aan de aannemerscombinatie eind 2015. Het beton in de in aanbouw zijnde Jaarbeurspleingarage is gestort en dit jaar zal het dak van de garage worden gerealiseerd. De realisatie van het bovenliggende plein maakt onderdeel uit van de grondexploitatie Stationsgebied.

Programma Bereikbaarheid

Project	Startjaar	Geautoriseerde uitgaven	Prognose uitgaven einde project	Project gereed in jaar...	Verwachte wijzigingen in geld of planning
De Uithoflijn tram (onderbouw, randvoorw. projecten, Cranenborgh)	2006	139.061	124.200	2018	Het voordeel op de onderbouw is beschikbaar voor de realisatie van de bovenbouw
Hoofd fietsroutes incl. filevrij aanvullend	2014	24.446	24.970	2017	Zie paragraaf 7.2: bijsturingvoorstellen
Dafne Schippersbrug	2013	23.271	19.371	2017	De brug is op 3 april geopend
Dichtersbaan (busbaan Kruisvaart)	2013	18.000	11.000	2017	Het project is opgeleverd
Westtangent	2010	13.612	13.612	2018	geen
incl. tangentlijn 10					
HOV Leidsche Rijn (restant)	2002	15.063	15.063	2016	geen
HOV bestaande stad	2011	62.122	71.702	2019	Zie paragraaf 7.2: bijsturingvoorstellen
Transwijk Z80					
Bereikbaarheid	2006	20.020	20.020	2018	geen
Stationsgebied					
Randstadspoor	2002	11.356	11.356	2019	geen
Integrale aanpak NRU	2012	15.100	180.000	2025	geen
Bedragen zijn in duizenden euro's.					

Uithoflijn Onderbouw

De oplevering van de door Gemeente Utrecht aangelegde onderbouw van de deeltracés A en B is eind 2014 afgerond. Onder het viaduct van de Uithoflijn in de Pelikaanstraat is ruimte gerealiseerd voor bergingen, buurtstallingen en een commerciële voorziening. De parkeergarage Vaartsche Rijn is inmiddels opgeleverd en in gebruik genomen. De werkzaamheden van ProRail aan de onderbouw van de trambaan zijn vorig jaar afgerond. Dit betekent dat de omliggende straten binnenkort definitief kunnen worden heringericht. Inmiddels is begonnen met de werkzaamheden van de bovenbouw van de tramlijn en ook de eerste tram is begin 2017 afgeleverd. Halverwege 2018 start de feitelijke exploitatie en kunnen reizigers gebruik maken van de Uithoflijn. De geprognosticeerde uitgaven voor het gemeentelijk deel (realisatie Onderbouw en inrichting Omgeving) zijn 124,2 miljoen en dat is ruim binnen de geautoriseerde 139,1 miljoen. Wel is het risicoprofiel van de integrale realisatie Uithoflijn toegenomen door complexiteit van de aanleg in Stationsgebied en De Uithof. De bijsturingmogelijkheden worden nu onderzocht. In de 2e kwartaalrapportage 2017 van de Uithoflijn wordt daarover gerapporteerd. Deze informatie wordt separaat aan u voorgelegd, nadat deze in de stuurgroep van de Uithoflijn is vastgesteld.

Hoofd fietsroutes

De blauwe route vanaf de Meern langs de Zandweg is geheel opgeleverd. De aanleg van de fietsstraat op de Leidseweg is gestart in september 2015 en is in juli 2016 afgerond. De feestelijke opening vond gelijk met de opening van de Muntbrug op 26 augustus plaats. In 2015 is de Krommerijnbrug aangepast en verbeterd voor fietsers incl. de direct aanliggende fietspaden aan de Venuslaan. In 2016 is er nog een aanpassing gedaan ter hoogte van de bushalte aan de zuidzijde van de Venuslaan. Het fietspad aan de zuidzijde van de Herculeslaan is vervangen door rood asfalt. Ook zijn de parallelwegen langs de Stadionlaan vervangen door fietsstraten.

Op de oostelijke tak van de rode fietsroute Binnenstad – De Uithof zijn de Prins Hendriklaan, Sophocleslaan en Platolaan als fietsstraat ingericht. Bij het Wilhelminapark/ Loolaantje zijn aanpassingen gedaan om de fietser veiliger naar en uit het park te begeleiden. De rode route vanaf Vleuten naar de

binnenstad is gerealiseerd met uitzondering van de definitieve fietsverbinding door Leidsche Rijn Centrum, door de samenhang met de bouwactiviteiten van Leidsche Rijn Centrum.

De oranje route loopt vanaf Zuilen via het centrum naar Lunetten. Tussen Maarssen en het Julianapark zijn de fietspaden vernieuwd. De zuidelijke tak van de oranje fietsroute, die loopt vanaf de Bleekstraat parallel aan het spoor naar de gemeentegrens met Houten, is geheel klaar. Recent is ook het fietspad langs de Baden Powellweg opgeleverd en de aantakking van het laatste stukje fietspad langs de Opaalweg. Ook de fietsroute Nieuwe Houtenseweg is gereed.

Op de groene fietsroute die loopt tussen Overvecht en Kanaleneiland hebben we in 2013 de Merelstraat en de Troelstralaan ingericht als fietsstraat en is in 2014 de eerste fase door Overvecht opgeleverd. De uitvoering van de tweede fase is in 2015 gestart en wordt op dit moment afgerond. In het verleden heeft op deze route de Merelstraat reeds fietsstroken gekregen en is de Hopakker ingericht als fietsstraat. De klinkers van de Predikherenstraat worden dit voorjaar (2017) vervangen door vlakkere (fietsvriendelijke) klinkers. Ook wordt de aansluiting op Voorstraat en Breedstraat verbeterd.

Op de gele fietsroute, die loopt over de verdeelring, is het deel 't Goyplein – Furkaplateau ingericht als fietsstraat. Het fietspad langs de Beneluxlaan en de Pijperlaan, tussen de Admiraal Helfrichlaan en de Leidseweg is aangepakt tegelijk met de reconstructie van het 24 Oktoberplein. De fietstunnel Tussen de Rails is door ProRail opgeleverd, deze tunnel zorgt voor een betere verbinding tussen Lunetten en Maarschalkerweerd.

Op de paarse route is op de Kanaalweg tussen de Ravellaan en M.A. Tellegenlaan een vrijliggend breed rood geasfalteerd fietspad aangelegd. Ook de fietsroute langs de Keusekade tussen Vleutensevaart en Groeneweg is afgerond evenals de fietstunnel onder de Spinozabrug. In 2015 is de rest van de Kanaalweg als fietsstraat aangelegd. Ook is er een betere aansluiting op de Balijeburg gerealiseerd en is de fietsoprit naar de Jutfasebrug vernieuwd en verbreed. In 2016 zijn er nog fietsvriendelijke klinkers aangelegd op de Muntsluis en in 2017 gaat Rijkswaterstaat de hekwerken laten renoveren. Het stukje kanaalroute ter hoogte van de Cereol wordt in 2017 afgemaakt.

Op dit moment wordt er nog gewerkt aan de laatste opgaven op de top 5 fietsroutes:

Eind 2016 is de aanpak van de top 5 fietsroutes gereed met uitzondering van die delen die door Leidsche Rijn Centrum en het Stationsgebied gaan. Door de bouwactiviteiten daar zijn die delen eind 2016 nog niet klaar.

Er worden daarnaast nog diverse bijdragen gedaan aan projecten op/aan hoofdfietsroutes waar sprake is van werk met werk maken. Een paar voorbeelden hiervan zijn onder andere de herinrichting van het Domplein, de aanleg van een fietspad in de bocht van het AmsterdamRijnkanaal ter hoogte van de Demkabrug, het verbeteren van het fietspad door het Nifterlake plantsoen.

De kolom prognose uitgaven einde project laat een hoger bedrag zien dan oorspronkelijk geautoriseerd. Dit heeft te maken met de uitvoer van een aantal projecten die aanvankelijk niet waren voorzien maar tijdens de uitvoering van de geprogrammeerde onderdelen van de hoofdfietsroutes actueel zijn geworden. De uitvoeringskosten voor deze projecten waaronder de Rubenslaan, David van Mollumstraat en Geraniumstraat zijn in eerste instantie opgevangen binnen de geautoriseerde budgetten waarbij tegelijkertijd is gekeken naar de mogelijkheden om extra dekking te genereren. Deze extra dekking is in de herprogrammering van het MPB 2017 opgenomen.

Dafne Schippersbrug (voorheen fietsbrug over het Amsterdam Rijnkanaal)

Na ingebruikname in mei 2016 van de gebouwde school is het oude schoolgebouw gesloopt.

De bouw van de brug met aanlandingen is inmiddels zover dat de brug op 3 april 2017 in gebruik is genomen. Ook is inmiddels de bouw van 15 woningen zover gevorderd dat de oplevering in 2017 kan plaatsvinden.

De openbare ruimte zal, nadat de aannemers zijn vertrokken, in 2017 verder worden ingericht.

In de Verantwoording 2016 hebben we gemeld dat de ingebrachte storting van 3,9 miljoen euro in de grondexploitatie Victor Hugoplantsoen is teruggestort in de reserve Bereikbaarheid. We hebben dit verwerkt in het MPB 2017 in het hoofdstuk bijsturingsmaatregelen.

Dichtersbaan (busbaan Kruisvaart)

Het project Dichtersbaan (busbaan Kruisvaart) is randvoorwaardelijk voor de Uithoflijn. Deze busbaan vervangt vanaf 2016 de Adama van Scheltemabaan, die als trambaan onderdeel wordt van De Uithoflijn. De busbaan Dichtersbaan is eind 2015 door de aannemer opgeleverd en inmiddels in gebruik genomen. Er is op basis van een uitvoeringsovereenkomst met de provincie een lump sum budget van 18,0 miljoen euro beschikbaar gesteld voor dit project. Wij prognosticeren een voordelig resultaat van 7,0 miljoen euro. In het meerjarenperspectief bereikbaarheid (MPB) 2017 is er rekening mee gehouden dat deze 7 miljoen euro aan de reserve bereikbaarheid wordt toegevoegd. Conform raadsbesluit MPB 2015 wordt dit bedrag geormerkt voor de cofinanciering van de OV-systeemsprong.

Westtangent, inclusief Tangentlijn 10

Van de Westtangent zijn zowel de eerste fase (busroute Nieuwegein – Papendorp - Leidsche Rijn – Maarssen) als tweede fase (Nieuwegein –Papendorp) gerealiseerd. Daarmee is de Westtangent afgerond. Voor Tangentlijn 10 (Kanaleneiland – Papendorp – Leidsche Rijn Centrum – Cartesiusweg) zal dit jaar het busplein Leidsche Rijn Centrum met overkapping worden opgeleverd. Wij verwachten het project binnen de beschikbare middelen uit te voeren

Hoogwaardig openbaar vervoer Leidsche Rijn inclusief hoogwaardig openbaar vervoer bestaande stad Z80 en Z90

In de stad nadert de realisatie van het Hoogwaardig Openbaar Vervoer netwerk, dat bestaat uit zowel een noordelijke als een zuidelijke radiaal, zijn afronding met de voorbereiding en realisatie van een busbaan tussen Leidsche Rijn en Utrecht CS.

De inpassing van de noordelijke hoogwaardig openbaar vervoer (HOV) baan in Leidsche Rijn Centrum is in 2016 gereed gekomen. Daarmee is de noordelijke radiaal van het HOV-netwerk afgerond.

Het restant van de provinciale middelen wordt ingezet voor de Z80.

Van de ontbrekende radialen van de HOV Zuidradiaal zijn in 2016 de uitvoeringswerkzaamheden HOV-baan Transwijk (Z80) gegund. De voorbereidende uitvoeringswerkzaamheden zijn in 2017 van start gegaan.

De planvorming voor de allerlaatste schakel, t.w. de HOV-baan Dichterswijk over de Dr. M.A. Tellegenlaan en de Van Zijstweg (Z90) is op het punt gekomen dat het integraal programma van eisen in 2017 zal worden vastgesteld, waarna het ontwerp voor de busbaan met het bijbehorende bestemmingsplan zullen worden opgesteld.

De HOV-baan Dichterswijk (Z90) hangt nauw samen met de reconstructie van de auto infrastructuur op de Van Zijstweg. Wij verwachten het HOV-deel van de projecten binnen het beschikbare budget uit te kunnen voeren.

Bereikbaarheid Stationsgebied (Van Zijstweg)

Het 'Aanvullend programma Bereikbaarheid stationsgebied' heeft tot doel de bereikbaarheid van het Stationsgebied via onder andere de Overste den Oudenlaan en Van Zijstweg te vergroten.

Met de aanpak van de Van Zijstweg tezamen met de Busbaan Dichterswijk (HOV Z90) wordt in samenhang met de vastgestelde uitgangspunten in Slimme Routes, Slim Regelen, Slim Bestemmen de route Overste den Oudenlaan en Van Zijstweg verbeterd. Het project Verbetering doorstroming Overste den Oudenlaan is reeds in 2013 uitgevoerd. Op basis van de vastgestelde nota van uitgangspunten is voor de Van Zijstweg inmiddels een Integraal Programma van Eisen opgesteld dat in 2017 ter besluitvorming zal worden voorgelegd.

Randstadspoor

In Utrecht loopt nog het spoorverdubbelingstraject Centraal Station – Leidsche Rijn Centrum. De werkzaamheden zijn inmiddels gestart. Op basis van een aangegane projectovereenkomst tussen ProRail en de gemeente, waarin aandacht is voor bereikbaarheid, leefbaarheid, veiligheid en communicatie, zal een zorgvuldige inpassing van de sporen in de (directe) omgeving plaatsvinden. Wij verwachten het project binnen de beschikbare middelen uit te voeren.

Integrale aanpak NRU

In maart 2014 heeft de gemeenteraad besloten de Noordelijke Randweg Utrecht (NRU) op te waarderen op basis van de voorkeursvariant met als randvoorwaarde 2x2 rijstroken en maximaal 80 km/u, zoals

beschreven in het keuze document NRU d.d. 31 januari 2014. Onderdeel van de voorkeursvariant is ongelijkvloerse aansluitingen op de kruisingen, waarvan ten minste één ongelijkvloerse kruising verdiept.

Tussen rijk, provincie en gemeente is in 2010 overeengekomen dat het budget voor NRU 180 miljoen euro bedraagt waarbij het rijk 130 miljoen euro bijdraagt en de regionale bijdrage voor de provincie en gemeente 50 miljoen euro bedraagt. Het gemeentelijk aandeel in de 50 miljoen euro bedraagt 16,6 miljoen euro. Alle bedragen zijn exclusief BTW en op basis van het prijspeil 2010. De provincie Utrecht heeft in 2016 een subsidie verleend van 33,4 miljoen euro prijspeil 2010. Inmiddels is door de provincie een voorschot verstrekt van 10 miljoen euro. Naar verwachting bedragen de uitgaven in 2017 maximaal 4 miljoen euro. Dit bedrag is inclusief de studie- en onderzoekskosten van de afkoppeling van de Moldaudreef.

Inmiddels wordt druk gewerkt aan het opstellen van het integrale Programma van Eisen en Functioneel ontwerp (IPvE/FO). Het IPvE/FO is een integraal voorstel waarin de keuze voor verdiepte ongelijkvloerse kruising(en), het profiel van de weg, afkoppeling Moldaudreef en de impact op de leefbaarheid zijn opgenomen. De wens van de commissie Stad en Ruimte en de adviesgroep is om meer dan één plein te verdiepen. Daarom wordt het IPvE/FO modulair opgebouwd ter ondersteuning van het keuzeprocess met betrekking tot de keuze welke ongelijkvloerse kruising(en) te verdiepen, afhankelijk van de beschikbare financiële middelen. Er zijn in elk geval financiële middelen beschikbaar om één ongelijkvloerse kruising te verdiepen. De gemeente is bereid middelen voor cofinanciering te zoeken als Rijk en Provincie bereid blijken de wens om extra verdiepte kruispunten mogelijk te maken. Met de adviesgroep wordt maandelijks overlegd over de voortgang van IPvE/FO en de voorgestelde keuzes. Het IPvE/FO wordt eind 2017/begin 2018 aan de gemeenteraad ter vaststelling voorgelegd.

De studie waarin de varianten voor de afkoppeling van de Moldaudreef zijn uitgewerkt (nodig voor een opgevaardeerde NRU) is afgerond. Conform de wens van de adviesgroep is besloten de definitieve keuze over het afkoppelen van de Moldaudreef samen te laten vallen met het besluit over het IPvE/FO.

De start van de uitvoering van de opwaardering van de NRU is voorzien in eind 2020, het moment waarop de rijksbijdrage beschikbaar komt (conform het MIRT 2017). Op basis van afspraken met de provincie Utrecht dient de opgevaardeerde NRU uiterlijk 31 december 2025 in gebruik te zijn genomen.

Programma Openbare Ruimte en Groen

Project	Startjaar	Geautoriseerde uitgaven
Wal en Kluisuren	2009	35.600

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Wal- en kluisuren

Voor de toelichting bij de voortgang en het voorstel tot uitbreiding van de onderhoudsinvesteringen aan Wal- en kluisuren wordt verwezen naar de Voorjaarsnota 2017 (zie hoofdstuk 2).

Programma Onderwijs

Project	Startjaar	Geautoriseerde uitgaven	Prognose uitgaven einde project	Project gereed in jaar...	Verwachte wijzigingen in geld of planning
Gerrit Rietveldcollege					
Verv. nieuwbouw	2011	*	*	2015	Geen wijzigingen
VMBO Vleuterweide	2012	*	*	2018	Geen wijzigingen
Aanpak MFA's	2017	*	*	2021	Geen wijzigingen
Totaal		66.273	66.273		

*) Voor de afzonderlijke investeringsbedragen verwijzen wij naar de geheime bijlage behorende bij de programmabegroting 2017
Bedragen zijn in duizenden euro's.

Gerrit Rietveld College

De oplevering van het gebouw liep vertraging op, maar op 7 januari 2015 ging de school open. Er zijn echter nog diverse opleverpunten die afgewikkeld dienen te worden met de aannemer voor het project bestuurlijk te kunnen afsluiten.

VMBO Vleuterweide

De realisatie van de VMBO school in Vleuterweide zit in de ontwerpfase. In kwartaal 2-2017 besteden we het werk aan en kwartaal 3-2017 start de uitvoeringsfase. In kwartaal 4-2018 wordt de school opgeleverd en in gebruik genomen.

Aanpak Multifunctionele accommodaties (MFA's)

Voor de aanpak van de vier MFA's in Leidsche Rijn (Het Zand, Waterwin, Weide Wereld en Voorn) zijn we gestart met de haalbaarheidsstudies en een gedeelte van de projectdefinitie. Dit ter voorbereiding van de uitvoeringsfase. In deze haalbaarheidsstudies worden de voornemens grondig geanalyseerd op technische-, financiële-, ruimtelijke- en locatieaspecten. In dit proces wordt intensief samengewerkt met **alle partners en gebruikers van de MFA's**. De uitkomst van de haalbaarheidsstudies wordt gebruikt voor besluitvorming en een programma van eisen voor de aanpak. We verwachten nog dit jaar de aanbestedingsprocedures te kunnen starten. Daarnaast wordt er gewerkt aan sluitende afspraken inzake het functionele gebruik en het beheer per MFA.

7.2 Bijsturingsvoorstellen investeringsprojecten 2017

Deze paragraaf bevat de wijzigingsvoorstellen bij de investeringsprojecten voor zowel vervanging- als uitbreidingsinvesteringen, ongeacht de hoogte van het totale krediet. Uitgangspunt bij deze voorstellen is dat deze geen effect hebben op de financiële ruimte. Het kan bijvoorbeeld gaan om een mutatie in een reserve of om wijzigingen waarvoor wij binnen het betreffende programma een voorstel ter dekking of bestemming doen. Met het vaststellen van deze Voorjaarsnota 2017/ 1^e Bestuursrapportage 2017 autoriseert u de geactualiseerde investeringsbedragen zoals opgenomen in onderstaande tabellen.

Vervangingsinvesteringen Programma Bereikbaarheid

Project	Geautoriseerde uitgaven t/m 2016 cfr. Programma-begroting 2017	Voorgestelde wijziging	Actuele autorisatie uitgaven t/m 2017
Voortzetting met saldi afgesloten projecten bij Jaarrekening 2016			
Monitoren en onderzoekskosten	8.750	171	8.921
Aanpak Verkeersregelinstallaties (VRI's) inclusief kleine fysieke maatregelen	1.000	22	1.022
Luchtkwaliteitsmaatregelen bij scholen	0	400	400
Aanpassingen aan budget Randstadspoor			
Directe fietsverbinding tussen Station Leidsche Rijn Centrum en Industrierrein Lage Weide	350	-350	0
toegang trap/lift station Leidsche Rijn vanuit het busstation	870	-870	0
Inpassing NOUW LR CENTRUM	7.426	610	8.036

Aanpassingen aan budget Beter Benutten Vervolg			
Stadsdistributie Stop & Drop	663	-113	550
Laad- en losplaatsgebruik	68	-18	50
Logistiek ontkoppelpunt	620	-113	507
Truckspotting	273	189	462
Scholen aanpak (DGC)	346	-156	190
Aanpassingen overige subsidies/bijdragen			
Hoofd fietsroutes, incl. fiets file vrij en aanvullend	24.446	524	24.970
Doorfietsroutes (amendement 2013/A83) Cremerstraat	1.000	800	1.800
Aanpak knelpunten verkeersveiligheid	4.918	221	5.139
Dichtersbaan (busbaan Kruisvaart)	18.000	-7.000	11.000
Fiets- voetgangervoorzieningen Nachtegaalstraat - Reigerstraat	150	5.400	5.550
Fiets- voetgangervoorzieningen Voorstraat- Witte Vrouwenstraat	0	5.000	5.000
Autorisaties van doorlopende projecten			
OV Overvecht inclusief Jacobsstraat	3.000	600	3.600
HOV bestaande stad Z80 (incl. A2 zuidradiaal)	62.122	9.580	71.702
Herprogrammering GU-budget			
OV-inframaatregelen nav vervoersplan	200	500	700
Planstudie ring Utrecht	678	600	1.278
Smart Mobility (Dynamisch Verkeersmanagement)		1.000	1.000
Bijdrage verkeersveiligheid Wilhelminalaan		1.500	1.500
Bijdrage aan aanpak Amsterdamse straatweg	1.600	200	1.800
Bijdrage aan visie Kanaalstraat		200	200
Flankerend beleid winkelwandelgebied / herinrichting Lange Nieuwstraat en Wijde Doelen		2.000	2.000
Verkenning As Noordoost Noordwest		100	100
Totaal	136.480	20.997	157.477

Bedragen zijn in duizenden euro's

Voortzetting met saldi afgesloten projecten 2016

Bij de jaarrekening 2016 zijn de investeringsprojecten amendement optimalisatie VRI en programmamanagement en organisatiekosten voor het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) met een voordelig saldo afgesloten. In het MPB 2017 stellen we voor om de resterende bedragen op de projecten VRI en programmamanagement toe te voegen aan de projecten Monitoring en onderzoekskosten **respectievelijk aanpak VRI's inclusief kleine maatregelen.**

Het NSL project gevoelige bestemmingen bij scholen is met een voordeel op NSL middelen van 1,952 miljoen euro afgesloten. In verband met vier subsidieverzoeken van scholen stellen we in het MPB 2017 voor om 0,4 miljoen euro gemeentelijke middelen beschikbaar te stellen voor Luchtkwaliteitsmaatregelen bij scholen. Omdat het project gevoelige bestemmingen bij scholen formeel is afgesloten bij de jaarrekening 2016, vragen we voor dit bedrag opnieuw vrij.

Aanpassingen budget Randstadspoor

Bij de Voorjaarsnota 2015 is het beschikbare budget op de NOUW Leidsche Rijn Centrum verlaagd met 0,610 miljoen en ingezet als cofinanciering voor de Randstadspoorprojecten directe fietsverbinding tussen Station Leidsche Rijn Centrum en Industrierrein Lage Weide en toegang trap/lift station

Leidsche Rijn vanuit het busstation. Inmiddels hebben we van de provincie een subsidietoezegging voor deze laatste projecten ontvangen. Daardoor valt het bedrag van 0,610 miljoen euro weer vrij. Het project is opgeleverd in 2016, maar de financiële afwikkeling wordt in 2017 afgerond. Op basis daarvan prognosticeren we een nadeel op NOUW Leidsche Rijn Centrum. In verband hiermee stellen we in het MPB 2017 voor het gemeentelijke budget van 0,610 miljoen euro weer toe te voegen aan het project NOUW Leidsche Rijn Centrum en de autorisatie weer met dit bedrag te verhogen.

Aanpassingen budget Beter Benutten Vervolg

Eind 2016 is hebben wij een aangepaste beschikking voor Beter Benutten Vervolg projecten ontvangen. Wij stellen voor de autorisaties op de Beter Benutten Vervolg projecten te actualiseren op basis van deze nieuwe beschikking conform de in de tabel opgenomen bedragen.

Aanpassingen in verband met overige subsidies en bijdragen

Voor projecten die vanuit de Hoofdfietsroutes worden uitgevoerd is een subsidie toegekend voor de Rubenslaan (0,275 miljoen euro) en hebben we een afrekening van BRU-subsidie voor de David van Mollemstraat van 0,185 miljoen. Daarnaast voeren we in opdracht van de provincie werkzaamheden aan de Geranium straat uit (0,064 miljoen euro). Wij stellen voor het totaal hiervoor beschikbaar gestelde bedrag van 0,524 miljoen toe te voegen aan het project Hoofdfietsroutes in verband met het uitvoeren van deze werkzaamheden.

Vanuit RUVV-middelen is een bedrag van 0,8 miljoen beschikbaar gekomen voor de Cremerstraat. De autorisatie was gebaseerd op de eigen gemeentelijke middelen. Wij stellen voor om de autorisatie te verhogen met dit bedrag.

In het kader van subsidie lokaal Maatwerk is in 2016 een incidentele bijdrage van 0,221 miljoen euro ontvangen voor maatregelen in het kader van de verkeersveiligheid. In het MPB 2017 stellen we voor om deze bijdrage toe te voegen aan het project aanpak knelpunten verkeersveiligheid voor het uitvoeren van maatregelen.

Voor de Dichtersbaan is een krediet van 18 miljoen euro beschikbaar gesteld. De verwachting is dat de kosten van het project 11 miljoen zullen bedragen. Wij stellen voor de autorisatie voor de Dichtersbaan met 7 miljoen euro te verlagen en conform besluitvorming bij de Voorjaarsnota 2015 te reserveren voor de cofinanciering van de OV-systeemsprong.

Autorisaties van lopende projecten

In het verleden is voor de Jacobsstraat een budget van 3 miljoen euro beschikbaar gesteld. De prognose voor de Jacobsstraat bedraagt 3,6 miljoen euro. Daarom vragen we een aanvullend budget van 0,6 miljoen euro ter beschikking te stellen en deze aanvulling past binnen het totale financiële kader van het project VOV- Overvecht inclusief Jacobsstraat.

De actuele kostenraming van het project HOV Leidsche Rijn bestaande stad Z80 inclusief aansluiting A2 Zuidradiaal en de geluidsmaatregelen bedraagt 71,7 miljoen euro. Voor de uitvoering van dit project heeft u inmiddels 62,122 miljoen euro beschikbaar gesteld. Wij stellen voor om een aanvullend budget beschikbaar te stellen van 9,580 miljoen euro. Voor dit project zijn provinciale subsidies verstrekt.

In verband met de voorbereiding en uitvoering van de projecten fiets- en voetgangersvoorzieningen Nachtegaalstraat Reigerstraat en fiets- en voetgangersvoorzieningen Voorstraat- Witte vrouwenstraat stellen wij voor (aanvullende) kredieten ter beschikking te stellen van 5,4 miljoen respectievelijk 5 miljoen euro.

Herprogrammering GU-geld conform 2017

In het Meerjaren Perspectief Bereikbaarheid 2017 doen we voorstellen om de in de tabel genoemde knelpunten op te lossen. Dekking vindt plaats vanuit voordelen op afgesloten projecten, zoals gemeld in de verantwoording 2016.

Vervangingsinvesteringen Programma Onderwijs

Project	Geautoriseerde uitgaven t/m 2017 cfr. Programma-begroting 2017	Voorgestelde wijziging	Actuele autorisatie uitgaven t/m 2017
vervangende nieuwbouw OBS Overvecht aan de Teun de Jagerdreef 5	7.980	100	8.080
Totaal	7.980	100	8.080

Bedragen zijn in duizenden euro's.

We verhogen de investering Voor het project Teun de Jager met 0,1 miljoen euro voor de uitvoering van extra duurzaamheidsmaatregelen (extra zonnepanelen). Op onze aanvraag is een Stimulerings-Duurzame-Energieproductie (SDE) subsidie toegekend door het ministerie van economische zaken. De subsidie wordt in de toekomst jaarlijks uitgekeerd na realisatie van energiebesparing.

Vervangingsinvesteringen Programma Sport

n.v.t.

n.v.t.

Vervangingsinvesteringen Maatschappelijke Ondersteuning

Project	Geautoriseerde uitgaven t/m 2017 cfr. Programma-begroting 2017	Voorgestelde wijziging	Actuele autorisatie uitgaven t/m 2017
Teun de Jagerdreef	401	549	950
Totaal	401	549	950

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Bij het onderwijsproject vervangende nieuwbouw aan de Teun de Jagerdreef wordt een inpassend buurthuis "de Bram" gerealiseerd. De investering voor het aandeel buurthuis bedraagt 0,95 miljoen euro. Van de totale investeringskosten van het project wordt 0,549 miljoen euro gedekt uit huuropbrengsten. In de reeds geautoriseerde investeringsuitgaven was het deel dat uit huuropbrengsten wordt gedekt, nog niet opgenomen. De investering wordt daarom opgehoogd met 0,549 miljoen euro.

Vervangingsinvesteringen Vastgoed

Project	Geautoriseerde uitgaven t/m 2017 cfr. Programma-begroting 2017	Voorgestelde wijziging	Actuele autorisatie uitgaven t/m 2017
Boorstraat	0	350	350
Bouwstraat	0	350	350
Mgr. Van de Weteringstraat	583	75	658
Koningslaan 5	0	250	250
Totaal	583	1.025	1.608

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Boorstraat

Het pand heeft een culturele bestemming. De klimaatinstallaties worden vervangen. In overleg met de huurder worden verbeteringen doorgevoerd die beter aansluiten bij het actueel gebruik van het gebouw. Financiële dekking voor deze investering is voor een bedrag van 0,17 miljoen euro gevonden binnen het

programma Cultuur. Daarnaast bestaat de dekking uit hogere huurinkomsten en ruimte in het onderhoudsbudget.

Bouwstraat

Het pand heeft een culturele bestemming. Het enkel glas in het gebouw wordt vervangen door dubbel glas in het kader van verduurzaming van het pand en het groot onderhoud schilderen wordt hieraan gekoppeld. Financiële dekking voor deze investering is beschikbaar binnen het programma Duurzaamheid, naast hogere huurinkomsten en ruimte in het onderhoudsbudget.

Mgr. Van de Weteringstraat

Het pand heeft een culturele bestemming. De wijziging betreft een extra investering in de klimaatinstallaties in het pand. Deze wordt financieel gedekt uit hogere huurinkomsten.

Koningslaan 5

De woning aan de Koningslaan 5 hoort bij Erfgoed en vormt een integraal onderdeel van het koetshuis op het landgoed Nieuw Amelisweerd. De woning is aan de binnenkant zeer gedateerd en dient te worden gerenoveerd waarbij tevens duurzaamheidsmaatregelen worden uitgevoerd en asbest zal worden verwijderd. Deze investeringen worden bekostigd uit de huurinkomsten.

Uitbreidingsinvesteringen Sport

Project	Geautoriseerde uitgaven t/m 2017 cfr. Programma-begroting 2017	Voorgestelde wijziging	Actuele autorisatie uitgaven t/m 2017
Sportpark Loevenhoutsedijk	2.700	1.346	4.046
Totaal	2.700	1.346	4.046

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Voor de nieuwe sporthal en de herinrichting Loevenhoutsedijk was 3 miljoen euro geraamd. Daarvan is reeds 2,7 miljoen euro beschikbaar gesteld uit de investeringsbudgetten van **de programma's Onderwijs en Sport**. Daarnaast is uit het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV) een subsidie beschikbaar gesteld van 0,3 miljoen euro. Tijdens de planontwikkeling bleek dat de inpassing op het sportpark ruimtelijke problemen geeft. Extra budget is noodzakelijk teneinde de ontsluiting, de inpassing en de beeldkwaliteit te waarborgen. In totaal is hiervoor 0,35 miljoen euro begroot (0,10 miljoen nieuwe brug, 0,25 miljoen inpassing/beeldkwaliteit). Deze kosten passen binnen de budgettaire ruimte van de nota kapitaalgoederen Sport 2017 en 2018. We investeren in duurzaamheidsmaatregelen voor een bedrag van 0,25 miljoen euro en in de sportkantine voor 0,20 miljoen euro. Beiden zijn financieel gedekt dankzij een kostprijsdekkende huur. Ten behoeve van de sportinrichting passen de kosten, zijnde 0,146 miljoen euro, binnen het huisvestingsprogramma Onderwijs 2018. Tot slot hebben wij in verband met de bewegingsonderwijsbehoefte besloten de sporthal in drie zaaldelen te verdelen in plaats van in twee delen. De extra kosten hiervoor bedragen in totaal 0,10 miljoen euro en passen binnen het Huisvestingsprogramma Onderwijs 2018. De totale begroting voor de realisatie van de sporthal Loevenhoutsedijk en de herinrichting van het sportpark bedraagt na bovengenoemde wijzigingen 4,046 miljoen euro.

Uitbreidingsinvesteringen Vastgoed

Project	Geautoriseerde uitgaven t/m 2017 cfr. Programma-begroting 2017	Voorgestelde wijziging	Actuele autorisatie uitgaven t/m 2017
Station Vaartsche Rijn Commerciële ruimtes	0	1.600	1.600
Totaal	0	1.600	1.600

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Commerciële ruimtes Station Vaartsche Rijn

Om de ruimtes onder het station te kunnen exploiteren wordt een box-in-box per unit opgebouwd. Dit vergt een investering van 1,6 miljoen euro. De investering wordt volledig gedekt uit huurinkomsten. Geschikte huurders zijn reeds geselecteerd.

8. Budget neutrale bijsturingen

In deze paragraaf leggen wij onze bijsturingen voor aan de gemeenteraad voor. Het kan hier gaan om financiële bijsturingen bij de programma's in 2017, bijsturingen van de programmastructuur, mutaties van of in een reserve of om wijzigingen waarvoor wij binnen het betreffende programma een voorstel voor dekking of bestemming doen. Uitgangspunt van de financiële voorstellen is dat ze geen effect hebben op de financiële ruimte.

Financiële voorstellen:

Stedelijke ontwikkeling

Verbreden van de doelstelling van de archeologie Reserve Leidsche Rijn.

Deze reserve is ten behoeve van het ontwikkelen van het cultuurcentrum Hoge Woerd en geldt vooral ter dekking van een deel van de kapitaalslasten. Daarnaast is deze reserve bestemd ter dekking van de archeologische opgravingen in Leidsche Rijn. Door de ontwikkelingen in de stad worden er echter steeds meer archeologische vondsten in andere gedeelten van de stad gedaan. Wij stellen daarom voor de doelstelling van de reserve uit te breiden naar de hele stad Utrecht. De titel van de reserve wordt Archeologische opgravingen.

Duurzaamheid

Onttrekking reserve Utrechtse energie - duurzaamheidslening:

Onderwerp	2017	2018	2019	2020	2021
Reserve Utrechtse Energie	-200				

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Voor de verstrekking van duurzaamheidsleningen storten wij in 2017 een bedrag van 0,2 miljoen euro aan de SVN. We hebben u hierover geïnformeerd per brief van 21 februari 2016 (kenmerk 16.502949). De dekking hiervoor komt uit de reserve Utrechtse Energie. Met deze wijziging maken we de storting mogelijk.

We stellen voor een nieuwe risicoreserve Bodem inzake het Gebiedsplan binnen prestatie Schone Bodem in het programma duurzaamheid in te stellen.

Met de reserve kunnen toekomstige sanerings- en monitoringskosten die voortvloeien uit afgekochte verplichtingen worden gedekt. Binnen het gebiedsplan van de Gemeenten kunnen derden deelnemen door middel van een bijdrageregeling. Saneringsverplichtingen van derden worden met de bijdrage overgedragen aan de gemeente. Ook de risico's worden overgedragen aan de gemeente; door deze bijdragen te reserveren kunnen de extra saneringskosten die hier mogelijk uit voortvloeien worden gedekt

Op 26 november 2015 is het Gebiedsplan Gebiedsgericht Grondwaterbeheer en visie op duurzaam beheer van de ondergrond (kort: Gebiedsplan) vastgesteld door de gemeenteraad. Binnen het gebiedsplan is sprake van een bijdrageregeling voor derden. Van de bijdrageregeling kan gebruik worden gemaakt door eigenaren van verontreinigingen, initiatiefnemers van warmte-koude opslagsystemen (WKO systemen) en initiatiefnemers van tijdelijke grondwateronttrekkingen. Hiermee worden

saneringsverplichtingen en privaatrechtelijke gevolgen van het verspreiden van grondwaterverontreiniging overgedragen aan de gemeente door deelname aan het Gebiedsplan. Het afkoopbedrag wordt gebruikt voor het beheren van grondwaterverontreinigingen binnen de hiervoor aangewezen gebieden en voor het treffen van extra maatregelen of het betalen van schade. De hoogte van het afkoopbedrag wordt bepaald door het risico op het moeten treffen van extra maatregelen of betalen van schade. Om dit te berekenen wordt gebruikgemaakt van het rekenmodel GW ATES-rekensheets, ontwikkeld binnen het Europese project CityChlor.

Werk en inkomen

Het doel van de reserve W&I verbreden naar aanvullende kosten Wigo4it

Het doel van de reserve W&I is om de kosten van overplaatsbaren bij Werk en Inkomen en eventuele toekomstige tekorten op het BUIG-budget te dekken.

In 2017 en 2018 zijn er aanvullende kosten in de contributie Wigo4it en uitvoeringskosten Professional Portal Innovatie (PPI), die niet binnen de reguliere begroting W&I kunnen worden opgevangen. De voor deze jaren ontbrekende dekking is totaal 1,700 miljoen euro.

De kosten die ten laste van de reserve W&I komen zijn herbekeken. De geprognostiseerde kosten vallen lager uit dan aanvankelijk berekend. Binnen de reserve W&I wordt een ruimte van 1,7 miljoen euro verwacht die ingezet kan worden als dekking voor de aanvullende kosten contributie Wigo4it en uitvoeringskosten PPI in 2017 en 2018. Om dit mogelijk te maken moet het doel van de reserve W&I worden verbreed.

Onttrekking reserve Revolverend Fonds:

Onderwerp	2017	2018	2019	2020	2021
Revolverend fonds	-1.150				

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Het Revolverend fonds is bedoeld voor projecten die resulteren in een aantoonbare besparing op de uitkering. We stellen voor in 2017 incidenteel 1,150 miljoen euro te onttrekken uit het Revolverend fonds ter dekking van de verwachte kosten voor twee Social Impact Bonds en één contract welke op deze manier gefinancierd wordt.

Mutatie Innovatiedeel fonds decentralisatie / Impulslijnen BUIG

Onderwerp	2017	2018	2019	2020	2021
Impulslijnen BUIG	980				
Innovatie budget fonds decentralisaties	-980				
Totaal	0	0	0	0	0

Bedragen zijn in duizenden euro's.

In Utrecht hebben we -ook na toepassing van het vangnet- een fors tekort op het budget BUIG. Om het vangnet BUIG veilig te stellen en de trend van stijgende uitkeringen en uitkeringslasten te doorbreken heeft Werk en Inkomen drie impulslijnen in de dienstverlening ontwikkeld.

De impulslijnen zetten in op een gecombineerde aanpak van intensiveren van werkdienstverlening, voorlichting over re-integratieverplichtingen en vervolgens handhaving op het niet naleven hiervan. Beide activiteiten, plaatsing op werk en inzet op hoogwaardig handhaven, zijn niet nieuw. Ze maken onderdeel uit van de huidige dienstverlening. Wat nieuw is, is dat ze op individueel niveau in combinatie worden ingezet gericht op het verzilveren van de kans op uitstroom naar werk. Het gaat hier om een reële kans op uitstroom. De drie impulslijnen zijn:

1. *Van deeltijd naar voltijd*

Door combinatie van begeleiding, inzet instrumenten, jobhunting en handhaving stimuleren we

mensen die nu deeltijd werken én (hun) werkgevers een dienstverband om te zetten naar voltijd.

2. **Intensivering aanpak partneruitkeringen**

Uit onderzoek blijkt dat Utrecht méér partneruitkeringen heeft dan wordt voorspeld in het verdeelmodel. Daarbij is er bij echtparen een dubbele kans op uitstroom naar werk en daarmee beëindiging van de uitkering. In onze aanpak "Mooi Matchen" krijgen we snel inzicht binnen welk kansrijk beroepsprofiel de kandidaat valt met bijbehorende vacatures.

3. **Serious Work**

In aanvulling op bovenstaande lijnen zetten we onder andere in (in samenwerking met het UWV) op een preventie van instroom in de bijstand vanuit de WW.

De te verwachten financiële effecten van deze aanpak zijn vier miljoen euro. Deze effecten leiden, na het toepassen van de vangnetuitkering, niet tot een directe afname van het tekort op het BUIG-budget. Een afname van het tekort op BUIG kan alleen worden gerealiseerd als tevens het onderliggende objectieve verdeelmodel wordt aangepast en de systematiek van de vangnetuitkering verandert. Hiervoor wordt onder andere een actieve lobby richting het rijk gevoerd en lopen er bestuursrechtelijke procedures inzake de vaststelling van het BUIG-budget over de jaren 2015, 2016 en 2017.

Voor de uitvoering van deze impulslijnen is incidenteel 0,980 miljoen euro benodigd in 2017. Wij stellen voor 0,980 miljoen euro te onttrekken aan het innovatiedeel van het fonds decentralisaties. Het innovatiedeel van het fonds decentralisaties is bedoeld voor onvoorziene knelpunten uit de decentralisaties waarbij incidentele kosten worden gemaakt die niet uit de reguliere budgetten kunnen worden bekostigd. De impulslijnen voldoen aan de criteria die voor dit fonds zijn opgesteld.

Maatschappelijke ondersteuning

Budgetoverdracht verkoop grond ivm geluidswal

Onderwerp	2017	2018	2019	2020	2021
Opbrengst verkoop grond	-200				
Sport (investeringsbijdrage inrichting motorcross terrein)	200				
Totaal	0	0	0	0	0

Bedragen zijn in duizenden euro's.

Ter uitvoering van de motie 2016/215 geluidswerende maatregelen motorcross op Lage Weide en conform de raadsbrief (4262282) van 22 maart 2017, wordt de grondopbrengst van verkoop van een perceel van het crossterrein ingezet als bijdrage aan financiering van de geluidswal. De motorcrossclub (MCU) betaalt zelf het overige deel, hiervoor is een intentieverklaring tussen MCU en gemeente afgesloten.

Vastgoed

Opheffen reserve

Wij stellen voor de reserve Project staatsliedenbuurt op te heffen. Het welzijnsproject staatsliedenbuurt is eind 2015 afgerond en het restantbudget is bij de bestedings- en dekkingsvoorstellen 2016 overgedragen aan de algemene middelen.

Aanpassingen in de programmastructuur

Bewoners en bestuur:

Verplaatsen van de wettelijk verplichte indicatoren

Programma bewoners en bestuur	
Was	Wordt
Gemiddelde WOZ Waarde; in duizend Euro. Bron CBS (2015): 212.000 euro.	Verplaatst naar paragraaf lokale heffingen
Demografische druk: in %. Bron CBS (2016): 38%	Verplaatst naar paragraaf lokale heffingen
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden; in euro's. Bron COELO (2016): 671 euro	Verplaatst naar paragraaf lokale heffingen
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden; in euro's. Bron COELO (2016): 708 euro	Verplaatst naar paragraaf lokale heffingen

Met ingang van de programmabegroting 2017 zijn er wettelijk een aantal nieuwe en bestaande beleidsindicatoren verplicht. Bovenstaande indicatoren waren ondergebracht bij het programma bewoners en bestuur, bij nader inzien blijken ze beter te passen bij de paragraaf lokale heffingen.

Stedelijke Ontwikkeling

Aanpassingen van de indicatoren:

Programma Stedelijke Ontwikkeling	
Subdoelstelling 2.1 Ruimtelijke kwaliteit van de stad versterken	
Was	Wordt
E2.11 Bruto toegevoegde woningen in bestaande stad. Bron BAG, uitvoeringsprogramma.	E2.11 Bruto toegevoegde woningen in bestaande stad. Bron: BAG, MPSO gemeente Utrecht.
<i>Subdoelstelling 2.2 Verbeteren van huisvesting bijzondere doelgroepen en vergroten kansen op de woningmarkt van de woningzoekenden.</i>	
Effectindicator E2.2.1b Bruto toegevoegde woningen (inclusief Leidsche Rijn). Bron: Afdeling Wonen Gemeente Utrecht	Effectindicator E2.2.1b Bruto toegevoegde woningen. Bron: BAG, MPSO Gemeente Utrecht
Bij bovenstaande indicatoren verandert (de naam van) de bron.	
P2.2.1a Monitor Utrechtse samenwerkingsafspraken	Vervalt, is geen relevante indicator.
P2.2.1b Aantal certificaten Politie Keurmerk Veilig Wonen	Vervalt, is geen beleidsdoel van Wonen.
P2.2.1c Aantal verstrekte startersleningen	Vervalt, regeling is gestopt
Bovenstaande indicatoren komen te vervallen omdat er geen zuivere bron beschikbaar is die deze informatie kan leveren.	
P2.2.1e Aantal rollatorwoningen in sociale huur	Bron wijzigt in: monitor Prestatieafspraken
P2.2.1f Aantal nultredewoningen in sociale huur	Bron wijzigt in: monitor prestatieafspraken
Van bovenstaande indicatoren wijzigt de bron. Met de corporaties is afgesproken dat zij deze informatie in de monitor leveren.	
P2.2.1d Huurteam Utrecht	P2.2.1a Opnames zelfstandige en onzelfstandige woningen door Huurteam Utrecht. Bron: Urbannerdam
P2.2.1g Aantal woningen gerealiseerd met zelfbouw	P2.2.1b Start bouw beleggershuurwoningen. Bron: MPSO Gemeente Utrecht

Bovenstaande indicatoren worden aangepast in een indicator die aansluit bij de informatie in het MPSO.	
Nieuw	P2.2.1c Gemiddelde energie index corporatiewoningen Bron: monitor Prestatieafspraken
Nieuw	P2.2.1d Aantal toegevoegde daken met zonnepanelen bij corporaties. Bron: monitor prestatieafspraken
Nieuw	P2.2.1x Aantal woningen nul-op-de-meter bij corporaties. Bron: monitor Prestatieafspraken.
Bovenstaande indicatoren zijn overgekomen uit het programma duurzaamheid, omdat zij bij het programma Stedelijke Ontwikkeling, onderdeel Wonen via de monitor prestatieafspraken gerapporteerd worden.	

Duurzaamheid

Aanpassingen van de indicatoren:

Programma duurzaamheid	
Was	Wordt
P1.1.1 Wonen: labelstappen corporatiewoningen per jaar	Vervallen
P1.1.4 Wonen: Aantal nul-op-de-meter woningen	Vervallen
Verplaatsen naar het programma Stedelijke Ontwikkeling, onderdeel Wonen, omdat daar via de monitor prestatieafspraken hierop gerapporteerd wordt.	
P1.1.5 Bedrijven: Top 1000 Utrechtse bedrijven dat in overheidsaanpak zit (% totaal aantal bedrijven)	P1.1.5 Percentage van Utrechtse groot- en middenverbruikers dat in overheidsaanpak zit (% totaal aantal bedrijven)
P1.1.7 Bedrijven: Aantal bedrijven bezocht vanuit handhaving per jaar	P1.1.7 Aantal bedrijven vanuit de groep groot- en middenverbruikers dat bezocht is door handhaving per jaar.
Omdat we het totaal aantal bedrijven de afgelopen jaren beter in beeld hebben lijkt het verstandig uit te gaan van de actuele stand van zaken van het totaal aantal bedrijven. Deze groep bestaat in Utrecht uit zo'n 1.200 bedrijven waarvan de samenstelling wisselt doordat er bedrijven bijkomen of sluiten, daarom is deze meer algemene beschrijving beter.	
P1.1.10 Totaal aantal gecreëerde banen	Vervallen
Bij de programmabegroting 2017 is reeds aangegeven dat gebleken is dat een duurzame, kwalitatief goede monitor op de groene werkgelegenheid niet mogelijk is.	

Bereikbaarheid

Aanpassingen van de indicatoren

Programma bereikbaarheid	
Was	Wordt
Nieuw	E1.1.x Aantal deelauto's
Bovenstaande Effectindicator wordt toegevoegd aan subdoelstelling 1.1, conform motie 2016/219: Indicator voor bereikbaarheid	
P1.1.1b e-scooters	Vervallen
Bovenstaande prestatie indicatoren kan vervallen omdat het project onder subdoelstelling 1.1 is afgerond.	
Nieuw	P 1.1.1 uitvoering maatregelen schoon(goederen) vervoer
Nieuw	P1.1.2 Uitvoering maatregelen mobiliteitsmanagement
Bovenstaande indicatoren worden toegevoegd ter vervanging van de vervallen prestatie-indicatoren.	

Nieuw	E1.2.x Aantal fietsers op de permanente fietstelpunten (gemiddelde werkdag per jaar)
Nieuw	E1.2.x Percentage inwoners dat tevreden is over de verkeersveiligheid in de eigen buurt
Nieuw	E1.2.x Aantal instappers openbaar vervoer in de gemeente Utrecht
Bovenstaande effectindicatoren worden aan subdoelstelling 1.2 toegevoegd, conform motie 2016 / 219: Indicatoren voor bereikbaarheid.	
P1.2.1b Doorfietsroute Oosterspoorbaan	Verwijderen
P1.2.1c Fietsbrug over AR kanaal	Verwijderen
P1.2.1d 2e tranche verkeersveiligheidsmaatregelen	Verwijderen
P1.2.3a Stadsboulevard 't Goylaan	Verwijderen
P1.2.3b Aansluiting NOUW2 op LRC	Verwijderen
Bovenstaande prestatie indicatoren kunnen vervallen omdat de projecten onder subdoelstelling 1.2 zijn afgerond.	
Nieuw	Voorstraat – Wittevrouwenstraat
nieuw	Nachtegaalstraat – Burg. Reigerstraat
nieuw	Westelijke stadsboulevard
Bovenstaande prestatie indicatoren worden aan subdoelstelling 1.2 toegevoegd ter vervanging van de vervallen indicatoren	

Economie

Nieuwe Indicatoren voor Laagste Werkloosheid van Nederland realiseren.

Op 30 juni 2015 heeft de raad met het amendement 2015/A40 drie effectindicatoren toegevoegd aan het toenmalige programma Werk en Inkomen en wel bij de prestatiedoelstelling 1.2.1 Bevorderen werkgelegenheid. Deze prestatiedoelstelling is terechtgekomen in het nieuwe programma Economie. Met het instellen van deze indicator wordt invulling gegeven aan deze motie.

Programma Economie	
Subdoelstelling 1.3 Utrecht heeft voldoende werkgelegenheid	
Was	Wordt
Nieuw	E1.3.2 Werkloosheidpercentage in de gemeente Utrecht. Bron: Utrecht Monitor
Nieuw	E. 1.3.3 Laagste werkloosheidspercentage van een gemeente Bron: Utrecht Monitor
Nieuw	E 1.3.4 Positie van Utrecht op ranglijst werkloosheidspercentages in gemeenten Bron: Utrecht Monitor

Maatschappelijke Ondersteuning

Nieuwe Indicatoren voor Toegankelijkheid

Op 30 juni 2016 heeft de raad de motie 94 'Toegankelijkheid moet ook gemeten worden' unaniem aangenomen. In deze motie is de opdracht gegeven in de programmabegroting indicatoren over toegankelijkheid op te nemen en hierbij de verschillende domeinen van Agenda 22 als uitgangspunt te nemen.

In de programmabegroting 2017 zijn al indicatoren voorgesteld. Nu breiden we dit voorstel uit en leggen we het vast via de 1^e bestuursrapportage 2017. In de tabel hieronder presenteren wij de indicatoren die

we voorstellen om op te nemen. Deze indicatoren zijn tot stand gekomen in overleg met de diverse programmaonderdelen die een bijdrage leveren aan toegankelijkheid.

De indicator 'percentage Utrechters met een beperking dat aangeeft weinig tot geen problemen te ervaren met meedoen' gaat over het uiteindelijke resultaat dat we willen bereiken. Verschillende programma's maken dat 'meedoen' ieder op hun eigen manier mogelijk en ook zichtbaar met een eigen (soms input- of throughput-) indicator. De toelichting per indicator staat in de bijlage.

In 2016 is het VN verdrag Handicap geratificeerd. Het college wil in 2017 opnieuw de focus bepalen door aan inwoners met een beperking in de stad te vragen waar zij in hun leven het meest tegenaan lopen, **om zo de dominante thema's te bepalen. Over toegankelijkheid en het VN verdrag Handicap willen wij** daarna ook in gesprek met de raad; over de publieke waarden waar we in deze aan werken en welke resultaten we willen bereiken. Ook bespreken we dan welke informatie u behalve de indicatoren wilt ontvangen.

nr.	Indicator	Realisatie			Doelstelling		Bron
		2016	2018	2021			
Programma bewoners en bestuur							
nieuw	Realisatie aantal criteria van de in totaal 51 web -richtlijnen	Nvt	40/51	45/51		Web richtlijnen versie 2 inspectie Utrecht	
Programma stedelijke ontwikkeling							
nieuw	'Toegankelijke openbare ruimte'					Zie onder staande toelichting	
Programma werk en inkomen							
nieuw	Percentage begrijpelijke brieven	90% van de inkomens brieven (realisatie Q2 2016)	100% van de inkomens-brieven 50% van de schuldenbrieven 50% van de zorgbrieven	100% van alle brieven van werk en inkomen		Diverse taakapplicaties werk en inkomen	
nieuw	Aantal gerealiseerde banen voor mensen met een arbeidsbeperking	718 (realisatie Q2/16)	1.145 (1 januari 2017)	ntb		UWV trendrapport age	
Programma Maatschappelijke Ondersteuning							
E2.2	percentage Utrechters met een beperking dat aangeeft weinig tot geen problemen te ervaren met meedoen	59	65	70		inwoners enquête	
P1.6	aantal gebouwen op toegankelijkutrecht.nl	500	650	1000		www.toegankelijkutrecht.nl	
P1.4	% gemeentelijke voorzieningen dat fysiek toegankelijk is	volgt	volgt	volgt			
E9	percentage Utrechters dat moeite heeft met digitale aanvragen bij organisaties	28%	27%	26%		inwoners enquête	
Programma Cultuur							

nieuw	percentage gesubsidieerde culturele instellingen met informatie over toegankelijkheid op de eigen website	15%	50%	100%	
Programma Sport, doelstelling 2 we stimuleren alle Utrechters om de beweging					
E2.1.5	sportdeelname volwassenen met een beperking (>16 jaar) 40x per jaar	Volgt	Volgt	Volgt	Utrecht Monitor

Toelichting indicatoren

- Realisatie webrichtlijnen
We werken toe naar een website die voldoet aan de webrichtlijnen. Deze richtlijnen zijn gebaseerd op internationale standaarden voor kwaliteit en toegankelijkheid maar ook op in de praktijk beproefde oplossingen van professionals. Het schrijven op B1 niveau is een onderdeel van deze web richtlijnen en passen we in al onze nieuw te ontwikkelen websites toe. Met het doorvoeren van de web richtlijnen werken we aan het beter bruikbaar, beter uitwisselbaar, duurzamer en toegankelijker maken van onze website voor verschillende bezoekers, browsers, zoekmachines en apparaten. Onze website wordt onafhankelijk getoetst op 51 criteria.
- 'Toegankelijke openbare ruimte'
Voor het onderdeel 'openbare ruimte' blijken, ook na eerder overleg met SOLGU, concrete indicatoren lastig te formuleren. In de programmabegroting 2017 is de algemene tekst van het programma Openbare Ruimte en Groen onderstaande paragraaf opgenomen: '(...) Een ontwerp voor nieuwe openbare ruimte leggen wij voor aan de commissie BInG (beheer, inrichting, gebruik), waarin multidisciplinaire deskundigheid aanwezig is. Alle toekomstige gebruikaspecten worden hier getoetst: openbaar vervoer, hulpdiensten, toegankelijkheid en andere specifieke belangen. Onder andere langs deze weg geven wij invulling aan Agenda 22 wat betreft openbare ruimte.'
- Percentage begrijpelijke brieven
Wij herschrijven onze brieven van Werk en Inkomen om ze begrijpelijk te maken. Daar waar het kan bundelen wij hiervoor de kracht van de vier grote steden.
- Aantal gerealiseerde banen voor mensen met een arbeidsbeperking
De banenafpraak is onderdeel van de Participatiewet die per 1 januari 2015 is ingevoerd. Met deze wet heeft de gemeente extra verantwoordelijkheden gekregen. Voor mensen met een arbeidsbeperking is landelijk in het sociaal akkoord in 2013 de doelstelling geformuleerd om 125.000 banen te creëren. Om dit te kunnen meten heeft een nulmeting plaatsgevonden op 31 december 2012. Naast de doelstelling voor 1 januari 2017 zijn nog geen doelstellingen geformuleerd. De aanpak is regionaal, met 15 gemeenten en de sociale partners in de arbeidsmarktregio Utrecht midden.
- Percentage Utrechters met een beperking dat aangeeft weinig tot geen problemen te ervaren met meedoen
Al onze inzet op het inclusieve beleid (Agenda 22/ VN verdrag) vanuit de verschillende programma's is erop gericht dat inwoners met een beperking gewoon mee kunnen doen: het 'percentage Utrechters met een beperking dat aangeeft weinig tot geen problemen te ervaren met meedoen.' Als de waarde voor deze indicator voor inwoners met een beperking en alle inwoners gelijk is, is er sprake van pure emancipatie. De meedoen-maat is opgebouwd uit verschillende categorieën, zoals isolement, (vrijwilligers)werk en bieden van buurthulp.
- Aantal gebouwen op toegankelijkrecht.nl
Met informatie over toegankelijkheid kunnen inwoners met een beperking vooraf bepalen waar zij wel en niet gebruik van kunnen maken. In opdracht van de gemeente beheert en vult Solgu de website www.toegankelijkrecht.nl.
- Percentage gemeentelijke voorzieningen dat fysiek toegankelijk is
Ook in eerdere programmabegrotingen was deze indicator opgenomen, toen met de betekenis van gemeentelijke dienstverlening in de verschillende locaties. De dienstverlening is nu gebundeld vanuit het Stadskantoor. We verbreden de indicator naar alle accommodaties in gemeentelijk eigendom. Daarbij baseren we de beoordeling van de toegankelijkheid op www.toegankelijkrecht.nl.
- Percentage Utrechters dat moeite heeft met digitale aanvragen bij organisaties
Uit gemeentelijk onderzoek is gebleken dat in 2016 28% van de Utrechtse volwassenen moeite heeft met digitale aanvragen bij organisaties. Vooral lager opgeleiden (van alle leeftijden),

migranten en ouderen hebben moeite met de digitalisering van de samenleving. De verwachting is dat de complexiteit van de digitalisering alleen maar zal toenemen. Daardoor zal voor steeds meer inwoners Internet in het algemeen, en digitale dienstverlening in het bijzonder, een moeilijk toegankelijk terrein blijven. In de begroting van 2017 was het percentage Utrechters dat moeite heeft met digitale aanvragen bij organisaties nog 30%. We hebben toen aangegeven dat we, ondanks het vergroten van de complexiteit, toch een verbetering van de digitale vaardigheden nastreven. Deze ambitie hebben we inmiddels bereikt; we hopen deze trend door te zetten.

- Percentage gesubsidieerde culturele instellingen met informatie over toegankelijkheid op de eigen website
Informatievoorziening over toegankelijkheid is, naast de feitelijke toegankelijkheid, cruciaal voor inwoners met een beperking om te weten waar zij wel of niet heen kunnen. Tegelijkertijd moedigt deze indicator instellingen aan om de feitelijke toegankelijkheid te verbeteren.
- Sportdeelname volwassenen met een beperking (>16 jaar) 40x per jaar
Sinds 2016 hanteren we een nieuwe indicator voor sportdeelname volwassenen. Parallel daaraan nemen we de indicator sportdeelname volwassenen met een beperking op.

Wijziging indicator Sociale prestatie en dagondersteuning

De huidige indicator *rapportcijfer sociale prestatie en dagondersteuning* wordt kwalitatief gemeten en is niet te vatten in een cijfer of percentage. Het voorstel is daarom om deze indicator te schrappen. De raad wordt geïnformeerd over de kwalitatieve onderzoeken en over het bereik via de voortgangsrapportages. Deze wijziging staat los van motie 94 en toegankelijkheid.

Veiligheid

Verplaatsen van de wettelijk verplichte indicatoren

Op basis van het vernieuwde Besluit Begroten en Verantwoorden zijn vanaf 2017 verplichte indicatoren opgenomen in de programmabegroting. De indicator "Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)" is ten onrechte opgenomen in het programma Veiligheid. Deze indicator valt onder het programma Openbare ruimte en groen.

Twee indicatoren staan nu in het programma Jeugd, maar vallen onder het programma Veiligheid, namelijk de indicatoren "Jongeren met een delict voor de rechter" en "Jongeren met jeugdreclassering".

Cultuur

Wijziging programma inrichting.

Wij stellen voor de subdoelstelling 1.3 'internationalisering' te laten vervallen.

Doelstelling 1 Cultuur	
Was	Wordt
Subdoelstelling: 1.1 programmering en productie	Subdoelstelling: 1.1 programmering en productie
Subdoelstelling: 1.2 Participatie	Subdoelstelling: 1.2 Participatie
Subdoelstelling: 1.3 Internationalisering	(vervalt)

Internationale activiteiten maken integraal onderdeel uit van de activiteitenplannen van Culturele instellingen. Een aparte doelstelling hiervoor handhaven is daarom niet meer nodig.

Het budget dat voorgaande jaren was gereserveerd voor internationale projecten maakte onderdeel uit van het budgettaire kader van de adviescommissie 2017-2020. De instellingen die op basis van het advies de komende cultuurnota-periode worden gesubsidieerd zijn allemaal ondergebracht onder de doelstellingen 'programmering en productie' en 'participatie'

- Vervolgens stellen wij voor de omschrijving van de subdoelstelling 1.1 'programmering en productie' aan te vullen met de omschrijving van de (vervallen) subdoelstelling 1.3 'internationalisering'

Omschrijving subdoelstelling Programmering en Productie	
Was	Wordt
Utrecht kent een veelzijdig, artistiek interessant aanbod en bloeiend productieklimaat, wat zichtbaar wordt op een verscheidenheid aan locaties, in de gehele stad.	Utrecht kent een veelzijdig, artistiek interessant aanbod en bloeiend productieklimaat, wat zichtbaar wordt op een verscheidenheid aan locaties, in de gehele stad. De culturele betekenis maakt Utrecht tot een aantrekkelijke stad, zowel lokaal, nationaal als internationaal.

- Vervolgens stellen we voor om de effect – en prestatie indicatoren te verplaatsen van de (vervallen) subdoelstelling 1.3 naar de subdoelstelling 1.1 programmering en productie.

Was	Wordt
E1.3.1 landelijk positie als aantrekkelijke stad op grond van cultureel aanbod	E1.1.2 Landelijke positie als aantrekkelijke stad op grond van cultureel aanbod
P1.3.1 Aantal buitenlandse bezoekers	P1.1.2 Aantal buitenlandse bezoekers

- Wij stellen voor nieuwe producten vast te stellen voor de subsidies die worden verstrekt aan de musea en aan de lokale omroep (RTV Utrecht)

Was	Wordt
Subdoelstelling 1A Cultuur	
Product: Programma en Productie	Product: Programma en Productie
	Product: Musea
Subdoelstelling: 1B Participatie	
Product: Participatie	Product: Participatie
	Product: Media

Vanwege de invoering van de taakvelden (i.h.k.v. nieuwe BBV- regelgeving) zijn een aantal producten **gesplitst**. Met de toevoeging van de 2 producten 'Musea' en 'Media' kunnen de taakvelden aan de juiste producten worden gekoppeld.

9. Bijlagen bij de eerste bestuursrapportage 2017

1. Stand van zaken afwijkingen / knelpunten uitvoering wijkambities 2014- 2018

Stand van zaken knelpunten/afwijkingen in de uitvoering van de vastgestelde wijkambities 2014-2018

In de Utrechtse wijken werken we samen met bewoners, ondernemers en maatschappelijke partners aan zeer uiteenlopende projecten. In de wijkambities 2014-2018 staan de wensen en doelen voor de wijk. De wijkambities werken we ieder jaar uit in een wijkactieprogramma. In deze eerste bestuursrapportage 2017 staan de knelpunten in de uitvoering op de drie speerpunten per wijk per programma uit de programmabegroting 2017.

Het afgelopen jaar verkenden we in samenspraak met vele partijen, waaronder de wijkraden, hoe de wijkparticipatie vernieuwd kan worden. Hierbij richten we ons op het nog beter aansluiten bij de vraag en het bereiken van een gemeëerde groep bewoners. Ook passen we nieuwe participatie-instrumenten toe. Dit proces vormt onder meer de opmaat naar hernieuwde wijkambities, met een actuele (en meer flexibele) inbreng vanuit wijken en buurten in de gemeentelijke cyclus van programmeren, begroten en verantwoorden. In het kader van dit traject ligt het voor de hand dat de bestuursrapportages een andere vorm krijgen.

Wijk	Wijkambities 2014-2018 (rapportage op de drie speerpunten)	Programma	Knelpunten / afwijkingen / wijzigingen in planning	Voorgestelde oplossing voor knelpunten / afwijkingen
Binnenstad	1. Kwalitatief hoogwaardige, gastvrije openbare ruimte.	Openbare ruimte en groen.	De oorspronkelijke planning van het herstel van de Wal- en Kluismuren loopt uit.	De raad is op 14 en 22 februari 2017 over de voortgang geïnformeerd. Inhoudelijke toelichting staat in het Programma Openbare Ruimte.
	2. Aanpak veiligheid.	Veiligheid.	Woninginbraakcijfers vallen tegen, in 2016 waren er meer inbraken dan in 2015.	In 2017 extra inzet op preventie en voorlichting
	3. Reguleren van verkeer en handhaven op overlast.	Bereikbaarheid; Veiligheid.	Sinds januari is er nachtelijke inzet van Handhaving onder andere in de Binnenstad.	
Leidsche Rijn	1. Voorzieningen en activiteiten in de wijk.	Stedelijke Ontwikkeling/ Leidsche Rijn; Maatschappelijke Ondersteuning; Jeugd;	Geen.	

Wijk	Wijkambities 2014-2018 (rapportage op de drie speerpunten)	Programma	Knelpunten / afwijkingen / wijzigingen in planning	Voorgestelde oplossing voor knelpunten / afwijkingen
		Volksgezondheid; Veiligheid; Cultuur; Sport; Vastgoed.		
	2. Sociale samenhang en leefbaarheid.	Stedelijke Ontwikkeling/ Leidsche Rijn; Duurzaamheid; Openbare ruimte en groen; Maatschappelijke Ondersteuning; Jeugd; Volksgezondheid; Veiligheid.	Geen.	
	3. Bereikbaarheid, verkeer en parkeren.	Stedelijke Ontwikkeling/ Leidsche Rijn; Bereikbaarheid.	De uitvoering van het verkeers- veiligere maken van het Fred Raymondpad wordt uitgesteld naar 2018/2019.	
Noordoost	1. Verkeer en parkeren.	Bereikbaarheid.	In delen van Noordoost is een groot tekort aan fietsparkeer-plaatsen. Het lukt niet om autoparkeerplaatsen op te heffen om dit tekort aan te pakken. Dit vraag om aandacht en onderzoek.	
	2. Wonen, welzijn en zorg.	Maatschappelijke Ondersteuning; Jeugd; Volksgezondheid.	Geen.	
	3. Openbare ruimte en duurzaamheid.	Openbare ruimte en groen.	Geen.	
Noordwest	1. Jeugd en veiligheid.	Maatschappelijke ondersteuning; Jeugd; Volksgezondheid;	Geen.	

Wijk	Wijkambities 2014-2018 (rapportage op de drie speerpunten)	Programma	Knelpunten / afwijkingen / wijzigingen in planning	Voorgestelde oplossing voor knelpunten / afwijkingen
		Veiligheid.		
	2. Integrale aanpak van de Amsterdamsestraatweg.	Stedelijke Ontwikkeling.	Geen.	
	3. Verbetering openbare ruimte, groen en verkeer.	Openbare ruimte en groen.	Geen.	
Oost	1. Mobiliteit verbeteren en negatieve aspecten beheersen.	Bereikbaarheid.	In delen van Oost is een groot tekort aan fietsparkeerplaatsen. Het lukt niet om autoparkeer-plaatsen op te heffen om dit tekort aan te pakken. Dit vraagt om aandacht en onderzoek.	
	2. Behouden en versterken gewaardeerde karaktertrekken.	Stedelijke Ontwikkeling; Openbare ruimte en groen.	Geen.	
	3. Huidig veiligheidsniveau behouden en versterken.	Veiligheid.	Geen.	
Overvecht	1. Vergroten kansen van jeugd, ook op werk.	Werk en Inkomen; Maatschappelijke Ondersteuning; Jeugd; Volksgezondheid.	Geen.	
	2. Werk, gezondheid, activering en ontmoeting.	Werk en inkomen; Maatschappelijke Ondersteuning; Jeugd.	Geen.	
	3. Verbeteren leefbaarheid en veiligheid.	Openbare ruimte en groen; Veiligheid.	Geen.	
Vleuten- De Meern	1. Bereikbaarheid en terugdringen verkeersoverlast.	Bereikbaarheid.	Verloopt volgens planning. Vergt aandacht en sturing.	
	2. Voldoende voorzieningen voor alle bewonersgroepen.	Maatschappelijke Ondersteuning; Jeugd; Volksgezondheid.	Geen.	

Wijk	Wijkambities 2014-2018 (rapportage op de drie speerpunten)	Programma	Knelpunten / afwijkingen / wijzigingen in planning	Voorgestelde oplossing voor knelpunten / afwijkingen
	3. Onderlinge tolerantie bij meervoudig gebruik van de openbare ruimte.	Openbare ruimte en groen.	Geen.	
West	1. Versterken civil society en betrokken burgerschap.	Maatschappelijke Ondersteuning; Jeugd; Volksgezondheid.	Geen.	
	2. Aansluiting met Binnenstad verbeteren en Westplein organisch ontwikkelen.	Stedelijke Ontwikkeling.	Geen.	
	3. Versterken Kanaalstraat en Damstraat (en omgeving.	Openbare ruimte en Groen Veiligheid	Geen.	
Zuid	1. Hoograven (verder) in de lift.	Stedelijke Ontwikkeling; Openbare ruimte en groen; Maatschappelijke Ondersteuning; Jeugd; Volksgezondheid.	Geen.	
	2. Lunetten op de kaart.	Bewoners en Bestuur; Stedelijke Ontwikkeling; Openbare ruimte en groen.	Geen.	
	3. Schone en groene wijk.	Openbare ruimte en groen.	Geen.	
Zuidwest	1. Vreedzame wijk.	Maatschappelijke Ondersteuning; Jeugd; Volksgezondheid.	Geen.	
	2. Leren, werken en wijkeconomie.	Stedelijke Ontwikkeling; Werk en inkomen;	Geen.	

Wijk	Wijkambities 2014-2018 (rapportage op de drie speerpunten)	Programma	Knelpunten / afwijkingen / wijzigingen in planning	Voorgestelde oplossing voor knelpunten / afwijkingen
	3. Rivierenwijk Centraal, Dichterswijk Verdicht, Kanaleneiland Noord.	Onderwijs. Bereikbaarheid; Openbare ruimte en groen; Maatschappelijke Ondersteuning; Jeugd; Volksgezondheid Sport.	Geen.	